

BUDAPEST III. KERÜLET

SITUATIONS PLAN

FÜR DIE INDIVIDUELLE ANWEISUNG DER ENTHÄLLTEN GRÜNDE DES KRON-MARKTES

ALT = OFEN

MIT BEZUG AUF DEN VON DER HOHEN K.K. STADTHAUPTBEREICH-ABTHEILUNG

ERFOLGTEN ERLAß VOM 21ten SEPT. 1831 Z. 25301

BETREFFEND DIE REGULIRUNG DER IM RAUM DER STADT BEFINDLICHEN

SÄMMLICHEN PLATZE UND GÄSSEN.

Anmerkung

da diese gezeichnete Karte nicht die ursprüngliche Bestimmung der Pläne und Figuren
1. die einzelnen Grundstücke anzuzeigen, sondern
2. die Lage und guten Platz zu zeigen.
Johann Simon 1831/32 - 1831/32

ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATASTANULMÁNY

1.

URBAN-LIS STÚDIÓ • 2014. DECEMBER
VIZSGÁLAT

SZERZŐK

GENERÁL

VÁROSTÖRTÉNET, ÉPÍTÉSZETTÖRTÉNET		URBAN-LIS STÚDIÓ KFT.
Liszkay Krisztina	<i>vezető településtervező okleveles építésmérnök</i>	TT/1É 01 – 1455
Vásárhelyi Kinga	<i>okleveles építésmérnök városépítési- városgazdálkodási szakmérnök</i>	TT/É 01 – 3723
Szczuka Levente	<i>okleveles településmérnök, okleveles tervező építésmérnök</i>	TT 01 – 6111
Krébesz András	<i>GIS</i>	

SZAKÉRTŐK

TÁJTÖRTÉNET		PERSOL 2000 BT.
Sólyom Rudolf	<i>okleveles kert és tájépítésmérnök</i>	TK 01 – 5053
ÖRÖKSÉGVÉDELEM		ZIKKURAT BT.
Szczuka Attila	<i>okleveles építésmérnök</i>	É/1 13-1009
RÉGÉSZET		ALKMAEON FORTIS
Adorján dr. Gyuricza Anna	<i>okleveles régész</i>	LLTK azonosító: B5COGJ

TARTALOMJEGYZÉK

VIZSGÁLAT

I. TÖRTÉNETI LEÍRÁS	4
1. KUTATÁSTÖRTÉNET	4
1.1. Kutatások fejlődése	4
1.2. Földrajzi környezet	6
2. TÖRTÉNETI LEÍRÁS – A RÉGÉSZETI ÖRÖKSÉG ÖSSZEFÜGGÉSRENDSZERÉBEN	7
2.1. Őskor	7
2.2. Újkőkorszak	7
2.3. Rézkorszak	7
2.4. Bronzkorszak	8
2.5. Vaskorszak	9
2.6. Római korszak	9
2.7. Népvándorlás korszak	11
2.8. Középkorszak	11
2.9. Törökkorszak	13
3. TÖRTÉNETI LEÍRÁS – AZ ÚJKORTÓL NAPJAINKIG	14
3.1. Óbuda és Békásmegyer	14
3.2. Óbuda – XVII-XVIII. század	14
3.3. Óbuda XIX. század - a városegysítésig	17
3.4. Óbuda XIX. század - a városegysítés után	18
3.5. Békásmegyer története a török uralom megszűnéséig	21
3.6. Békásmegyer XVII-XVIII. század	23
3.7. Békásmegyer és Kissing (Csillaghegy) - XIX. század	26
3.8. Békásmegyer XX. század első fele	27
3.9. Nagy-Budapest létrejötte - Óbuda és Békásmegyer a XX. század második felétől a rendszerváltozásig	28
3.10. Óbuda és Békásmegyer	30
II. TERMÉSZET ÉS TÁJ	32
1. TÁJTÖRTÉNET	32
1.1. Római korszak	32
1.2. Népvándorlás kora	33
1.3. Középkorszak	33
1.4. XVII-XVIII. század	33
1.5. XIX. század	34
1.6. XX. század	34
2. TÁJHASZNÁLAT	35
III. TELEPÜLÉSI HELYZETKÉP	36
1. TELEPÜLÉSI ÖSSZEFÜGGÉSEK	36
1.1. Településhálózat	36
1.2. Fővárosi településszerkezeti összefüggések	36
1.3. A kerület településszerkezeti összefüggései	37
1.4. Területhasználat	38
IV. TELEPÜLÉSKARAKTER	41
1. JELLEMZŐ TELEPÜLÉSRÉSZEK	41
1.1. Karakteresen elkülönülő városrészek	41
1.2. Óbuda és óbuda-újlak területnek kialakulása	42
1.3. A kerület további területeinek karakterbeli egységei	55
1.4. Eltűnt építmények	73

V. ÖRÖKSÉGI ÉRTÉKEK	76
1. VÉDETTSÉGEK	76
1.1. Régészeti védettség	76
1.2. Műemléki védettség	77
1.3. Fővárosi védettség	77
1.4. Kerületi védettség	77
2. AZ ÖRÖKSÉGI ÉRTÉKEK ELEMZÉSE	78
2.1. Régészeti örökség	78
2.2. Műemléki örökség	79
2.3. További értékőrzés	79
3. TERÜLETHASZNÁLAT ÉS TERÜLETI ÁLLAPOT A KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG ÖSSZEFÜGGÉSRENDSZERÉBEN	80
VI. NYILATKOZATOK	82

FÜGGELÉKEK	
1. FÜGGELÉK	84
I. NYILVÁNTARTOTT RÉGÉSZETI LELŐHELYEK	84
II. KIEMELTEN ÉS FOKOZOTTAN VÉDETT INGATLANOK	94
2. FÜGGELÉK	107
A RIPA PANNONICA RÉSZEKÉNT VILÁGÖRÖKSÉG VÁROMÁNYOSI CÍM ELŐKÉSZÍTÉSI FÁZISBAN LÉVŐ TERÜLETEK	107

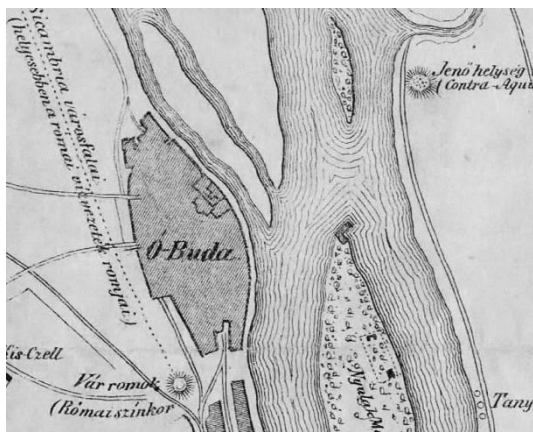
HATÁSELEMZÉS	
I. VÁLTOZTATÁSI SZÁNDÉKOK	Külön
II. HATÁSELEMZÉS	fázisban
III. ÖSSZEFOGLALÓ	készül

VIZSGÁLAT

I. TÖRTÉNETI LEÍRÁS

1. KUTATÁSTÖRTÉNET

1.1. KUTATÁSOK FEJLŐDÉSE

A III. kerület történetét az írott forrásokra alapozva az újkort megelőző időkből csak igen szűk időhatárok között és nagyon gyér adatok alapján lehetne felvázolni. A főváros területének, benne a III. kerület területének a magyar államiság kezdetétől való történetére vonatkozóan a hiányosan fennmaradt okleveles adatokból, peres iratokból, a középkori történetírók munkáiból meríthetünk ugyan, ez azonban csak olyan váz, melyet csak a régészet módszereivel nyert adatokkal lehet kitölteni. Nem beszélve a terület korábbi, több évezredet magában foglaló őskori, római-, és népvándorlás kori történetéről.

A fennmaradt korajújkori ábrázolások alapján képet alkothatunk arról, hogy a korabeli emberek mit láthattak a város (Óbuda) megelőző századokból megmaradt emlékeiből.

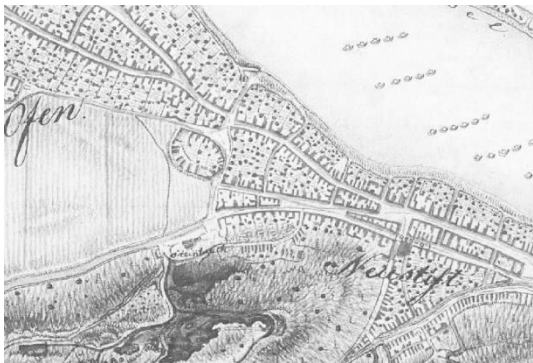
Dillich 1600-ban és a következő 1606-ban készült rajza Óbudán csak romokat ábrázol. Az előtérben a kép jobb sarkában a Szent Péter prépostság romjai, mögötte lévő kiemelkedésen az óbudai királynéi vár romjai. E metszetek elkészülte után még mintegy 80 év hanyattatás következett, és utána a töröktől való visszafoglalás harcai során nagy valószínűséggel már ennyi sem maradt a romokból, hiszen a harcok során felvonulási terepnek használták Óbuda területét is.

Wening- Hallart 1684-ből származó metszetén Óbuda sematikus ábrázolása szintén csak romokat sejtet az egykori város helyén.

Nemcsak feltételezés, hanem konkrét ábrázolás is rögzíti, hogy a római emlékek egy része nemcsak megérte a középkort, de a XVIII. században is meghatározó tájélem volt. Mattl hadmérnök által rajzolt térkép 1752-ből a római aquaeductus vonalát és a katonavárosi amfiteátrumot jelöli.

A térképen jelölt „Sicambria” városfalai mitikus elnevezés ugyanakkor még messze van attól, hogy Aquincummal azonosíthatnánk.

Annak ellenére, hogy a római és a középkori romok funkciójukat veszítve jórészt építőanyag kitermelésére szolgáltak a XVIII. században az újkori Óbuda kiépítéséhez, számos újkori épületnél az alapfalak a római épületek falain nyugszanak. A XX. századra feledésbe merült római amfiteátrum helyén a Királydombnak nevezett kiemelkedés házsorai kör alakban kirajzolták ki a római emlék alaprajzát. Az itt álló házak bontása során az 1930-as években pedig bebizonyosodott, hogy pincéik az amfiteátrum falai közé mélyedtek.

Egy 1823-ból származó katonai felmérés részletén már a teljesen beépített Királydombot láthatjuk. Ez az állapot fennmaradt egészen a házak bontásáig, vagyis a római kori romok kiszabadításáig. Az 1926-ból származó szabályozási térkép részlete is még ezt az állapotot rögzíti.

Az első tudományos régészeti feltárást Óbuda területén a XVIII. században Schönwisner István jezsuita szerzetes, régész, egyetemi tanár végezte, és az ő személyéhez fűződik az első magyar, 1778-ban megjelent régészeti tanulmány is, mely részletesen leírja az általa felfedezett és az Aquincumi légiós tábor fürdőjével azonosított maradványokat. Aquincum másfél évezreden át feledésbe merült neve ebben a publikációban bukkan fel először az újkorban. A jeles történész ismerte fel a magyar főváros alapjául szolgáló római kori település azonosságát az antik irodalomban és feliratokon szereplő elnevezéssel.

A mai Flórián téren az aluljáróban található rommaradványoknál lényegesen teljesebb épületkomplexum az akkori idők olyan látványosságának számított, amely a budai polgárok kedvelt kiránduló-célpontjává vált. Az archaeológiai esemény híre a császári udvarba is eljutott, s Mária Terézia királynő rendeletileg intézkedett a feltárásról, a romok lefedéséről, valamint arról is, hogy az ásatások eredményét méltóképpen ismertessék. A II. adiutrix legio építette thermae maiores romjai ma már elsőrendű kultúrtörténeti értéknek tekinthetők, hiszen a több mint kétszáz évvel ezelőtti első régészeti ásatás színhelye az első magyarországi római kori műemlék lett, amelynek lefedéséről, bemutatásáról évszázadokon át gondoskodtak. A római kori fürdő egyébként a római tábor központjában állt, éppen a via praetoria és a via principalis sinistra kereszteződésében.

Az óbudai kutatások folytatásra azonban még legalább egy évszázadot várni kellett. A XIX. században meginduló vasútépítések, gyárak és egyéb ipari létesítmények építése, s egyáltalán a város kiépülése kapcsán előkerülő emlékek indították el a leletmentések sorát, így az esetleges leletbejelentéseken alapuló adatgyűjtés mellett elindulhatott Óbuda területének módszeres kutatása is. Ebből különösen a római korra tehető szakasz emelkedik ki.

A polgárváros területén és közvetlen környezetében 1880-tól kezdve beszélhetünk szisztematikus régészeti munkáról. Ezt a korszakot Torma Károly, Hampel József és Gömöri Havas Sándor neve fémjelzi. Az 1891-től kezdve rendszeressé váló kutatások vezetője, szervezője Kuzsinszky Bálint lett, és az ő nevéhez fűződik a múzeum megalapítása is 1894-ben. A folyamatos feltárások eredményeképpen a XIX-XX. század fordulóján Aquincum már turistalátványosság, kutatói tudományos folyóirat-sorozatban számoltak be a legújabb eredményekről (Budapest Régiségei). A polgárváros és közvetlen környezetében – eltekintve a középkori „pusztításoktól” – az első komoly károkat a HÉV és az esztergomi vasúti sínpályák és töltés kiépítése okozta, amelyek négy részre szabdalták az addig egységes rommezőt. A régészeti feltárások hiánya pedig ahhoz vezetett, hogy ezeken a területeken egyszer és mindenkorra megsemmisültek és/vagy hozzáférhetetlenné váltak a régészeti emlékek.

Aquincumi mozaikpadló
(forrás: www.btm.hu)

A millennium körüli évtizedekben újra napirendre került a katonaváros területén lépten-nyomon mutatkozó romok gyűjtése, kutatása. Fehéregyháza, és ezzel kapcsolatban Árpád sírjának akkoriban szenvedélyes vitákat kiváltó kutatása melléktermékeként került sor a római kori emlékek regisztrálására. A sok elszórt leletmentés, leletbejelentés adatai alapján, melyeket az epigráfiai kutatásokkal egészítettek ki, próbálták megrajzolni a kutatók a római tábor topográfiáját. A kutatások alapján az látszott a legvalószínűbbnek, hogy Óbuda belterületén négy katonai tábor is létezett. A római topográfiába való illesztésük azonban a legutóbbi időkig váratott magára.

A szórványos leletmentések adatai Óbuda központjának újjáépítése kapcsán végzett megelőző feltárások során kiegészültek és az elméletben rekonstruált városszerkezetet nemcsak, hogy kiegészítették, de a korábbi feltételezéseket sok tekintetben alá is támasztották.

A római kori hagyaték kutatásakor a legfontosabb feladat mindenkor a légiós tábor helyének meghatározása volt, mert az I-IV. századi római kori castrum körül létesült a katonaváros, a táborkapuból kifutó utak mellé települtek az iparos telepek, itt várhatóak a temetők s ugyanezen utakra fűződnek a villák és majorságok.

1.2. FÖLDRAJZI KÖRNYEZET

Szentendre déli határától nagyjából a Szépvölgy bejáratáig a hegyek előterében viszonylag széles alacsony síkság rajzolódik ki a Duna partján. Az előnyös geomorfológiai és közlekedés-földrajzi adottságok lehetővé tették. A nyilvántartott régészeti lelőhelyek a táji adottságokhoz (domborzat, vízrajz) igazodó településszerkezetet rajzolnak ki.

2. TÖRTÉNETI LEÍRÁS – A RÉGÉSZETI ÖRÖKSÉG ÖSSZEFÜGGÉSRENDSZERÉBEN

2.1. ŐSKOR

Óbuda- Békásmegyer területén az emberi jelenlét nyomai a paleolitikumtól kezdve fellelhetők. A barlangi majd a felszíni telepek leletei a Remetehegyi barlangból, és Csillaghegyről ismertek.

2.2. ÚJKŐKOR

Jóllehet az 1972-ben megjelent 5 kötetes Budapest történetében Nagy Tibor az őskor összefoglalásakor még azt állapította meg, hogy Budapest területének nagyarányú benépesülése a bronzkorban kezdődött, de az elmúlt negyed század tudományos igényű megelőző feltárásai teljesen átírták a főváros, és benne a III. kerület őskori történetét is.

A neolitikumból származó legkorábbi leletek a dunántúli vonaldíszes kerámia (DVK) kultúrájának korából származnak (Kr. e. VI. évezred). A korszakba tartozó település maradványai a Mocsáros dűlő peremén kerültek elő. Ugyanitt a középső neolitikus zselizi csoport számos objektumát is feltárták. Ez a kottafejes díszű kerámiát használó embercsoport a Kr.e. III. évezred első felében települt be. Tőlünk nyugatra-északnyugatra fekvő területekről származhattak. Jelentőségük abban van, hogy a földműves-állattartó termelés e gazdag emlékanyagot hátrahagyó műveltségcsoport embereinek megtelepedésével vált uralkodóvá Budapest területén. A késő zselizi kultúrához tartozó temetkezések, telepjelenségek kerültek napvilágra a Római part északi szakaszán.

A neolitikum végére datálható emlékanyag egészen a legutóbbi időkig ismeretlen volt a főváros területéről. Ezért jelentős a Harsánylejtőn 2006-ban előkerült telep, mely a késő neolitikus dunántúli Lengyel-kultúrának a korai klasszikus szakaszához köthető. Az edényleletek értékelése során arra a következtetésre jutottak a korszakkal foglalkozó kutatók, hogy itt az Alföldön elterjedt, vele egykorú Tisza kultúra mintakincse keveredik a dunántúli Lengyel kultúra mintakincsével, mely bizonyíték a két népesség kapcsolatára, és megállapítják, hogy „a sokrétű kapcsolatrendszer kiépülésének útvonala a kedvező átkelési lehetőségeknek köszönhetően a főváros területén vezetett az észak-alföldi területek irányába, amelynek első kézzelfogható bizonyítékát a Harsánylejtőn előkerült településrészlet képviseli.”

A telephez tartozó házak két típusát tárták fel. Az átlagosan 5 méter széles és 9-11 méter hosszúságú oszlopszerkezetes épületen kívül alapárkos megoldású épületet is dokumentáltak. A gödrök leletanyagában az edénytöredékek mellett őrlőkövek, kőpengék, állatsontok, és jelentős mennyiségű kagylóhéj szerepel.

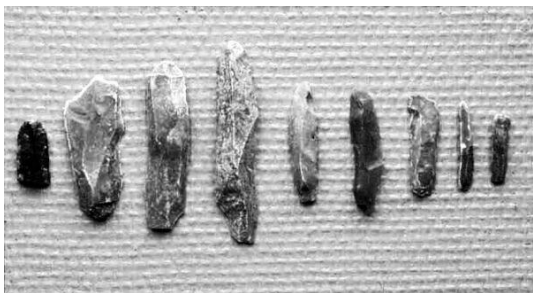
2.3. RÉZKOR

A rézkor folyamán Budapest területén a vízfolyásokat kísérő domborokon, vagy a vizektől távolabbi magaslati helyeken érzékelhető a nagyobb arányú betelepülés. Ezt a megállapítást igazolja a Római parton feltárt lelőhely, ahol a középső rézkorra keltezhető (IV. évezred első fele) a Ludanice-kultúra népességéhez köthető temetkezések kerültek dokumentálásra, valamint a középső rézkort lezáró un. Protoboleráz-horizont időszakára keltezhető réteg (kb. Kr.e. 3500) képezi az átmenetet a késő-réz kori badeni kultúrához.

A késő-réz kori badeni kultúra telepének nyomát a III. kerületi Harsánylejtőn is megtalálták.

Nánási úti feltárás
(forrás: www.epiteszforum.hu)

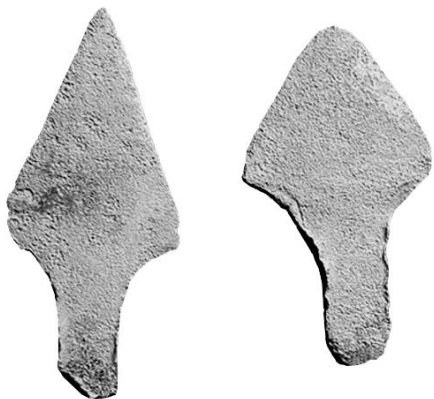

Felső-őskő kori pattintott kőszerszámok-Csillaghegy
(forrás: www.btm.hu)

Réz kori kettős temetkezés a Harsány lejtőn
(forrás: epa.oszk.hu)

2.4. BRONZKOR

Trianguláris tőrök –Békásmegyer
(forrás: www.btm.hu)

A Kr.e. XX. század második felében új korszak kezdődött, mely a Duna medence és az ennek sorsával szorosan összefonódott Budapest földjének őstörténetében a legjelentősebb fejezet. A bronzkori műveltség kialakulásának folyamatában a Dunakanyartól lefelé a Duna mentén mindkét parton a bronzkor különböző műveltségű elemeinek sűrű és nagyszámú telepeivel és temetőivel találkozunk.

A kora bronzkori szakasz időben legrégebbi csoportja a Makó csoport, melynek telepanyaga több más budapesti lelőhely mellett a III. kerületi Aranyhegyi útról is ismert. Békásmegyeri Duna-part szintén lakott volt ebben a korszakban is.

Az őskorban a Kr. e. III. évezred közepe és II. évezred kezdete közötti időben itt megtelepedett népek legjelentősebb képviselője a fordított haranghoz hasonlatos, különleges, tűzpiros edényeiről elnevezett harangedényes népesség megtelepedése. A kora bronzkorból származó Harangedény kultúra Csepel csoportjába tartozó maradványok Budapesten Békásmegyertől le egészen a Csepel szigetig mind a pesti mind a budai partszakaszon sűrűn jelentkeznek.

Ibériától indulva a Rajnán át a Duna völgyén keresztül követhető útvonaluk, melynek végső állomása éppen a mai Budapest vidéke volt. Településeiket kizárólag a Duna keskeny parti sávjában találjuk. A temetőik sírjainak túlnyomó részét urnás temetkezések képviselik, kisebb számban azonban szórt és csontvázas sírok is előfordulnak. Jellegzetes leletük a harangedény mellett a réztőr, a kő nyílhegy és a nyilazásnál használt csuklóvédő lemez, a kúpos csontgomb és a díszített csontcsüngő. Életmódjukat illetően a főszerep az állattartásé volt, melyben a ló tenyésztése felülmúlta az összes többi háziállatét.

A korszak kutatói szerint a következő kora bronzkori műveltség, a nagyrévi kultúra, mely a Makó csoport műveltségének talaján alakult ki a Kr. e. XIX. század első felében a Harangedény-műveltség tevékeny részvételével. Ennek képviselőit is megtaláljuk Békásmegyeri lelőhelyen, mely illeszkedik a korai bronzkori szórthamvas (nagyrévi kultúrához tartozó) folyóparti települések sorába.

A kora bronzkori nagyrévi kultúra alapjain a Kr. e. III-II. évezred fordulóján folyamatos, törés nélküli fejlődés eredményeként alakult ki a középső bronzkori vatyai kultúra.

A kutatók megállapítása szerint az őskorban a Kr. e. II. évezred közepe (középső bronzkor) tűnik a terület legintenzívebben lakott időszakának. A Vatyai-kultúra települési objektumai rendkívüli sűrűségben jelentek meg a békásmegyeri Dunaparton. A hosszú ideig itt élt népesség a régészetben kosszideri periódusnak nevezett korszakot is megélte.

A Duna mentén Kr. e. 1500 körül megjelent egy halomsírokba temetkező nép. A foglalás együtt járt a Vatyai kultúra népességének eltűnésével, így a halomsíros kultúra a késő bronzkor bevezető szakaszának tekinthető. Régészeti emlékeit Óbudán még nem regisztrálták, de Kr. e. XII. század folyamán ezt leváltó Urnamezős kultúra, mely a bronzkor végső szakaszát képviseli, megtalálható a Kossuth Lajos üdülőparton.

A késő bronzkori (Urnamezős-kultúra) nagykiterjedésű temetőfeltárások alapján a terület ebben a korszakban is érintett volt. Sőt a késő bronzkor második felében (Kr. e. XI-IX. század) a Dunántúl északkeleti harmadából induló urnamezős, a kutatásban váli kultúra néven ismert népesség jelentős helyet foglal el a terület településtörténetében.

Királyok útja 293. szám alatt talált leletek
(forrás: mult-kor.hu)

2.5. VASKOR

A következő korszak, a vaskor (Kr. e. IX. század - I. század-) nyugati, délnyugati irányú kapcsolatrendszere révén a Kárpát-medence egy olyan nagy, európai léptékű kulturális tömbhöz kapcsolódott, amely majd ezer éven keresztül meghatározta a térség fejlődését, anyagi kultúráját, hitvilágát.

A III. kerületi Harsánylejtőn a Kr. e. VIII-VII. századra tehető a Hallstatt kultúra jellegzetes leletanyagát adó, nagyméretű, több hektárra kiterjedő nagy objektumsűrűségű település kialakulása

Az utóbbi 25 év kutatásai alapján egy, a Duna jobb parti mellékfolyói mentén egymástól nagyobb távolságban elhelyezkedő nagykiterjedésű, több belső gócponttal rendelkező horizontális települések hálózata rajzolódik ki, melynek egyik példája a 2005-2006-ban a Harsánylejtőn feltárt falurézlet. A település élete a középső-késő vaskor időszakában is folyamatosnak tűnik, ahol a földbemélyített épületek a településszerkezet leghangsúlyosabb elemei.

A Harsánylejtőn a vaskori település megélte a kelta kort, és az élet az eraviscus bennszülött faluban folytatódott. Itt elérjük a római foglalás utáni időket.

2.6. RÓMAI KOR

Floralia - római tavaszünnep aquincumban
(forrás: www.aquincum.hu)

A római foglalás után a Gellérhegyi kelta oppidumot a rómaiak megszüntetik, a lakosságot letelepítik a Tabánba. De az egyre sokasodó adatok alapján arra lehet következtetni, hogy a bennszülött telepek tovább élnek. A Római part Békásmegyer térségében a római foglalás utáni (I. század eleje) időszakból többperiódusú császárkori kelta település maradványai kerültek elő. Meg kell említeni, hogy ebből a korszakból származik a környék első névvel ismert római kori bennszülött települése, a kiterjedt kelta telep, Vicus Vindonianus. Habár az eddigi kutatás a maradványokról még nem mondta ki, hogy a település azonos lenne vele, de ezt kizárni sem lehet. Az előzőekben említett Harsánylejtőn feltárt telepen kívül a XXII. kerületi Növény utcában ismerünk jelentős római bennszülött falut, valamint a Gazdagréti lakótelep területén.

Aquincum rekonstruált térképe
(forrás: www.aquincum.hu)

Aquincum körzetét a Kr. u. I. században szállták meg a római csapatok. A hadsereg nyugat felől vonult fel a völgyek közt vezető utakon a Duna vonalához, amely mentén megépítette a védelmi vonalat alkotó táborok láncolatát. A táborokat összekötő ún. limes út, mely a Duna Ny-i partvonalán húzódott, volt a provincia legfontosabb kereskedelmi és hadiútja.

A Duna-part jelentőségét a római korban az adja, hogy a Római Birodalom (Imperium Romanum) határa, a limes (pontosabban folyami határ = ripa) itt húzódott. A bal part a Barbaricumhoz, az érintett jobb part a Birodalomhoz tartozott. Itt épült ki a táborokból, őrtornyokból álló katonai, védelmi vonal. A parti létesítményeken kívül a Duna szigeteinek csúcsain is őrtornyok (burgi) álltak.

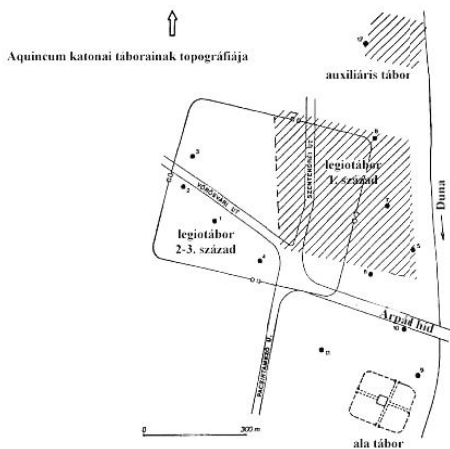
A Duna, mint természetes határ, nem csak elválasztotta az említett területeket egymástól, hanem olcsó és megbízható kereskedelmi összeköttetést tett lehetővé a Duna-Rajna menti provinciák között a tengerparttól a Duna-deltáig. A part mentén városok és katonai táborok (castra) jöttek létre kikötőkkel, kikötői raktárakkal. Ezeket a lakott helyeket a fokozatosan kiépülő ún. limes út kötötte össze. A provincia legmeghatározóbb jellemzője a birodalom határán kiépült, tornyokat és útszakaszokat magában foglaló határvonal, a limes, melynek a Duna parti szakaszát Ripa Pannonica névvel illetik.

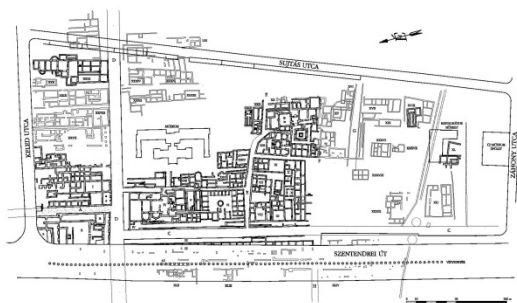
Az esztergomi vasútvonal felújításánál előkerült római kori edények
(forrás: regesztet.aquincum.hu)

Keled utcában talált Kr. u. 1 – 2. századi bronz olajmécses számítógépes rekonstrukciója
(forrás: regesztet.aquincum.hu)

Aquincum katonai táborainak topográfiája

Aquincum polgárvárosának a múzeumi romkertben bemutatott része

A határ az egész római birodalom területén egységes elvek alapján került kiépítésre, így a kutatók korábban is, a gyér emléktanyag ellenére is nagy biztonsággal tudtak következtetni a várható római emlékekre. Így a korábban kialakult vélekedés szerint a határvonalon, és a folyó ellenoldali partján is 2-3 km-ként követték egymást az őrtornyok a valamilyen módon kiépített út mellett.

Budapest területén, az Árpád-híd közelében (az elkotort Fürdő-szigeten) római híd pilléereinek maradványait mérték fel a XIX. század végén. A híd a légiós tábor keleti előterét kötötte össze a pesti oldalon álló Transaquincum erődjével. Egy másik hídfő maradványai a jobb parton, a Mozaik utcától délre került napvilágra. Ez az ún. katonaváros és polgárváros közti területet és Óbudai Nagy-sziget között létesített kapcsolatot. Valószínűleg több híd is létezett a római korban, de ezek már a mai III. kerület határán kívül esnek.

A völgytorkolatoknál a Kr. u. I. században először a segédcsoport táborok (Albertfalva, Nagytétény (Campona), Víziváros, Óbuda) épültek meg, körülöttük falusias településsel.

A legújabb kutatások szerint Aquincum körzetének legkorábbi tábora a Bem tér környékére lokalizálható. Helyére, kiterjedésére az elmúlt két évtized ásatásainak eredményeiből mozaikszerűen összeálló topográfiai kép alapján következtettek. Az ala-tábor Tiberius császár uralkodásának idején (Kr. u. 14-37), eredetileg fából épült, kőből való átépítése Vespasianus császár uralkodásának idejére (Kr. u. 69-79) esett. A táborhoz tartozó település, „vicus” a mai Csalogány utca vonaláig terjedt.

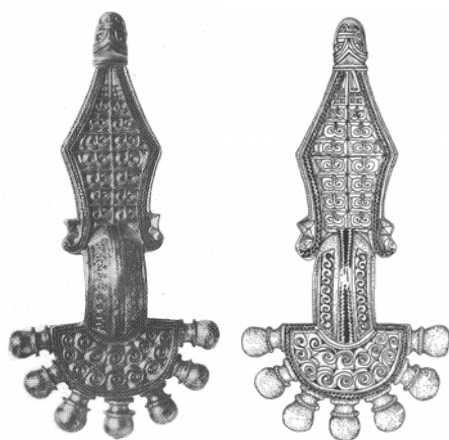
A Kr. u.89-ben megépült óbudai légiós tábor és az azt körülvevő katonaváros (canabae) képezték magját Aquincumnak a későbbi (cca 106-tól) provincia székhelynek. A három egymástól jól elkülönülő települési egység: az Óbudai légiós tábor (castra), a katonaváros (canabae) és a mintegy 2 km-re északra fekvő polgárváros a mintegy 400 évig tartó római uralom végéig fennmaradt.

Ezen kívül kisebb, falusias településeket (vici) ismerünk az újabb régészeti feltárásokból Lágymányos, Budaújlak területéről. A településeket összekötő utak mentén és a városrészek peremén helyezkedtek el a temetők és ipartelepek. A hegyvidék lábán villa övezet alakult ki (Csúcshegy, Testvérhegy, Mocsáros dűlő, Csikós utca, Táborhegy, Harsányhegy stb). A limesút mentén húzódó őrtorony láncot már említettük, csakúgy, mint a bal parti erődöket, melyek feladata az ellenséges törzsek szemmel tartása és a kereskedelmi utak felügyelete volt.

A római uralom megszilárdulását jelzi, hogy Kr. u. 73-ban állandó tábort létesít a mai Árpád-híd budai hídfőjétől délre egy lovashadtest, majd Kr. u. 89-ben a mai Flórián tér körzetében a legio II Adiutrix. A légiós tábor körül kialakuló barakkváros jelentős fejlődésnek indul, mikor Traianus császár Kr. u. 106-ban, a megalakított Pannonia inferior provincia helytartói székhelyévé Aquincumot tette. Ekkor kezdődött meg az Óbudai szigeten lévő helytartói palota és a Duna menti sávban a közigazgatási negyed pompás épületeinek kialakítása. A légiós tábortól és a katonavárostól északra lévő polgári település fejlődése Hadrianus császár uralkodása idején vált intenzívvé, mikor Kr. u. 124 körül városi (municipium) rangot kapott a polgárváros.

A II.-III. századi és a késői, IV. századi tábor

Aranyozott ezüsthímbula - Nagyszombat utcai kincslelet
 (forrás: epa.oszk.hu - Nagy Margit
 Óbuda a népvándorlás korában)

Aquincum következő virágkorát - és történetének legnagyobb kiterjedését - a Severus császárok uralkodása alatt élte meg a III. század első harmadában, amikor a II. század végének markomann háborúitól elszenvedett pusztulás után a viszonylagos béke időszaka köszöntött be. A helytartói székhely fejlődésére kedvező hatással volt, hogy egy határkiigazítás következtében Aquincum kétlégiós provincia székhelye lett, valamint a polgárváros Kr.u. 194-ben colonia rangra emelkedett. A virágkornak a III. század 60-as éveiben bekövetkezett barbár támadások vetettek véget, melyet a IV. század első harmadában a város utolsó felvirágzása követett.

Ekkor létesítették az óbudai Duna parton a későrómai erődöt, s ez a város agglomerációs övezetében működő villák egyik fénykora is. A IV. század második felétől a város lassan elnéptelenedik, a polgárváros lakói elhagyták, s beköltöztek a késő római erőd védelmébe.

2.7. NÉPVÁNDORLÁS KOR

Óbuda területének V. századi életéről kevés lelet maradt fenn. Tény, hogy a római város jelentősége csökkent, a lakosság egy része a barbárok és a hunok állandó támadásai elől nyugatra menekült. A hunok foglalását kevesen várták be. Az újabb foglalókkal polgári lakosság is jött, de ez a népesség nem állította helyre a római korban épült, majd a IV–V. században elpusztult városi szerkezetet és értékeket. A hun birodalom rövid életű volt, 455 körül felbomlott, az ellenük fellépő szövetségesek között germánok: svébek, herulok, rúgiaiak, szkírek és szarmaták voltak. A helyben maradt, csekély számú lakosság mellett folyamatos népesség-vándorlás zajlott a területen.

A VI. században Óbuda területe a longobárdok uralma alá került. Erről mindössze néhány temető tanúskodik. Langobard kincslelet, - Nagyszombat utca amfiteátrum, Kapucinus domb, langobard sír – Szépvölgyi út.

A VI–VII. században az avarok birtokába került a terület, akik többnyire a mai főváros déli területeinek jó legelőit használták. Óbuda területén kisebb téli szállások lehettek, erről sírok és temetők tanúskodnak. (Szőlő utca, Solymárvölgyi út, Csillaghegyi anyagbánya, Csúcshegyi dűlő, Bécsi út, Királyok útja) Erőteljesebb település a VIII. század elején alakult ki. Az itt leteleplők a honfoglalásig megmaradtak.

2.8. KÖZÉPKOR

Alsó-Pannonia központja Aquincum légiós tábora, és a tábor körüli canabae maradványaira a romkontinuitás elve szerint új település épült a középkor folyamán. A római kor óta kiemelt stratégiai szereppel rendelkező, középkori nevén megyeri rév jobb parti állomása lett Buda, utóbb Óbuda helyszíne.

A magyar honfoglalás korában eleink szakrális főfejedelme, Kurszán telepedett le először itt, és tartotta felügyelete alatt a környező átkelőhelyeket. Téli szállását a szinte várszerű római építmény, a katonai amfiteátrum területén alakította ki (a mai Nagyszombat utca). Kurszán 902-ben vagy 904-ben bekövetkezett erőszakos halálát követően Árpád nem késlekedett a fennhatósága alá vonni e fontos területet, és ragaszkodását mutatja a birtokhoz, hogy temetkezési helyét is ide jelölte ki, ahol az államalapítás után az ősi tiszteletére kőtemplomot építtetett István király. E templom volt a XIV. századig Buda plébániatemploma.

Fehéregyháza közelében királyi szálláshelyet is kell feltételeznünk, illetve az azt ellátó szolgáltató-népek településének nyomai kerültek elő a mai Kunigunda utcában. Fehéregyháza templomát mindeddig nem sikerült meghatározni, azonban Mátyás királynak a kegyhely fenntartására alapított pálos kolostorát a mai Euro Center üzletközpont

feletti hegyoldalon tárták fel a XIX. század végén, a XX. század elején.

(Érdemes megemlíteni, hogy adatok mutatnak arra, Fehéregyháza templomát Nagy Károly császár alapította az avarok felett aratott győzelme után.)

Habár a XI. században kialakított közigazgatási rendszernek nem lett kiemelt eleme az egykori fejedelmi központ, majd királyi szálláshely, mégis több tényező is előnyösen befolyásolta a terület felemelkedését. Településföldrajzi és gazdasági szempontból a Duna, mint természetes kereskedelmi útvonal, a megyeri rév, továbbá a kelet-nyugati és észak-déli kereskedelmi útvonalak csomópontja, amelyeknek a folyam jobb parti nyomvonalait a római örökségként megmaradt kiépített utak jelölték ki, szinte természetesen határozták meg egy település kialakulásának lehetőségét. Minden bizonnyal ezek a körülmények is szerepet játszottak abban, hogy az uralkodó a rév közelében, a római tábor romjai között királyi szálláshelyet alakított ki, és Szent Péter apostolnak ajánlva társaskáptalant alapított. A krónikák szerint az alapító István király volt, a történeti kutatás valószínűbbnek tartja Péter király személyét. Az egyházi testület vezetője gyakran szerepel az országos méltóságok között, illetve követségek vezetői. Valószínűsíthető, hogy Anonymus, azaz P. mester a Gesta Hungarorum szerzője ugyancsak prépost volt. A társaskáptalan országos hatáskörű hiteleshelyként működött (közjegyzői funkció), ami szorosan összefüggött a királyi kancelláriával. Kiemelt egyházi testületek jogát, azaz a tüzesvas-próbák tartását is birtokolta a közösség.

Az Óbudai Egyetem, a Studium generale címere, mellette Zsigmond király óbudai mellszobra
(forrás: www.uni-obuda.hu)

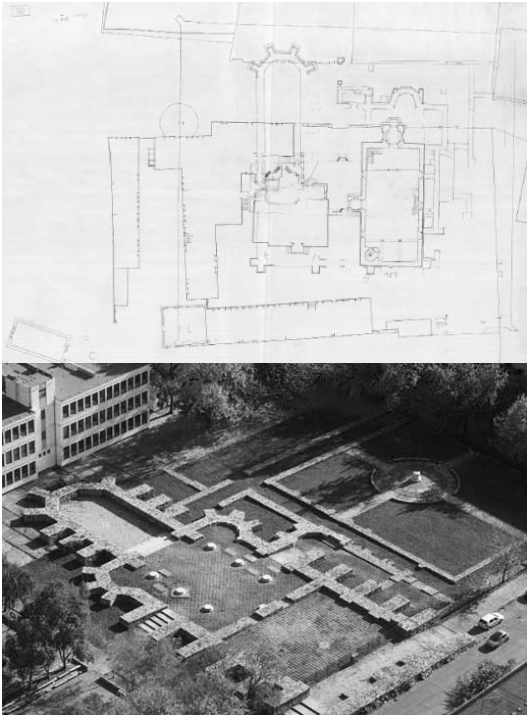
A budai káptalan iskolája kiemelkedő jelentőségű lehetett, hiszen Zsigmond király 1395-ben itt alapította meg az ország első egyetemét, amely a párizsi, bonni, kölni universitas-ok kiváltságaival rendelkezett. Gazdasági kiváltságai révén az egyház a középkor folyamán az egyik legjelentősebb tényező volt a budai régióban.

Óbuda fejlődése során két részre tagolódott. A révtől Északnyugatra, a római tábor falain belül, a mai Fő téren és környékén jött létre a „civitas”, azaz az egyházi központ a Szent Péter templommal, a préposti palotával, XIII. század elejéig a királyi szálláshellyel, a kanonoki házakkal, a királyi szolgálonépeinek építményeivel. A révet az észak-déli irányú, a hegyek lábánál, a mai Bécsi út táján húzódó úttal összekötő „sárga út” déli oldalán, és a révhez vezető további utak mentén a királyi kovácsok települése, illetve idegen telepesekből is álló kereskedő és kézműves telep alakult ki, azaz a „villa”.

A XII. század második felétől Óbuda gyorsan fejlődött, aminek két fontos mozgatórugója volt. Egyrészt, a településigazgatási központtá vált, azaz a királyi bíraskodás színhelye lett. Mindebből a király huzamosabb budai tartózkodására lehet következtetni. A királyi udvarház alkalmas volt nemzetközi szintű események lebonyolítására is, így 1189-ben a keresztes háborúba tartó Barbarossa (Rótszakállú) Frigyes császárt III. Béla négy napos vadászatra látta vendégül.

Másrészt fontos gazdasági tényezők összhangja, így a király személye nagyszámú előkelőség folyamatos jelenlétét is jelentette. Ennek a vásárlói körnek a kielégítése felértékelte a rév helyzetét, amit segített a nemzetközi kereskedelmi útvonalak változása is. Ennek következtében a Buda határához tartozó jenői révhez kapcsolódó Géza vásáráról, amely a mai Margit-híd közelében volt, áthelyeződött a forgalom a megyeri révhez, és a hozzá kapcsolódó átrakodó helyhez, Buda belterületén lévő piachoz.

A XIII. század második évtizedének végére a város újra felértékelődött a király szemében, ezért a káptalantól "bérelt" területen palota építésébe fogott, ami az állandó királyi rezidencia lett egészen az 1343-ig. (Óbudai királyi vár a Kálvin közben)

A királynéi vár feltárt romjai
(forrás:muemlekiem.hu)

Óbuda is a tatárok pusztításának áldozata lett, a tatárjárás hosszabb távon visszavetette a település fejlődését. A dúlást követően az uralkodó a fallal körülvett, jól védhető települések építését szorgalmazta. Ennek a tervnek a keretében alapította IV. Béla király a Várhegyen Újbuda városát, amelynek kiváltságolt helyzete jelentős elszívó erőt jelentett Buda polgárainak számára. A tisztázatlan jogi helyzet a királyi kúria, a káptalan és a város polgársága között ugyancsak nem kedvezett a fejlődésnek. A legfrissebb történeti kutatások azonban azt erősítik, hogy Óbuda még több évtizedig maradt fontos királyi szálláshely, ahol gyakran adott ki oklevelet az uralkodó.

A királyi várat 1343-ban Nagy Lajos király az anyakirálynénak, Piast Erzsébetnek adja át. Ettől fogva az a mindenkori királynéi birtok része lett. A királyné jelentős építkezésekbe kezdett a város egész területén. (például: Mária templom, klarissza apácák kolostora a mai Perc utca területén, vásárcsarnok a Lajos utcában). A prépost és a királyné várnagya között folyamatosan ellentétek adódtak a város jövedelmei beszedésének jogán, amit Lajos király 1355-ben a város felosztásával próbált megoldani. A déli, polgári városrész a királynéi várral, a piaccal és a révvel a királynő fennhatósága alá került, az északi, azaz a „civitas” az egyház kezében maradt. Az addig egy kézben lévő települést szétszakították és két földesúr kezébe adták.

A királynéi városban, ha korlátozottan is, de működtek a városi intézmények. Szent György napján választották a bírót, aki mellett négy tanácsos működött. A vezető testületet a város patríciusai rétegéből választották. Ebbe a rétegbe tartoztak elsősorban a nagyobb háztulajdonosok - közülük néhány nemesi rangra is emelkedett -, de a mészárosok is. Az óbudai mészárosok közösségét a középkori Magyarország első céhszervezetei között tartjuk számon. A város kereskedő közösségéből ki kell emelni a patikáriusokat, akik a gyógyszereken kívül fűszereket is árultak, és a királyné külön áruzsarnokot épített a számukra, amely később a klarissza apácáké lett.

2.9. TÖRÖKKOR

Török és törökkori kerámia lelőhelyei
(forrás: Bertalan Vilmosné török, illetve törökkori kerámia Óbudáról - Budapest Régiségei XXXVIII. 2004)

Felhasznált irodalom:

- Aquincumi Füzetek A BTM Aquincumi Múzeumának ásatásai és leletmentései 1-17. kötet
- Fabó Beáta- Holló Szilvia Andrea: Budapest régi térképei I-IV. DVD Bp. 2005.
- Rózsa György: Budapest régi látképei (1493-1800) (Monumenta Historica Budapestinensia 2. kötet Budapest, 1963)
- H. Kérdő Katalin- Schweitzer Ferenc: Aquincum Ókori táj- Ókori város Bp. 2010.
- Zsidi Paula: Aquincum polgárvárosa. Budapest 2002.
- Zsidi Paula: A Duna szerepe Aquincum topográfiájában
- Budapest Régiségei 41(2007) 57-83. Budapest története I-II, Budapest, 1972.
- Bártfai Szabó László: Óbuda egyházi intézményei a középkorban, Bp. 1935.
- Varga Gábor: Római kori őrtornyok Budapesten (Mitosz és valóság) Archaeológiai Értesítő 136(2011) 115-134.
- Visy Zsolt: The Ripa Pannonica in Hungary. Budapest 2003.
- Póczy Klára: Aquincum - Budapest római kori történelmi városmagja Bp. 2004.
- Bertalan Vilmosné: Óbuda - Vetus Buda - a régészeti kutatások alapján, 1973-1981 Budapest Régiségei 25(1984)

3. TÖRTÉNETI LEÍRÁS – AZ ÚJKORTÓL NAPJAINKIG

3.1. ÓBUDA ÉS BÉKÁSMEGYER

Óbuda és Békásmegyer sokáig önálló település volt. Ezek miatt – bár ma egy fővárosi kerülethez tartoznak – Békásmegyer részbeni elszigetelt helyzete és eltérő történelme miatt külön tárgyaljuk az Óbudai történeti rész lezárása után. (lásd 3.5. pont)

3.2. ÓBUDA – XVII-XVIII. SZÁZAD

A török kiűzése után

Házasságlevél 1713-ból

(forrás: www.sulinet.hu - A német lakosság alakulása Óbudán)

A XVII. században visszaköltözők magyarok voltak. A megélhetés érdekében folytatták a gazdálkodást a földeken, de még a közeli Békásmegyer és Szántó (ma Pilisszántó) földjeit is bérelték. Az akkori Óbuda viszonylagos gazdasági fejlettségét a kézműves céhek emelkedő száma mutatta. A különböző források a kálvinista magyar lakosság folytonos jelenlétét mutatják ebben az időszakban.

Az oszmán birodalom elleni 1684-ben megindult keresztény összefogás miatt Óbuda is hadszínterré változott, az lakosság ismét menekülni kényszerült. 1686-ban foglalták vissza Buda várát a töröktől, de Óbuda még vagy jó két évtizedig lakatlan maradt. A visszatelepedés 1688-ban kezdődött meg, mintegy negyven magyar család tért vissza Óbudára, ők kezdték meg a város újjáépítését. Mintegy tíz évvel később megérkezett az első német telepes csoport, és az adatok szerint a korábban teljesen magyar városvezetésen belül is teret nyertek, 1703-ban már a bíró és az esküdtek nagy része is német volt.

Betelepítések

A betelepítések fontos gazdasági érdekből indultak el, mert mind a földesuraknak, mind a bécsi kormánzatnak is fontos volt a népesség gyarapodása, ezért a túlnépesedett külföldi országokból érkezők maguktól is jöttek az elnéptelenedett területekre.

Óbuda ki tudta használni azt a gazdasági előnyt, hogy – bár szántó kevés volt – a szőlőtermesztést mind Buda és Pest közelsége, mind pedig a vízi úton való szállítás jövedelmezővé tette. Buda és Pest megerősödésének árnyékában Óbuda kedvezőbb gazdasági helyzetbe tudott kerülni, kihasználva a két város kereskedelmi központi lehetőségét.

A Zichy óbudai uradalma

Óbuda 1659 óta a Zichy család birtokában volt. Buda visszafoglalása után Zichy István birtokai jövedelmeztetése érdekében 1698-ban egy nagyszámú német telepes csoportot költöztetett be. Óbudán kívül a korábban szintén elnéptelenedett magyar falu, Békásmegyer területére is német telepéseket hívott.

A letelepítéseket különböző adózási kedvezményekkel segítették, általában három éves adómentességgel. Mindez azt eredményezte, hogy a XVIII. század elejére megváltozott az óbudai lakosság etnikai és vallási összetétele. A magyar kálvinistákkal szemben a német katolikusok kerültek többségbe, a földesúr 1689-ben elvette a templomot a kálvinistáktól és átadta a katolikusoknak. A református magyarok az istentiszteleteket egy kis oratóriumban tartották - ami korábban a királynéi várhoz tartozott.

Zichy Péter uralma

Zichy István halála után legidősebb fia, Zichy Péter lett a földesúr, aki híres volt durvaságáról és kegyetlenségéről. A kedvező adózási helyzet letelte utána a szolgáltatási szerződéseket már ő kötötte meg, ami a földesúri terhek súlyosbodásával járt. A népességnövekedéssel együtt járt, hogy a földesúr továbbosztotta a jobbágyföldeket, így egy-egy család kisebb területen kellett, hogy gazdálkodjon. Sokan ezért el is hagyták a várost, amiben közrejátszottak a vallási okok is.

A század első éveiben a Rákóczi szabadságharc, a pestis, az árvíz mind hátráltatta Óbuda fejlődését. A harcok elmúltával visszatérő földesúr még nagyobb követelésekkel állt elő, ezért az óbudaiak a földesúri fennhatóság alól ki akartak szabadulni és az uralkodóhoz fordultak. A korona is érdekelt volt a város visszaszerzésében, de több éves huzavona után nem sikerült a szabad királyi város kiváltságok visszaállítása, Zichy nyert és az óbudaiak indítványát visszautasították.

Halála utána hosszú pereskedés után az uradalom nagy részét Zichy Miklós, Óbuda mezővárosát az özvegy Bercsényi Zsuzsanna szerezte meg.

Bercsényi Zsuzsanna időszaka

Ebben az időben a város központja középkori eredetű templom környezetében volt. A templom melletti plébániaépület, amit bővítettek 1756-ban (mai Lajos u. 168). Itt volt a községháza is. A Dugovics Titusz 2. alatt működött a községi kocsmá.

A központtól nyugatra emelt lakóházak a középkori kövek felhasználásával épültek, a Kiskorona utca, a Kálvin közt és Kálvin utca (régén a Magyar utca) környékéről kiindulva. A betelepülő németek először dél felé, azaz Buda irányába terjesztették ki a lakóterületet a mai Kiskorona, Mókus és Lajos utca vonalában, majd később észak felé is folytatták a beépítést. Az 1710 utáni években beköltöző zsidók először csak jobbágyházban béreltek lakást, majd Bercsényi Zsuzsanna engedélyével építették fel imaházukat a későbbi zsinagóga helyén.

A Fő tér környékén létesültek az uradalmi épületek, szintén részben középkori kövek felhasználásával. A mai Zichy kastély helyén eleinte majorsági épület és urasági présház volt. Ennek helyére építtette Bercsényi Zsuzsanna az akkor még földszintes szerény grófi kastélyt.

A város Bél Mátyás írásai szerint falusias kinézetű volt, a jobbágyházak zöme vályogból épület, melyekből csak a grófnői ház és a templom emelkedett ki. Ebben az időben még a templom köré temetkeztek, a zsidók számára északon adtak területet temető céljára (Laktanya utca).

A hegyvidéken ekkor csak a remetelak volt (Prosperus majd Wittinger Gergely remete), amit lebontottak a század közepén.

1723-ban emeltetett kápolnát még Zichy Péter a domboldalon, ahova a csodatévő máriazelli kegyszobor másolatát helyezték el. Ettől kezdve kezdték Kis Mariaczellnek, vagyis Kiscellnek nevezni ezt a helyet. A kiscelli kápolna a később felépült trinitárius templomtól keletre, a domb szélén állt, a templom építése miatt elbontották.

Frankl vagy Radl malom épülete a malomtóval
(Fotó forrása: Benda Judit)

A külterkeken csak néhány patakmalom állott, a kedvező langyos patakvíz miatt télen sem fagytak be, így egész évben képesek voltak működni. Nem csak az óbudaiak gabonáját őrölték, de a környékről is sokan jöttek őröltetni. A malmokat a bérlőiről nevezték el: Tobias Krempl a Pók utca és a Szentendrei út találkozásánál – ahol a római forrás vize elkanyarodott a Duna irányába (a térképeken sokáig Gremplként szerepel), Georg Klingmayer a Nánási út sarkán, Elias Lang pedig a Duna partján üzemeltette malmát. A Krempl malom épületét az 1987-es évet követően hordták el.

A Római forrás mellett az Enczinger malom működött, amit lőpor őrlésre létesítettek 1680-as évek végén. Hasonló malom működött a Fehéregyház mellett fakadó langyos forrás mellett, amit a malomkerékről a Kerékhez címzett kocsmá egészített ki, ez volt a Zum Radl (azaz kerékhez) fogadó, majd a malom is átvette nevét: Radl malomként maradt ránk. Átalakított műemlék épülete a Bécsi út 269. alatt áll.

a XVIII. századi Óbuda

A XVIII. század első harmadára Óbuda család száma – a zsidó családok nélkül – mintegy 330-340-re tehető, népességszámában pedig 1208 katolikus, 186 református, 168 zsidó élt Óbudán, tehát mintegy másfél ezer ember. A népesség felét azonban elvitte az 1739-es pestisjárvány. Ennek emlékére emelték az óbudaiak a Szentháromság-emléket az akkori Szentháromság – ma Szentlélek téren. Óbudára ismét új beköltözőket telepítettek, így 1756-os források szerint már 3,5 ezer ember élt itt, a felekezeti arányban egyértelműen katolikus többséggel, a lakosság cca. egy hatoda zsidó felekezetű, és már csak alig tizede volt református.

A betelepítések 1720 után már csak házas zselléreket hoztak Óbudára, akiknek nem volt szántójuk vagy rétjük, csak a házhoz tartozó beltelkük. Őket hívták „Kleinhäusernek”, azaz kisházasnak. Ezek a házas zsellérek azonban szőlőbirtokot szerezhettek és kézművesipar is folytathattak, így nem számítottak igazán szegénynek.

Óbuda észak-nyugati részén új településrész jön létre Zichy Miklós idős zaka alatt, amit Új Óbudának, 'Neu Altofen'-nek is neveznek. Ez a terület nagyjából a Kiscelli, Pacsirta, Föld, Szőlőkert, Solymár, Vörösvári, Kórház, Szél, Miklós, Erzsébet, Raktár utcákat és a Harrer Pál utca Laktanya utca északi részét jelentette.

Ebben az időszakban épült fel az új barokk plébániatemplom, valamint a trinitáriusok kolostora és temploma a kiscelli dombon. Ennek majdnem szomszédságában épült az Arany Szőlőfürdőhöz címzett urasági vendégfogadó.

Zichy Miklós idős zaka

Zichy kastély műemlék épülete
(forrás: muemlekem.hu)

A legnagyobb építkezés ebben a korban azonban a grófi kastély volt. Zichy Miklós elhatározta, hogy Óbudára helyezi az uradalmi székhelyét. Az új emeletes kastélyt Bebo Károly szobrász közreműködésével Jäger János Henrik budai kőfaragómester tervei alapján emelték. A kastély területét megnövelték, a korábbi kastélyszárnyakból melléképület lett. A kastély körül barokk díszpark létesült. A kastély 1750-re készült el, de kiegészítő munkák még sokáig elhúzódtak, közben Zichy Miklós meghalt.

Az örökösödési perben végül az özvegy életjáradék fejében megegyezett a Magyar Kamarával és a 1766 január 1-jén átadta az uradalmat. Már nem lehetett szó arról, hogy szabad királyi várossá váljon, kamarauradalmi mezőváros lett. Az úrbérrendezés során Óbuda jobbágynak terhei csak emelkedtek.

A város fejlődési irányai

Mindezek ellenére a XVIII. század utolsó harmadára egy stabil és viszonylag jó módú bortermelő és kézműves réteg alakult ki, akik már inkább parasztpolgárként éltek, semmint jobbágyként. A II. József által elrendelt népszámlálás szerint 1784-85-ben Óbudán 871 keresztény és 285 zsidó családban összesen 5654 fő élt, ami 28 év alatt mintegy 60 százalékos növekedést jelentett.

A megnövekedett népesség nagyobb lakóterületet igényelt. Budai irányban folyt tovább a terjeszkedés, és még a Királydombon – a mai katonai amfiteátrum helyén – is épületeket emeltek.

Korábban csak a cca 1000-1200 négyszögöles telkek egyik oldalát építették csak be általában az északi oldalon, most már a házak meghosszabbítása mellett a mások oldalra is épületeket emeltek. A növekvő népesség nagyobb temetőt is igényelt, így több helyen is nyitottak új temetőt. Ennek eredményeként a református temető a Raktár utca – Miklós utca találkozásához került, a katolikus temető pedig a Raktár utca és a Kórház utca közé.

A Joseph Tallherr által tervezett 1786 nyarán átadott Selyemgombolyító műemlék épülete a Harrer Pál utcában
(forrás: muemlekem.hu)

A mezőgazdaságban továbbra is a szőlő- és bortermeles volt az első helyen, illetve a kézművesség fejlődésével a városba költözött a Montours Commission, ami a katonaruházati biztosságot jelentette. Így az óbudai iparosok egy része állandó munkához jutott.

Az 1780-as években megjelennek az első manufaktúrák: selyemszövők, kékfestők, selyemgombolyítók, selyemfonók. Az egyik kékfestő manufaktúrából nőtt ki a Goldberger textilgyár. A selyemgombolyító pedig meghatározó épületévé vált a városnak. A filatoriumot, azaz a selyemfonót - aminek gépeit a Duna felé folyó akkor még a Kaszáson átszaladó Aranyhegyi patak üzemeltette – a terület nevében maradt ránk: Filatorigát elnevezéssel.

A türelmi rendelet alapján az óbudai kálvinisták templomot építhettek, ami 1788-ban készült el teljesen.

Az óbudai zsidóság száma azért nőtt, mert a szabad királyi városokban nem engedélyezték a letelepedésüket. A századvégre Óbuda lett az akkori Magyarország legnépesebb zsidó közössége, majd később a pesti beköltözés lehetősége miatt népességük csökkenni kezdett.

3.3. ÓBUDA XIX. SZÁZAD - A VÁROSEGYESÍTÉSIG

Buda és Pest fejlődése árnyékában

II. József Pozsonyból Budára költöztette a központi kormányshékeket, és Buda vált az ország közigazgatási központjává, ezzel Pest is megerősödött, elsősorban a kereskedelem fellendülése miatt. Országosan is megnőtt szerepe, majd egyetemet is pestre helyezték 1784-ben. Pest így a századfordulóra az ország politikai, gazdasági és egyben kulturális központjává vált.

Óbuda ebben a helyzetben Pest-Buda megerősödésével párhuzamosan erősítette velük kapcsolatait, és külvárosi jellemzőket vett fel. Már korábban összeért beépítése Budával, határa a Királydombnál volt, az akkori Határ utca – ma Nagyszombat utca vonalában. Szoros kapcsolódása a gazdasági központhoz elvitathatatlaná vált.

A gazdasági és a társadalmi átalakulás

Óbudát elsősorban az ipari fejlődése emelte feljebb, kevés céh és céhes rendszabály miatt könnyebb volt a szabad iparosoknak itt letelepedni. A legnagyobb ipari lépést az első igazi gyár idetelepítése jelentette. A Széchényi által alapított Dunagőzhajózási Társaság 1836-ban települt a kisszigetre. A '40-es években már rengeteg városi szolgáltatás, kézműves ipar megtalálható Óbudán, mintegy hetven mesterség képviseltette magát. A vendéglátóipart 11 vendéglős és két kávé képviselte. Több orvos, gyógyszerész telepedett itt meg, de jogtudós is akad, illetve nyolc pap és 22 tanító, mindezt kiegészíti a különböző kereskedések növekvő száma, ami jelzi, hogy Óbuda a városiasodás útjára kívánt lépni. Az iparral és kereskedéssel foglalkozó aránya már elérte az 55 %-ot, vagyis a korábbi szőlőművelő és bortermeles Óbuda népességi rétegződése is megváltozott. Mindez a társadalmi polarizációban is megmutatkozott. Néhány gyáros és mintegy ötven jómódú iparos mellett az iparral foglalkozók nagy része szegényréteghez tartozott. A kereskedők rétege is inkább a kis boltjuktól megélőskölő állt.

Az épületek és a beépítés változásai

Ugyanakkor Óbuda Budához és Pesthez képest nem volt képes a nagyvárosias útra lépni. Buda és különösen Pest fejlődése elképesztő méreteket kezd ölteni, mind nagyságában, mind fényességében és gazdagságában. Ehhez képest Óbudán a gyárak kivételével alig épült jelentős épület, ami volt az is rendeltetésében megváltozott: a grófi kastély romlásnak indult, a trinitárius kolostor és templom előbb invalidus kórház, majd raktár lett.

Óbuda 1873-ig alkalmazott lilimos pecsétje
(forrás: budapest.hu)

A városegysítés küszöbén

Az 1820-ban épített Óbuda községi vendégfogadója, a Magyar Koronához címezve adta a Kiskorona utca elnevezést. A Lajos utcába klasszicista stílusú zsinagógát emeltek a népes számú zsidó közösség, amit sokáig Közép-Európa legszebb zsinagógájának tartottak.

A Fő téren megépült az egyemeletes városháza 1830-ban. Az 1838-as jeges ár rendkívüli károkat okozott, a teljes beépített területet elöntötte a jeges ár, aminek következtében az épületek 40%-a megsérült, és alig 10% marad épen. Az újjáépítés után vált Óbuda azzá a nosztalgikus városrészé, ami a 1960-as években szinte teljesen megszűnt, két kisebb magja maradt csak meg jellemzőiben. Ebben az időszakban a fésűs beépítés helyett már zártos kisvárosias jelleg is megjelenik, egy-egy emeletes házzal. De nem sokat változtak a régi zselléutcák, az úgymond hangulatos óbudai utcák ugyanakkor változásért is kiáltottak.

A XIX. század második felében születik meg a döntés arról, hogy a már együttműködő három város székesfővárossá egyesüljön. Ezután Óbuda egy fejlődő nagyváros ipari jellegű külvárosává válik, részben élvezve előnyeit a nagyvárosi fejlődésnek, különösen az infrastruktúra tekintetében.

forrás: Gál Éva: *A török időktől a szabadságharcig - Óbuda Évszázadai 2005*

Benda Judit: *Malmok, pékek és kenyérszékek a késő-középkori Budán*

3.4. ÓBUDA XIX. SZÁZAD - A VÁROSEGYESÍTÉS UTÁN

Óbuda határai, beltelkei

A városegysítés nem volt új Óbuda számára, hiszen a szabadságharc bukása után egy intézkedés Óbudát Budába olvasztotta, ami 1861-ig tartott. Ekkor ismert Pest-Pilis-Solt vármegyéhez került a város egészen az 1873-as városegysítésig.

részlet Pesty Frigyes Óbuda Helynévtárából:

Óbuda leírása (részlet):
„.....az utcák és térek megnevezéseiről különös megjegyzendő nincsen csak a Király hegyről, a' város déli határán külön álló dombon épült házokról a' hagyomány mondja, hogy itt királyi palota volt, továbbá említést érdemelnek a' határon lévő római maradványok, a' cs. k.c ruhabizottmányi épület, és a' kisczellli kóroda, hol egy II. József császár által felosztatott trinitari nevezetes kolostor volt. Ó-Budán 1865 November 16-án”

Láttam: Pening István
főszolgabíró

kiadta: Harrer Pál
jegyző

A városhatár nem változott, a mai Nagyszombat utca vonalán futó Határ utca választotta el Budától, miközben a két városrész, Óbuda és Újlak itt már teljesen összenőtt. A Pacsirtamező utca jelentette sokáig a beépítés határvonalát a hegy felé. A beépítés csak a Föld utca vonalában indult el a Bécsi út irányába. Nagyjából a Vörösvári úttól északra a Raktár utca, Miklós tér és Sorompó utca térsége jelentette a város beltelkeinek határát. Ekkor négy felekezeti temető volt, a nagyméretű katolikus a Kórház utca és a Raktár utca között. Az evangélikus temető a raktár utca és Kerék utca sarkán, a túloldalon a volt a református temető a Miklós tér sarkán, az izraelita temető a Lakatanya utcában volt kijelölve.

Az Óbudai szigeten a hajógyár már működik már 1836-tól, de hidat csak 1858-ban építenek hozzá először.

A Kiegyezéskori időszakban jelentősebb építés nem folyik, egyedül a Máriakő kápolna épül meg – Kövi Szűz Mária tiszteletére a Szentendrei út mellett.

Népesedés és foglalkozások

A mezőgazdaságban továbbra is a szőlőművelés dominált, a 'Braunhaxlerék' művelik ezeket a földeket. Emellett megindul a zöldségek termesztése is. A szállítás is jó prosperált, köszönhetően a pesti nagy építkezések megnövekedő igényeinek.

Az ipar tekintetében a korábbi textilmanufaktúrák válnak az ipar húzóerejévé, illetve a nagy építkezések elvárásaira alapozó téglagyártás indul el jelentős iramban, átformálva a hegyvidéki területek tájhasználati képét.

Az egyéb ipari lehetőségek további bevándorlással jártak cseh, morva, lengyel osztrák szakmunkások is letelepedtek, aminek következtében mintegy 40%-kal nőtt a népesség. A beltelkek tulajdonosai további

épületbővítésekkel, egy szoba konyhás lakásokat kínáltak bérbe. Ebben az időben a felmérések szerint a lakások 99 %-a szegényesnek volt mondható Óbudán, a „lak”-ás lényegében az udvaron történt a többi lakóval együttélés elterjedt volt.

A fenti időszakban az alacsony földszintes beépítésből csak a gyárkérmények emelkedtek a magasba. Ugyanakkor a nagyvárosi léptékbe váltó Buda és Pest infrastruktúrája miatt 1869-ben megindul az első lóvasút a Fő tér és a Lánchíd között, a sínek a Lajos utcán vezettek és keresztülhaladtak a Szentlélek téren a Fő téren és a Hajógyár utca sarkáig tartottak.

Óbuda, mint kerület

Az 1873-as városegysítés ilyen állapotban érte el Óbudát. Az egyesítés során a várost kerületekre osztották. Óbuda egy a korábbinál nagyobb lehatárolást kapott, határa a Császárfürdőig tartott, de még a Törökvész út által lehatárolt területek is ide tartoztak, a Hármashatárhegy teljességével együtt.

A nagyvároshoz való tartozás nem hozott rögtön változást a város életében. A beépítése csak lassan terjedt tovább a hegy irányába, beépült a Vihar és Veder utca környéke, a Raktár utca környezete és a Vörösvári út mentén is elindulnak a beépítések a Bécsi út felé. Kikapcsolódik a Kiscelli utca egy része is és a Föld utca mentén tapasztalható továbbépülés.

A népesség növekedése miatt, még a katolikus temető megtelte előtt, új temetőt nyitnak a táborhegyen, ami már igazi köztemetőként működött.

Szőlőművelés és az ipar térnyerése a kerületben

A szőlőművelés végét az 1882-ben megjelenő filoxéra járvány jelentette, ami a tőkék elpusztulásával járt, mélypontra 1892-ben jutott. Később amerikai oltványokat telepítettek vissza, de régi fényét soha nem érte el, így fokozatosan megszűnt a szőlőművelés, a gazdák tönkrementek, és inkább az iparosodás szívtá fel ezt a munkaerőt és adott kenyeret.

Egyre szaporodtak az ipari üzemek, Szerszámgyár, Dohánygyár, Budapesti Téglá- és Mészégető Rt, Kesztyűvárrótelep, Renner-Thym téglagyár csak pár a meghatározóak közül. Az Újlaki téglá- és Mészégető Rt korábbi, jelentős méretű telephelyet alakított ki a Bécsi út beltek felé eső oldalán, nagyjából a Reménység, Zápor, Ágoston, Körte és Bécsi út között. A gyárakkal együtt megjelentek a munkáslakások, mint pl. a Szeszgyár, vagy a hajógyár munkásai számára épültek a Matróz utca környékén.

Közüntézmények

A polgárosodó városrészbe költözött a Jó Pásztor háza leánynevelő intézet a Szőlő u. 60 alá, amihez később templom is csatlakozott. Megalapították a Szent Margit kórházat, ami mai területének egyharmadát foglalta csak el. Az irgalmas nővérek a gyógyíthatatlanok menhelyét hozzák létre a San Marco utcában Irgalom Házaként (48-50). A régi városházát a századfordulón bontották le és 1906-ra új, kétemeletes városháza épült fel a helyén.

E közüntézményeken kívül jelentősebb beavatkozás nem történt a városképben, alig voltak emeletes házak – a Lajos utca volt e tekintetben a minta, ahol már tíznél több volt a számuk.

A növekvő lakosság több intézmény, köztük iskolákat igényelt, melyek közül számos ma is jelen van. A legrégebbi iskolák közé tartozik a Vörösvári út 93, azaz az Első Óbudai Általános Iskola, az Árpád gimnázium, ami állami intézetként kezdte meg működését, eredetileg a Zsigmond téren, majd 1940-ben költözött a Nagyszombat utcába. De ide sorolhatjuk a Kiscelli út 78-82 szám alatti 1911-ben megnyílt népiskolát, és még számos hasonló intézményt.

Első Óbudai Általános Iskola (Erste Altöfener Grundschule)
1902-ben épült épülete
(Forrás: wikimapia.org)

Itt kell megemlíteni a Kisfaludy Színházat, ami Óbuda egyetlen színháza volt valamikor a Lajos utcában. 1896 októberben kezdik el építeni és 1897- februárban nyitják meg. A Lajos utca 111. szám alatti teátrum színpada sok sikert megért, azonban az intézmény a második világháborús pusztulásáig nem egyszer került a csőd szélére. Helyén ma egy 70-es évek elején felhúzott tízemeletes panelház áll.

Infrastruktúra - közlekedés

A közlekedés tekintetében új fordulópontra volt, hogy 1888-ban megindult a helyi érdekű vasút Szentendre és Óbuda között. Déli végállomása nagyjából a mai Bogdáni útnál volt, a Filatorigátnál. Ennek érdekében, hogy a lóvasút végállomásával összeköttetés jöjjön létre, a két végállomás között gőzüzemű közúti vasutat építettek.

Eközben a MÁV önálló vasúti pályát épített ki a Bem tértől a Filatorigáig, elsősorban az ipar kiszolgálására. Végül ezt tette lehetővé, hogy 1895-től helyi érdekű vasúton átszállás nélkül elérhető volt Óbuda mindkét irányban.

Ugyanebben az évben indult el a vasúti közlekedés Óbuda állomástól Esztergomig, majd rá egy évre szárnyvonalat építettek a Légtörő úton a Bogdáni úttól az esztergomi vasútig. Egyre növekedett a sínek hossza, 1907-ben már a Fő tértől a Kórház utcán keresztül eljutnak a Vörösvári út – Bécsi út sarkáig, majd itt kapcsolták össze az 1913-ban kiépült Bécsi út-Zsigmond téri szakasszal.

Infrastruktúra - közlekedés

Mindeközben a vízvezeték és csatornahálózat is fejlesztésnek indult. Az újlaki vízmű 1883-tól látta el Óbudát ivóvízzel, a csatornahálózat 1915-re készült el, ami a Miklós téren kezdődött és a Zsigmond téri szivattyúházig vezette a szennyvizet, ahol áttemelték a Dunába. Az árvízvédelem terén a Hévízi és Bogdáni út mentét védték be a Filatorigáttal, a dunai beömléseket is záró-zsilippel látták el.

Valami megmozdult hirtelen Óbudán, hogy közlekedése is javult. Az új köztemetőt megnyitották 1910-ben, ahol ma is működik, és oda omnibusszal lehetett eljutni. Az Újlaki téglá- és Mészégető Rt megszűntette bányáját a Bécsi út 88-92 alatt, helyén a főváros városi lakásokat épített. A Miklós téren is átadtak egy bérházat több mint ötven lakással.

A fejlődés nyomai

A kerület társadalmi többi egyesületet hozott létre, mintegy 83 ismert ebből az időszakból. Az egyik ilyen volt a Római Fürdőtelep Egyesület, amely azért szerveződött, hogy a Lőpormalom dűlőben a forráscsoport környékén üdülőtelepet hozzon létre. A korábbi városi tervek alapján az 1910-es évekre alakult ki a négyzetes utcahálózatú nyaralótelep a Kalászi és a Monostori utcák között, a Duna menti sávban sok csónakház jött már ekkor létre, és nyaralók is épültek.

A beltelkek növekedtek a Kaszásdűlő mai lakótelepi területén is, mivel korábban itt helyezkedtek el a szérűskertek, ezek telkei kezdtek beépülni falusias jelleggel. A városmag északi határa ebben az időben már a Hévízi és Bogdáni útig tartott. Ezen túl létrejött egy másik egyesületi sporttelep, és egyre több magánház jelent meg a hegyoldalon az elhagyott szőlőültetvények helyén.

A beltelkeken folytatódott a 1935-ben megkezdett házak cseréje, ami eljutott a Királydombig. Ekkor tárták fel a római kori katonai amfiteátrum romjait, aminek műemléki helyreállítását 1940-43 között végezték el.

Az első világháború előtti évben adták át a Gázgyárat 1913-ban. A Gázgyár az alkalmazottak számára külön lakó együttest hozott létre a Sújtás utcánál és a gyártól délre a tisztviselők számára.

A gyárak egyre nagyobb területeket kebeleztek be a szomszédságaikban, különösen nagy területeket foglaltak el a téglagyárak.

A lakásépítés legnagyobb volumenű beruházása a korábbi földszintes bérlakásokat felváltó 46 lakásos városi házak megépítése volt a Bécsi út 88-92 szám alatt 1927-ben. Még ebben az évben adták át a Hunor utcai 283 lakást.

Korábban a Tavasz utcában volt a spontán piac, amely helyett a volt temető területén létesült az épített Kórház utcai piac, mivel a Tavasz utca már az új hídfő kellett majd befogadnia. A híd megépítését már 1908-ban elfogadták, de hosszadalmas előkészülettel 1939-ben kezdték csak építeni, de a háború miatt csak 1950-ben sikerült átadni a forgalomnak. A híd meghatározóvá vált a későbbiekben, hiszen Pesttel ez az egyedüli összeköttetési lehetősége Óbuda központi helyének.

forrás: Óbuda Évszázadai 2005 Létay Miklós: A szabadságharc bukásától 1950-ig

3.5. BÉKÁSMEGYER TÖRTÉNETE A TÖRÖK URALOM MEGSZŪNÉSÉIG

Külön kell szólni és ismertetni Békásmegyer történetét, mivel nagyon ritkán kapcsolódik Óbudához, illetve jellemzőiben is jelentősen eltér.

Békásmegyer elhelyezkedése

Békásmegyer nem pontosan a mai helyén, hanem valamivel délebbre, a mai Csillaghegyen terült el. Megyer „központja” a Róka-hegy és a régi csillaghegyi HÉV-állomás közötti területen lehetett. Temploma a XIII. században épült és a török hódoltság alatt elpusztult. Romjai első ízben 1851-ben kerültek napvilágra, amikor október 27-én Eger Ferenc szántóföldjén egy pinceboltozatra akadtak, majd ennek közelében (a Swanfelder vagy Pölchen-malom mellett, a Péter-hegy alatt) Érdy János, a Nemzeti Múzeum Régiségtárának őre vezetésével tárták fel a kápolna alapfalait, vas tárgyak, sarkantyúk, pohár, stb. kíséretében. A téglalap alaprajzú épület egyetlen térből és ehhez csatlakozó félköríves apsziszból állt. A XIX. századi adatok szerint hossza az apszisszal együtt 6 öl 3 láb (12,3 m), szélessége 4 öl 3 láb (8,5 m) volt a falakkal együtt. A kápolna a régi csillaghegyi HÉV-állomás és az Árpád-fürdő közötti területen, a mai Valéria utca elején állhatott.

A kápolnát több kutató, neves régész – köztük Rupp Jakab – Fehéregyházával (Alba Ecclesia, Alba Maria) azonosította. Fehéregyháza, vagy Fejéregyháza, amelyről Mátyás király 1483-i oklevelében úgy beszél, hogy a hagyomány szerint ez volt az első templom, amelyet a magyarok megkeresztelkedésekor építettek.

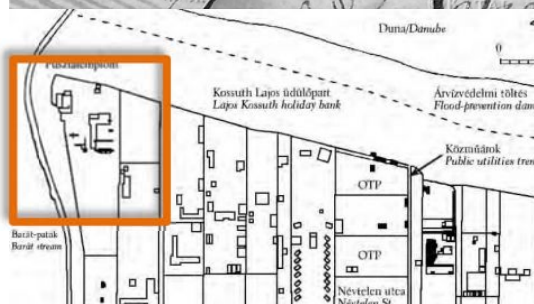
A helytörténeti kutatás egyik legtöbbször vitatott kérdése, hogy hol feküdt Árpád sírja és a föléje emelt Fehéregyház. Számos régi okmányra hivatkozva Rupp Jakab a következő megállapításra jutott:

„A Fehéregyház a zárdával Ó-Budától északra, a békásmegyeri területtel határos hajdan a prépostsághoz tartozó földön, és pedig egy síkon, melyet Vértesmezejének hívtak, szőlőkkel borított halmok (a régi „Fehéregyház”) hegytövében feküdt, hol az egyház ajtaja előtt, balra kettős forrás buggyan ki a halom keleti oldalából és a síkon tócsát képez, mely malmot hajt, s ahonnan a régi időben a patak a kőmederben a városba folyt.” A félreértésnek az 1880. évi ásatás vetett véget, amikor is egyértelműen tisztázták, hogy a kápolna nem azonos Fehéregyházával, annak csupán leányegyháza volt.

Az óbudai Fehéregyház nagy múltjára mindenekelőtt Anonymus szavai engednek következtetni, aki Árpád temetési helyéről ezt írja: *„Tisztességgel temették el egy kis folyónak a forrása felett, amely*

kőmederben folyik alá Attila király várába. Egyszersmind ott a magyarok megtérése után a boldogságos szűz Mária tiszteletére egyház épült, melyet fejrnek hívnak."

Kissing - Pusztatemplom

Kissing pusztatemplomának korabeli ábrázolása
(forrás: Arcanum Kiadó)

Csillaghegy északkeleti részén, ott ahol a Barát-patak (Kalászi-patak, Kissing-patak) a Dunába torkollik, szintén egy Árpád-kori (XIII. századi) templom, az úgynevezett Pusztá-templom romjai láthatók. Egy XVIII. századi térképen Kissing templomaként van feltüntetve.

Kissing helynév ma is él, Csillaghegy keleti részét jelölik vele. 1326-ban faluként említik. A szakirodalomban több helyen szerepel, hogy a Kissing név Árpád-kori eredetű. Első okmány, amely e nevet tartalmazza 1361-ben íródott. Ebben „Kysenghi”, majd egy 1523-as okmányban „Kesengh” formában szerepel. Későbbi okmányokon, térképeken Kissing, Kissingh, Kis-Inghy, Kis-Sing, stb. változatokkal találkozunk.

A Pusztatemplom romjaival a XIX. században először Rómer Flóris foglalkozott, aki 1869. augusztus 18-án felmérte. A szentély boltozata ekkor még állt, oldalfalán falfestmény-maradványokkal. A szentély felett emelkedett toronyból 11,5 m-es darab volt látható.

A Pusztatemplom keletelt, egyhajós templom, egyenes záródású szentéllyel. Hajója 6,5 m széles, 11,5 m hosszú. Az oklevelek szerint királyi kápolna volt. A hódoltság idején kezdett pusztulni, de feltehetően a XVIII. században helyreállították és használták. A XVIII. század végén a XIX. század elején végleg elhagyottá vált és fokozatosan omladozni kezdett. 1930 körül a romot és a telket Bernárt Ágoston vásárolta meg, és a templom falának a felhasználásával villát épített.

A korabeli források számos olyan települést említenek, amelyek idővel eltűntek, vagy más településrészbe beolvadtak. Póföldre a mai Békásmegyér tájékán fekvő, a tatárjáráskor elnéptelenedett középkori falu. 1212-ben az Óbudával határos Pócsernik nevű falu állt itt, amit 1326-ban neveztek Póföldének. A falu nevének előtagja a magyar Pó személynév.

Pócsernik

Pócsernik két, Óbudával észak felől (Csillaghegyen) határos középkori falu. Az egyik a mai Rómaifürdő és a Duna közti területet jelölte, ahol később a Póföldre részt említik, a másik Pócsernik később Pazándok néven szerepelt. A falu nevének előtagja a magyar Pó személynév, utótagjában a szláv fekete személy- vagy helynévi származéka rejlik.

Pazándok

Pazándok a Rómaifürdő mellett fekvő középkori falu. Előtte az egyik Pócsernik nevű település volt ott. Határa egészen Békásmegyérig illetve Tebeséig (a mai Arany-hegyig) terjedt. Malmait hévizek hajtották, amiket a pilisi apát, a margitszigeti premontrei kolostor, a budavári beginák, a felhévizi Szentlélek-ispotály és az óbudai káptalan birtokolták illetve pereskedtek rajtuk. A malmok bérlői között budai polgárok is voltak. Ők, valamint óbudai polgárok és megyeri parasztok vették bérbe a rétjeit. A pazándoki szőlőhegyen 1378-ban egy pesti polgár szerepel birtokosként, de a terület valójában nem igen volt alkalmas szőlőművelésre, inkább Duna menti mocsaras rétek és legelők voltak itt. Elsősorban rétek, legelők és az itteni folyóvizeken malmok jellemezték gazdasági életét. Utoljára 1347-ben említik nevét, különben pusztaként fordult elő a forrásokban. Emiatt a falu hamar pusztává vált, és faluként utoljára 1347-ben említik, a XV. században gyakran Óbudához vagy Békásmegyérhez számították.

Mezőgazdaság

Békásmegyér területén szőlők, erdők, szántóföldek mellett a Duna felé eső mocsaras részen kaszálók és rétek is voltak. A falu számos részbirtokra oszlott, bár a XV – XVI. század fordulóján már csak a pilisi

apátság, a budavári beginák és az óbudai káptalan birtokrészei ismertek a legnagyobb birtokos óbudai apácakolostoron kívül. A falu gazdasági jelentőségét főleg nagy kiterjedésű szőlőhegyeinek köszönhette. Ismert Viza vagy Uzamál, Somogyalja, Hajagosalja szőlőhegyek neve. A szőlőművelés magával hozta a társadalmi munkamegosztás fejlődését is. Csak kevés gabonát termeltek, tehát élelmiszerszükségeiket a parasztek piacon szerezték be. Az óbudai apácák 1482-es feljegyzéséből ismert, hogy már akkor működött cipósütő, pincér, patikárius és kovács. A falu jólétének bizonyítéka volt, hogy Óbuda közelsége ellenére is el tudott tartani olyan kereskedőt, mint a „patikárus”, és a kenyér nagy részét is már péktől vásárolták. Ugyancsak ebben az időben Bornemissza, budai bíró halastavat ásatott és Wolfgang budavári aludvarbíró malmot építtetett a faluban.

Kissing faluban középkori fazekaskemencét, XV. századi cserepeket is találtak. Tizedeit a XV. század elején a budai vár számára szedték. Középnemesi birtokosoké volt, de 1520-ig az olasz Figgini Szilveszter királyi kirurgusnak és budai polgárnak, valamint Ficsor Benedeknek is volt itt birtokrésze. Kikötőjét is említik 1523-ban.

A szőlőművelés mellett nagy jelentősége volt az állattartásnak. A magyar és német telepesek már korán áttértek a szilaj állattartásról az istálló állattartásra. Erre utal a „kaszáló” említése. Főleg szarvasmarhát, sertést, juhot, kecskét, tyúkot és ludat tartottak. Naponta kétszer hajtották ki az állatokat a legelőre. Minden jószág együtt járt, mert húsz-harminc házból álló falu nem bírt el két pásztort.

Kézműves ipara is szinte mezővárosi szinten volt, melynek oka ugyancsak a szőlőtermelésre vezethető vissza. A szőlő műveléséhez és feldolgozásához szükséges eszközöket a házilag előállítás helyett már iparosoktól vásárolták a parasztek. A helyi kézművesség fejlődését az is indokolta, hogy így nem kellett Óbuda azonos, de lényegesen drágább termékeit megvenniük.

A hazai városfejlődés „tartalékát” a mezővárosok jelentették, ugyanis az itt meggazdagodott polgár vagy paraszt beköltözött a városba. Békásmegyér fejlettségi színvonala bár indokolta, de jog szerint mezővárossá válni soha nem tudott, mert ennek érdekében a több birtokos között megoszló parasztság nem tudott egységesen fellépni.

Török uralom Békásmegyér a török uralom alatt még évtizedekig virágzó település maradt, 1580-ban harmincöt adófizető házat írtak össze a török adószedők. A XVII. század második felétől azonban a népesség elvándorol, s a település a török ellen vívott felszabadító harcokban elpusztul.

3.6. BÉKÁSMEGYER XVII-XVIII. SZÁZAD

Újkor 1686. szeptember 2-án felszabadult Buda a török uralom alól, de Óbuda még két évig lakatlan maradt. Míg 1688 végén a régi óbudai lakosok újra benépesítették Óbudát és megkezdték a város újjáépítését, a gazdaság helyreállítását, a környező falvak még mindig néptelenek maradtak. Békásmegyér földjét az óbudaiak használták.

1698-ban kezdődött a német telepesek beözönlése Budára, mely a XVIII. században is folytatódott kisebb-nagyobb hullámokban, elsősorban a dél-német területekről. Buda és a környező falvak többsége német lett, egy 1851-es felmérés szerint a lakosságnak már alig 25 %-a volt magyar nemzetiségű.

A Zichyek az óbudai uradalomban kialakították a földesúri majorságot Békásmegyeren, és a hozzá tartozó Kissing pusztán is nagy darabokat hasítottak ki urasági szántó és rét céljaira. A XVIII. század elején az

uradalom Kissing pusztán állította fel a bivalyos majort, amelynek emléke a Bivalyos-csárda nevében maradt fenn. A vizes, mocsáros, tavas terület nagyon kedvezett a bivalytartásnak. A Bivalyos vendéglő a Duna gázlójánál kialakult vásártér mellett épült fel 1798-ban. A bivalykereskedők itt vásárolták fel az állatokat gazdáiktól. A gazdák és a kereskedők az üzletkötés után itt itták meg az áldomást. A vásártér és a mellé épült vendéglő forgalmával maga köré vonozta a környék kézműveseit is. Kirakodóvásár és harsány vásári szórakozás színhelye volt a vendéglő előtti tér. Az épület egy ízben, 1876-ban leégett, de újjáépítése után továbbra is vendéglőként működik.

1722-ben Zichy Péter Békásmegyér pusztát – Kissinggel együtt – hat évre zálogba adta négy szentendrei rácnak. Megengedte nekik, hogy irtással szántót és szőlőt alakítsanak ki, a Dunán révet tartsanak és ennek hasznát maguk élvezzék, vendégfogadót és majorsághoz szükséges épületet emeljenek meghatározott értékig.

A hat év elteltével, 1728-ban Zichy Péter fia, Miklós visszavásárolta Békásmegyert és Kissing pusztát.

Békásmegyér betelepítése 1736-ban kezdődött. Zichy Péterné Bercsényi Zsuzsanna adott telepítési szerződést „néhány különböző helyekről odaköltöző embernek arra, hogy Békás Megyer nevű pusztán falut alapítsanak.” Számos kedvezményt adott a letelepülőeknek, ennek ellenére a telkes jobbágyok száma nem haladta meg a 15-öt. A lakosságnövekedés a házas zsellérek számának gyarapodása révén történt.

Az 1736-os telepítés alkalmával beköltöző első békásmegyeriek már nem a régi helyen, hanem a Duna árterületétől távolabb a dombok lábánál építették fel házaikat. A falu új helyen történő felépítésével tulajdonképpen kezdetét vette Békásmegyér és a majdani Csillaghegy lassú területi elkülönülése. Kissing pusztát és a régi Megyer területe lakatlanná vált. Területét elsősorban a békásmegyeriek bérelték le, szántónak.

Békásmegyér eleinte igen kicsiny, néhány utcás településformát mutatott. 1754-ben Szent Józsefről elnevezett egyházközségük már saját templom építésébe kezdett, mely 1789-re készült el. A falu temetője már 1736-tól a templomkertben volt, később a mai Táncsics Mihály utca - Égető utca sarkán helyezkedett el.

Békásmegyér lakói szerint legfőbb javuk, hogy szőlőhegyük van, amelyen jó borok teremnek, s a termést minden évben eladhatják. Ezen kívül közel fekszenek Budához, s településük szinte a Dunáig nyúlik, mely nagyban megkönnyíti a szállítást és közlekedést. Hátrányként sorolták fel ekkor, hogy nincs erdejük, fájuk, s a határuk is szűk. A falu önjellemzését még jó száz évig érvényesnek tekinthetjük, hiszen nemcsak Békásmegyér, de sokáig szinte minden Buda- környéki település szőlő- és gyümölcsstermesztésből, valamint boreladásból élt. Ezt a fajta gazdálkodást szerény, csak a helyi szükségleteket kielégítő ipar, téglagyártás, kibányászat és mészégetés egészítette ki.

A lakosság lélekszáma lassú növekedésnek indult. 1761-ben 450, 1778-ban már 623, Fényes Elek 1837-es statisztikája szerint pedig már 849 katolikus vallású német ajkú lakosa volt Békásmegyérnek.

1766-ban véget ért Békásmegyeren a Zichy család földesurassága, s a falu az óbudai uradalom részeként a Kincstár kezébe került.

A Kamara nem kötött szerződést a községgel, de kb. ugyanannyi szolgáltatást kívánt meg lakóitól, mint amennyit korábban a földesúri szerződés szerint kellett teljesíteniük. A szerződésben előírt

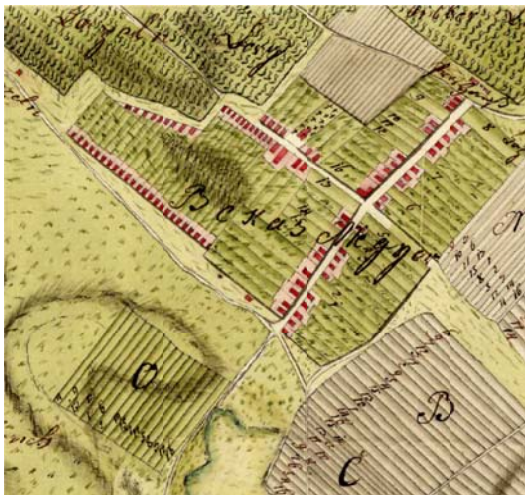

XVIII. sz. vége
(forrás: Arcanum Kiadó)

A helység neve	Egyfektetés		A telkes jobbágyok száma					
	Épít- telkes	5/8 telkes	4/8 telkes	3/8 telkes	2/8 telkes	1/8 telkes	összesen	
Óbuda	19	17/32	—	—	1	—	—	15
Békásmegyér	7	16/32	—	—	15	—	—	15
Csepel	41	16/32	—	—	—	—	—	—
Promontorium	—	—	—	—	—	—	—	—
Hidegkút	20	24/32	—	3	4	28	15	21
Tétény	10	—	—	—	13	—	—	14
Palota	37	—	33	—	42	—	—	87
Cinkota	44	—	24	—	29	—	—	75
Csaha	35	—	10	—	52	—	—	62
Keresztúr	49	16/32	15	—	55	—	—	98
Soroksár	70	—	40	—	60	—	—	100

A helység neve	Or- szág	Az egyfektetéshez járó		Bébi telkek (hold)				Szántó (hold)			
		szántó (hold)	rit (kassza)	telkes jobbá- gyok	zsellé- rek	összesen	telkes- jobbá- gyok	zsellé- rek	összesen		
Óbuda	I.	24	12	50	28	—	—	78	12	—	90
Békásmegyér	II.	26	12	13	8	58	8	71	20	8	274
Csepel	II.	26	12	79	—	3	52	82	100	—	100
Promontorium	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hidegkút	III.	28	12	82	8	23	24	106	818	34	857
Tétény	I.	24	12	55	20	30	32	92	331	12	331
Palota	III.	28	10	117	8	6	123	8	1565	12	1565
Cinkota	II.	26	8	208	24	—	208	24	1097	—	1097
Csaha	II.	26	8	107	12	11	6	118	18	1076	1076
Keresztúr	II.	26	8	187	16	2	189	24	1317	—	1317
Soroksár	II.	26	12	110	8	208	24	319	1820	—	1820

1771-72 körüli összeírások

XIX. sz. eleje
 (forrás: Arcanum Kiadó)

robotmennység igen csekély volt: a telkes jobbágyoknak évente 4 napot kellett dolgozniuk 4 marhával, a házas zselléreknek évi 4, a hazátlan zselléreknek pedig évi 2 nap gyalogmunkát kellett végezniük. Cenzus címén a telkes jobbágyok 4, a házas zsellérek 3, a hazátlan zsellérek 2 forintot fizettek. Földbérként kilencedet adtak az őszi és tavaszi vetésből, kukoricából és borból. Ajándék helyett összesen 86 forintot fizettek; ebből fejenként 3–3 máriás esett a telkes jobbágyokra és a házas zsellérekre. Óbudához hasonlóan itt is 1 forint hegyvámot kellett fizetniük a szőlőbirtokosoknak minden fertály szőlő után s ezenfelül kötelesek voltak megcsinálni a szőlőkben levő utakat. Aki házát vagy szőlőjét eladta, minden forinttól 10 dénár bontakozó-pénzt fizetett.

A Mária Terézia uralkodása alatt végrehajtott úrbérrendezés során azután Békásmegyer szabályszerű urbáriumot kapott. A 15 telkes jobbágy, akiket korábban fertályos gazdáknak neveztek, az urbéri tabellában féltelkesként van feltüntetve, mert kb. annyi szántójuk és rétjük volt, amennyi itt az urbárium szerinti feltételekhez járt. A 15 telkes jobbágyon kívül 87 házas és 3 hazátlan zsellért jegyeztek be az urbéri tabellába.

A robot jelentős mértékben megnövekedett, ezt azonban többé-kevésbé ellensúlyozta a cenzus csökkenése és a hegyvám megszűnése. Viszonylag a telkes jobbágyokra nézve volt legkedvezőtlenebb az urbárium bevezetése; náluk a 3 forintos cenzus-csökkenéssel szemben 22 nappal nőtt az igásrobot, ami 20 krajcárjával számítva 7 forint 20 krajcárnak felel meg. A házas zselléreknél 2 forintos cenzuscsökkenés s ugyanakkor 14 napos kézirobot-növekedés mutatkozik; ez utóbbi 10 krajcárral számítva 2 forint 20 krajcár. A hazátlan zselléreknél 2 forintra lett kevesebb a cenzus s 10 nappal (átszámítva 1 forint 40 krajcárral) nőtt a robot

Katonai felmérések térképei

I. katonai felmérés 1780-84

Az 1784-es I. kataszteri térképen jól látható, hogy az addig meglévő lakóházak mindegyike az utcára merőlegesen épült, vagyis a falu kezdettől fésűs beépítésű. A mai Ezüsthegy utca mentén épültek az első házak, majd a Templom utca mindkét, a Kőbánya utca északi, és a Perje utca déli oldalán folytatódhattak az építkezések a XVIII. században.

Az Ófalura, ill. általánosságban a német betelepítésekre jellemző, az úgynevezett úti falu, út menti falu, utcás falu megjelölés. Ez a szalagtelkes falvak egyik fajtája. Olyan szabályos alaprajzú település, amelynek két sor szalagtelke egy átfutó út két oldalán helyezkedik el, ahol az utca és a telkek szélessége nemigen változik. A telkek utca felőli végén áll a hosszanti telekhatárra épült lakóház az udvarokkal, a lakóházak hosszanti folytatásában istállókkal, ólakkal, gazdasági építményekkel, és nagyrészt mélyen hátranyúló, igen hosszú kertvégekkel. A telek belső vége legtöbbször veteményes vagy gyümölcsöskert.

Mária Terézia urbáriuma (1767) szerint a belső telek nagysága egy hold, azaz két pozsonyi mérő vetőmagot igénylő terület, rendszerint 1200 négyszögöl. Ahol a Magyar hold 1200 négyszögöl = 4315,5 m² (csak szántóföld mérték), 1 négyzetméter = 0,278 négyszögöl és 1 bécsi láb (31,6 cm).

Az 1. a 2. és a 3. Katonai felmérés térképein kis eltéréssel, gyakorlatilag ugyanannyi telket és épületet ábrázolnak Békásmegyeren. 1780 és az 1872 között eltelt egy évszázad alatt nem sokat változott a település

II. katonai felmérés 1806-69

III. katonai felmérés 1872-74
 (forrás: Arcanum Kiadó)

utca és telekszerkezete.

Hogy mennyire jól választották meg falujuk új helyét a békásmegyeriek, azt az 1838. március 13-15-i jeges árvíz igazolja. Amíg Óbuda és a környező alacsonyabb fekvésű falvak épületeinek nagy része elpusztult, addig a békásmegyeriek épületei megmaradtak, csupán a szántók és a rétek nagy részét borította be a homokos hordalék.

Békásmegyer 1848-ban elszakadt Óbudától, és 1872 óta, mint nagyközség élte nem túl mozgalmas életét. Déli nagy testvére, Óbuda sem változott sokat a XIX. században, hát még a szerény, pár száz német ajkú lakosból álló kisöcs!

A békásmegyeriek fő megélhetési forrása a szőlőművelés volt. Az Ezüst-hegytől az Arany-hegyig terjedő dombok kiváló lehetőséget nyújtottak a szőlőműveléshez. Az árvíznél is nagyobb gondot jelentett az 1882-ben megjelent, majd 1886-tól pusztító szőlőgyökér tetű (filoxéra). A lakosság fő jövedelmi forrásának közel háromnegyed része megsemmisült.

Az újratelepítés hosszú éveket igényelt. A szőlők legnagyobb része 8 fajtából tevődött össze. A kadarka, dinka, muskotály, ezerjő természetébéli múltja a filoxéra előtti időkre is visszanyúlik, míg a mézesfehér, olaszrizling, otelló, oportó csak a XIX. század végén terjedt el. A szőlők újratelepítése egyben új fajták termelésére való áttérést is jelentett. A lakosságszám növekedését a birtokviszonyok lassú átalakulása követte az úrbéri legelők felosztásával (1878.).

1873. október 25-én Budapest székesfőváros néven egyesült Pest, Buda és Óbuda. Ez – ha kis mértékben is – elősegítette Óbuda fejlődését, és kedvezően hatott a környező falvak életére. Óbuda közelsége, fejlődő kézműipara, gyáripara és sok kisebb műhelye munkalehetőséget nyújtott a térségben lakó embereknek is.

Kiemelkedő jelentőségű esemény volt 1888. augusztus 17. Ezen a napon indult meg a forgalom a Szentendre és Filatorigát között az egyvágányú, gőzvezetékű helyi vasút vonalán.

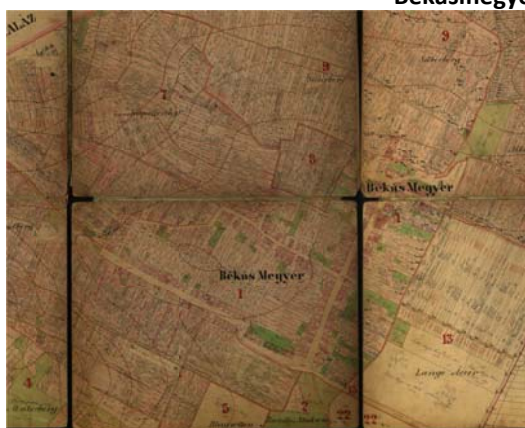

1859
 (forrás: Arcanum Kiadó)

3.7. BÉKÁSMEGYER ÉS KISSING (CSILLAGHEGY) - XIX. SZÁZAD

Békásmegyer

A lakosság többsége – nemcsak Békásmegyeren, hanem Óbudán is – német volt. Németek uralták a közigazgatást, a különböző intézményeket. Német nevet adtak a hegyeknek, dűlőknek, legelőknek, de még Óbudának és Békásmegyernek is. Egy 1730-as feljegyzésben Békásmegyer falu már Krottendorf néven szerepel. Némi változást csak a XIX. század első felében a reformkor hozott, amikor is 1847-ben, Döbrentey Gábor javaslatára a hegyeknek és a dűlőknek magyar nevet adott a budai Tanács. Ezek legtöbbje ma is él. Ezt a példát, ha lassan is, de követték a környező települések előljáróságai is. A német neveket jól tükrözi az 1851-es felmérés alapján 1859. április 5-én készült térkép, amelynek címe "Pest megyei cs. k. óbudai uradalomhoz tartozó Békásmegyer helység és Kissing pusztá határokna térképe."

1859
 (forrás: Arcanum Kiadó)

Kissing – a mai Csillaghegy

Ennek egyik érdekessége, hogy a Silber Berg (Ezüst-hegy) és Peters Berg (Péter-hegy) között, a mai Róka-hegy helyén az Ober Berg (Felső-hegy), illetve az Unter Berg (Alsó-hegy) elnevezések szerepelnek.

1886 októberében Herhoff József és 84 gazdatársa (békásmegyeriek) közbirtokossá tömörülve az Óbudai Koronauradalomtól (Kincstár) megvette a mintegy 600 kat. hold terjedelmű Kissing pusztát, a Bivalyos erdővel és a regálé jogokkal (italmérési jog, haszonélvezeti jog, stb.) együtt 10 év alatt törlesztendő 65001 forintért. Az erdő kb. 52 kat. hold volt, hatalmas ős akácfákkal. A benne lévő épület, eredetileg majorsági ház lehetett, de már akkor kocsmának használták, melyet a

közbirtokosság bérbe adott.

Kissing pusztán ez volt az első ház. A Barokaldi kert táján (a mai Pünkösdfürdő mellett) a Duna-parton kórakodó kikötő állt, ahonnan a Békásmegyert feletti régi kőbányából kifejtett és ideszállított köveket hajóba talicskálták. A mai Mátyás király úton (Vasút út) az Árpád utcába kanyarodva vezetett a régi iparvágány, a Bivalyos erdőn át a Duna-parti kórakodóig. Ezen szállították a Rókahegyi kőbánya köveit a dunai rakodóig, egyben az erdőgazdálkodás céljait is szolgálta.

Kissing puszta ebben az időszakban még csak legelő volt, tele házmagasságú homokbuckákkal, melyeken a városból kijáró katonák gyakorlatoztak. Egy részét a közbirtokosság szőlővel ültette be. Ekkor a Bivalyos csárdán kívül még csak két ház állott. Az egyik a Csillag csárda, a régi csillaghegyi állomással szemben a Szentendrei út (Ország út) és a Mátyás király út (Vasút út) sarkán, a másik a régi Löbmann-féle ház a mai Kalászi út és Kossuth Lajos utca sarkán, a későbbi Poschen telken.

Az 1895-1896-ban létesült Tisztviselő telep építkezései hatással voltak Kissing fejlődésére is. A budapesti nagy építkezésekkel összefüggően indult meg nagyobb arányokban a homokbuckák elhordása, amely folyamat szinte 1935-1940-es évekig eltartott. Ez Kissing puszta képét egészen megváltoztatta. Ezzel párhuzamosan – ha lassan is – megindultak az építkezések. A még teljes üzemmel működő rókahegyi kőbányaüzem 1910 körül megépítette új iparvágányát a Mátyás király út teljes hosszában a Duna-parton kialakított rakodóig.

A Kissingen folyó építkezések a közfigyelmet is felkeltették. Seile Antal római-fürdői építész az egész pusztára kiterjedő grandiózus parcellázási és építési tervet dolgozott ki, a Wekerle-telep mintájára, amelyet állami garanciával egy német pénzcsoport finanszírozott volna. A terv ideálisan szép volt. Kivitele szervesen csatlakozott volna Római-fürdő széles és egyenes utcákkal, utakkal, járdákkal és fasorokkal ellátott részéhez. Utcai a Bivalyos vendéglőig vezettek volna. Középület elhelyezéséről is gondoskodott a terv (templom, iskola, stb.). Az állami támogatás és az elővásárlási jog is rendeződött. Sajnos a közbejött világháború, felborított minden tervet. Kissing örökre elesett ettől a fővárosias szabályozottságtól, maradt a falusias, rendezetlen építkezés.

3.8. BÉKÁSMEGYER XX. SZÁZAD ELSŐ FELE

XX. század

1938

(forrás: Arcanum Kiadó)

Békásmegyert csak a XX. század elejére érte el a kétezres lélekszámot, de a valóban jelentős népességyarapodás a húszas-harmincas évektől számítható. Ez összefüggött a régi, falusias Óbuda lebontásával és az itt élőknek a Békásmegyertre tartozó, egykor Kissing-telepnek, majd Csillaghegynek nevezett területre való beköltözésével. Ebben az időben lett Csillaghegy Békásmegyert (és a főváros) kedvelt üdülő- és fürdőhelye, itt, az Árpád strandfürdőn épült meg az ország első hullámfürdője.

A népesség száma 1940-re tizenháromezer főre duzzadt, és a község régi élete, gazdálkodása szinte teljesen átalakult. A földművelő, őstermelők száma pár százra esett vissza, a helybeliek döntő többsége a fővárosi gyárakba járt dolgozni. A nagyarányú beköltözéssel a német nemzetiségűek túlsúlya is megszűnt, arányuk a népesség egyötödé körül mozgott.

Kitelepítés 1946 - Társadalmi, gazdasági, infrastrukturális változások a kitelepítés után

A második világháború befejezése után, 1946-ban a német lakosságot, hasonlóan Soroksár, Pesthidegkút németiségéhez, kitelepítették a kétszáz éve lakott otthonaikból.

„A svábokat, akiknek az ősei már 200 év óta részt vettek az ország építésében, kik a magyar államot mindig mintaszerűen szolgálták, most marhavagonokba dugták, és két transzporttal Nyugat-Németországba szállították, 575 családot (2281 fő) szakítottak el a szülőföldjüktől. Igaz, hogy 112 családot mentesítettek a kitelepülési kötelezettség alól, de megbélyegezettséget ők sem kerülhettek el. Az első csoport 1946. február 28-án, a második a csoport március 5-én hagyta el az Óhazát. Az itt maradottak mély szomorúsággal vették tudomásul szüleiktől, testvéreiktől, barátaiktól való elszakadást. Az itt maradottakkal a kapcsolat sosem szakadt meg ez eleinte leveleztek, később találkozókat szerveztek Németországban, majd a magyar hatóságok megengedték hazalátogatást is.”(Szülőfalunk Békásmegyér, 1997, 13-14.)

A kitelepítés után Csehszlovákiából, Romániából, de a legtöbben Mezőkövesdről kapták meg a kitelepítettek ingóságait, és költöztek be az üres házakba. A magyar lakosság betelepítése nagy változást hozott a falu életében. A sváb hagyományok nagy része feledésbe merült. Az erőteljes magyarosítás hatására a német nyelv használata is háttérbe szorult.

1950 után Békásmegyér Budapest része

Békásmegyér sorsa 1950-ben ismét egybekapcsolódott Óbudáéval: Nagy-Budapest létrehozása óta együtt alkotják a III. kerületet. A rohamosan fejlődő környező ipari üzemekben dolgozott ekkor a falu lakosságának a többsége: pl. Csillaghegyi Téglagyár, Óbudai Hajógyár, lenfonó, textilszövő és festőgyárak. A mezőgazdasági termelés, mint a falu fő tevékenysége, megszűnt.

Békásmegyérre vonatkozó rész forrása:

Békásmegyér-Ófalu Kerületi Szabályozási Terv – Örökségvédelmi hatástanulmány Urban-Lis Stúdió Éder Katalin régészszakértő közreműködésével – 2014.

3.9. NAGY-BUDAPEST LÉTREJÖTTE - ÓBUDA ÉS BÉKÁSMEGYÉR A XX. SZÁZAD MÁSODIK FELÉTŐL A RENDSZERVÁLTOZÁSIG**Nagy-Budapest létrehozása**

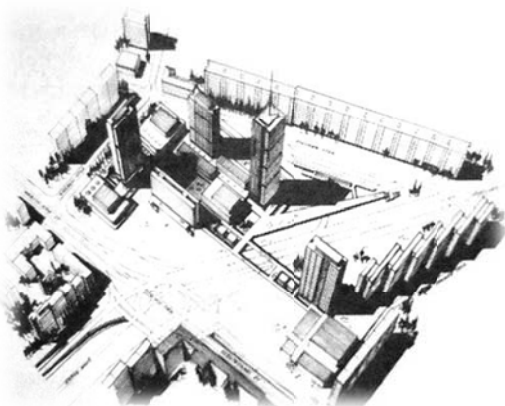
A háború után ismét előtérbe került a székesfőváros bővítésének gondolata, amelyet már korábban Bárczy és Harrer Pál is szorgalmazott.

A városegysítést követően a XX. század első éveiben jelentek meg az első elképzelések, melyek a főváros és közvetlen környezetének szorosabb együttműködését szorgalmazták, amelyet a városkörnyék Budapesthez való csatolásával láttak elérni. Az első hivatalos jelentés 1901-ben került a miniszterelnök elé.

Nagy-Budapest kérdését Bárczy István polgármester vetette fel komolyabban 1906-ban, aki egy korábbi Harrer Ferenc írásra hivatkozva ezt még választási beszédében is hangsúlyozta. 1908-ban dolgozták ki az erre vonatkozó: a Bárczy–Harrer-féle tervezet, ami alapos közigazgatás-tudományi, statisztikai és urbanisztikai elemzéssel rendelkezett. Bár nem tárgyalták a benyújtott tervezetet, folyamatosan a téma volt az elkövetkező évtizedekben. Különböző tervek készültek erre, elsősorban a városrendezés, lakáskérdés, infrastruktúra tekintetében látták fontosnak és sürgetőnek a környék és főváros közös kezelését. Harrer Ferenc megállapította mintegy a jövőbe látva, hogy *„a városiasulás első időszakában a községek keresik a várossal a kapcsolatot, de ennek részéről a hajlandóság nincs meg, s mikor azután a városra nézve válik fontos érdekűvé a bekapcsolás, akkor már a községek idegenkednek tőle”.*

A településfejlesztés motorjává a tömeges lakásépítés vált

Gázgyári lakótelep	1914
Kísérleti lakótelep	1958-1964
Óbudai lakótelep	1968-1975
Békásmegyeri lakótelep	1971-1983
Kaszásdűlői lakótelep	1981-1986
Bécsi úti (Zay utca) lakótelep	1988-1989
Római úti (Pók utcai) lakótelep	1984-1990

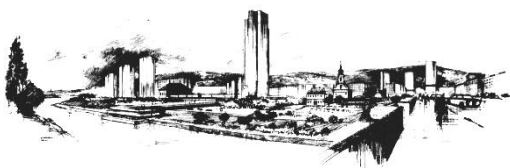
A mai Flórián tér beépítési javaslata
(forrás: hg.hu)

A kísérleti lakótelep

A kísérleti lakótelep megvalósult épülete
(forrás: late-modern.blogspot.hu)

A csak részben megvalósult tervek

Az óbudai városközpont és Magyar Tudományos Akadémia épületének távlati képe
(forrás: Budapest Jövője – Preisich Gábor 1973)

A politikai helyzet azonban csak a II. világháború után vált olyanná, hogy a végrehajtás a demokratikus kérdéseket mellőzve megvalósult.

Óbuda, mint Budapesti kerület a legnagyobb változásokat a II. Világháború után élte meg. A városok lakossága az ipari üzemek vonzásával egyre nőtt. Az ötvenes évek második felének egyik legnagyobb problémája így a lakáshiány lett.

A lakásépítés dominált ebben az időszakban. Rekonstrukciós célú bontásokat a város akkori vezetése csak azokon a területeken kívánt elvégezni – hogy ne veszítsen feleslegesen lakásszámot – ahol a meglévő lakásállomány rendkívül rossz állapotú volt, nagyrészt komfort nélküli. Míg a belső kerületekben – dacára az általános tervekben meghatározott átépítési lehetőségeknek – óvatosan kezelték ezeket a kérdéseket – pl. Józsefváros – addig Óbuda teljes átépítését célozták meg, amelynek eredményeként az alacsony zsúfolt beépítésű városrészek helyett tömbházakkal körbevett, alcentrumokkal kiegészített új szocialista jellegű városrészeket kívántak látni. Ez a durva beavatkozás teljesen átrajzolta az óbudai településképet, mindezek mellett jelentős társadalmi átrajzolódást is eredményezett. Óbudát a II. öt éves terv szele érte el. Az építész társadalom is mellé állt a nagy átépítésnek, mondván, hogy nem kell átmenteni az Óbuda kisvárosi utcáinak hangulatát, ezt „*még idegenforgalmi szempontból sem*” lehet támogatni. Az új lakóterületet elsősorban a XIII. kerület „*nagyszámú munkahelyének dolgozói számára*” kívánták kialakítani. Óbudán lényegében teljes rekonstrukciót hajtottak végre, a Fő tér és környéke, valamint az Óbuda-Újlaki terület is véletlenül tudott csak szigetként megmaradni. A hetvenes évek végén a létrejött Óbudai lakótelepet is elérte az intenzifikáció szele, és a még szabad területekre beépítettek egy-egy panelházat.

A két településképet és beépítési jelleg, de a társadalmi helyzet és igények is összehasonlíthatatlanok.

Még a döntést megelőzően ugyan volt egy kísérleti fázis, amit azonban a panel koncepciója legyőzött. Az 1958-ban kiírt lakástervezési pályázat, az úgynevezett "C"-terv célja a második öt éves terv (1961-1965) ideje alatt felépítendő, téglából épült házak megalkotása és a típuslakások tömeggyártása volt. Fontos szempont volt a lakáskultúra fejlesztése is, új építési módok alkalmazását is elvárták. Az óbudai kísérleti lakótelep ebben a szellemben épült, de a tömegesebb igényeket kielégítő panel az elképzelést nem tudta továbbvinni.

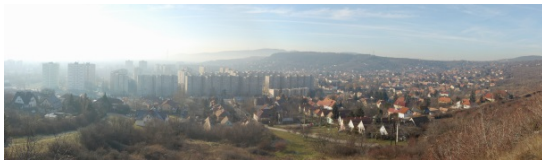
A lakásépítésen kívül Óbuda elsősorban a családi házas területek bővülését kínálta fel a hegyvidéken a Bécsi úttól keletre, majd később Aranyhegyen.

Az egyes Általános Rendezési tervek különböző időszakokban különböző lehetőségeket nyújtottak, a kerület számára, ugyanakkor többször korlátozták is a lakosok mindennapjait.

A nagy óbudai szanálás és lakótelepi beépülés után kijelölték Békásmegyer szabad területeit szintén nagy lakótelep létesítése céljából, ami a korábbi falu keleti beépítését is elsodorta. Kaszásdűlő terve a szintén rendkívül kislakásokat tartalmazó alacsony komfortú kisházak szanálásával járt. De tervezték ugyanígy Csillaghegy HÉV-től keletre eső részének szanálását és új lakótelep létesítését is. Ez szerencsére a jelentős szanálási igény miatt elvetésre került, viszont előtérbe került a már a XIX. század végén is lakóterületként kijelölt Mocsáros Dűlő és a Lőpormalom dűlő beépítése, melyből csak a Római úti lakótelep valósult meg. A szintén lakóterületnek tervezett Kaszásdűlő területére az 1970-es Általános rendezési terv mondta ki a

„Az óbudai Kaszás-dőlőben a környezetet nem zavaró fásított ipari park alakul ki. Itt a budai hegyvidék és Észak-Buda lakosai találnak közeli munkahelyet.”
(forrás: Budapest Jövője – Preisich Gábor 1973)

Békásmegyer – a lakótelep

A Békásmegyeri lakótelep Ófalu mellett
(forrás: saját fotó)

beépíthetőséget, viszont nem lakásépítési, hanem ipari és raktározási célból. Ebben az időben települtek ide a nagyobb telephelyek elsősorban, mert a terület infrastruktúrája nem volt kiépített, így inkább lerakó telepek számára utalta ki a fővárosi tanács illetékes osztálya.

Később, ahogy a csatorna elérte ezeket a területeket is, jöttek létre először nagyvállalati központok, majd a rendszerváltozás után a kis- és középvállalkozások számára üzemi telephelyek.

A szocialista korszak lakásépítő programjának keretében 1975–76-ban indult meg a panellakások építése mintegy 56 ezer ember beköltözése. Emiatt Békásmegyer - Ófalu egy kisebb részét (a volt Fő utca, Ezüsthely utca Duna felőli oldalát) lebontották. A falu infrastrukturális fejlettsége alacsony volt, ezért sokan családi házukat lakótelepi lakásra cserélték. Ez újabb változást eredményezett a falu életében. A lakótelep építésének befejeztével átadták az ott lévő iskolákat is. Szinte minden évfolyamon 8-10 osztályt indult. Hirtelen, rengeteg ember költözött Békásmegyerre. Meghosszabbították a HÉV vonalát, új állomást létesítettek, és új BKV-járatokat indítottak be, a Duna mentén hosszú, magas gátat építettek, ezzel védvén a települést az áradástól.

3.10. ÓBUDA ÉS BÉKÁSMEGYER XX. SZÁZAD VÉGE – A RENDSZERVÁLTOZÁS UTÁN

Óbuda rendszerváltozás utáni története nem különösebben sajátos, hasonlít a főváros többi hasonló helyzetű kerületéhez.

Alapvetően megváltozott a tulajdonosi szerkezet, a régi nagy ipari vállalatok privatizációja teljesen új helyzetet eredményezett, amelynek egyik szembeötlő változása az egyes területek átalakulásában vagy éppen lepusztulásában érhető tetten.

Az iparterületek és gyárak privatizációja – barnamezős fejlesztések

Egyes területek – mint pl. a Budai Téglaiipari Vállalat privatizációja után jelentős területeken szűnt meg már korábban a bányászat, és a területek parlagon hevertek, hiszen beépítésük földtani szempontok miatt veszélyes. Ugyanakkor azon viszonylag síknak tekinthető út menti területei, amelyeken korábban is épületek álltak, új beépítéssel rendezhették a területet. Így jöttek létre a Bécsi út menti bányaterületek alsó pár száz méterében az új kereskedelmi létesítmények, melyek – szervezetlenül és spontán módon - az egymás mellé településsel mégis hozzáadtak valamit a városfejlődéshez.

Meghatározó két fejlesztés, ami korábbi ipari terület utóhasznosítását jelenti. Az egyik a Gázgyár, ahol a Graphisoft irodapark mára építészeti is igen magas minőségű épületek együttesét hozta létre, várhatóan az elkövetkezőkben is nagy odafigyeléssel fog folytatódni a folyamat. Itt már a régi értékes épületek egy részének is megtörtént a felújítása és új funkcióval való ellátása. Ezek többsége műemlék.

Másik ilyen jelentős beavatkozás a Szépvölgyi út menti volt MMG terület irodaparkká alakítása, ahol a fejlesztés lényegében befejeződött, új közterületi átjárást is biztosítva integrálta a területet a városi közegbe.

A Kaszásdűlőn van még egy-két olyan fejlesztés, ami említést érdemel, mint pl. a régi téglagyári helyszínek helyén létrejövő FESTO-AM gyára, ami tényleges ipari funkcióval töltötte meg a rozsdaterületet.

A volt hajógyári terület kisszigeti részén elindult revitalizáció, a műemléképületek többségét rendbe hozták. A 2003-as privatizáció során a nagyszigeti oldalon további bontás és régészeti feltárás történt, majd az elmúlt időszakban a bedőlt fejlesztés előkészítése után ismét állami kézbe került a terület.

A Csillaghegyi téglagyár helyén lakópark épült. A volt orosz laktanya területén épületek felhasználásával oktatási intézmény működik, odatelepült az országos levéltár, majd később jelentősebb területén lakóparki beruházásként lakóterületté vált. Lakórendeltetésűvé vált a volt Goldberger gyár Nagyszombat utcai gyáregysége is. A Szentendrei úti 1. Házgyár területét kereskedelmi létesítmény foglalta el.

A többi még régi állományában megmaradt gyárterületeken több kisebb-nagyobb cég kapott lehetőséget a tevékenységének végzésére, de várhatóan ezek a barna mezős területek is újból feléleszthetők. Ugyanakkor az igen vegyes tulajdonosi struktúra akadályozó tényezője az egyes területek átalakításának, rehabilitációjának, vagy újjáépítésének.

Római parti átalakulás

Jelentősebb változás volt még a Római parti csónakházak privatizálása, ahol üdülőépületként lakóparkok jöttek létre, a korábbi vállalati üdülők egy része pedig lassan az enyészete lesz.

Ami a régi Óbudából még megmaradt

*A megújult Kolosy tér
(forrás: www.obudaipromenad.hu)*

A két történetileg szerkezetét megőrző terület a Fő tér és környezete, valamint Óbuda Újlak területe eltérő fejlődési útra lépett. Míg a Fő téren sikerült megtartani a beépítés eredeti formáit, az épületek többségének műemléki védettsége óvatos bánásmódot enged, addig Óbuda-Újlak kerülethez tartozó területe sokkal jelentősebb változáson esett át. Amellett, hogy a privatizáció idején hatályos városrendezési terv az épületek elbontása esetén is előírta a legalább konfiguráció szintű visszaépítésüket, hogy az elképzelt revitalizációs program, a budapesti 'Grinzing' létrejöhesse, ehelyett a szabályok áthágásával eltérő léptékű épületek, tetőzetek jöttek létre, amit a későbbi szabályozási is már csak orvosolni, de megakadályozni már nem tud. A közel 20 éve tervezett forgalomcsillapított és gyalogosfelületek kialakításának késedelme a meglévő épületállományba való befektetés megújulását hátráltatta. A sok éve tervezett közterületi megújulás csupán az elmúlt évek során kezdett el realizálódni az Óbudai-Promenád projekt kapcsán.

Az infrastruktúra fejlesztése

Infrastrukturális szempontból fontos tényező, hogy Óbuda lassan utolérte magát és a csatornázatlan területeket sikerült csaknem teljesen felszámolnia. Ezzel egy közel 80 évvel ezelőtti, megengedő szabályozásból (1928-29 *Könnyítések*) adódó lemaradást pótolta be.

További jelentős infrastruktúra fejlesztése ugyan nem területen belüli. Az M0 körgyűrű hatása érzékelhető, a Hungária gyűrűre irányuló forgalom csökkent, amelyet az Árpád híd kismértékű terhelési csökkenése is jelez.

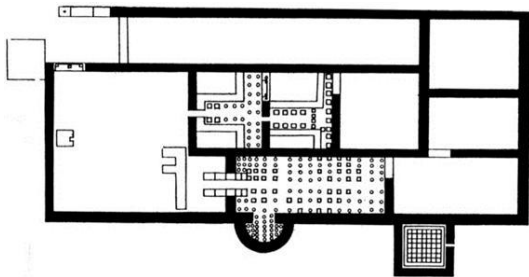
Békásmegyer – Ófalu a rendszerváltozás után

A rendszerváltás után a falu infrastruktúráis fejlődése is megindult: bevezették a csatornát, a gázt, a telefont, sok házban fürdőszobát építettek. Nagyon sok ház gazdát cserélt, sok régi dűledező házat felújítottak. A falu belső magja ennek ellenére megőrizte eredeti szerkezetét.

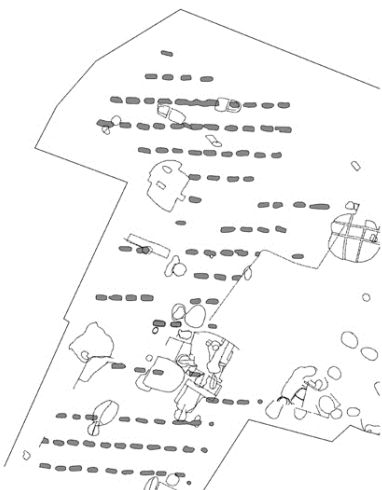
II. TERMÉSZET ÉS TÁJ

1. TÁJTÖRTÉNET

1.1. RÓMAI KOR

A Csúgy-hegyi villa alaprajzi kialakítása
 (forrás: Fitz, 1982)

Római kori szőlőültetvény ültetőgdrei a Harsánylejtőn
 (forrás: sirasok.blog.hu)

A táj alakulását alapvetően valamely emberi tevékenységhez is kötik. Ennek megfelelően tájtörténetről azon időszakról kezdve érdemes beszélni, amikor az ember is megjelenik, mint a természeti tájat átalakító szereplő. A mai Óbuda városrész, bár az őskortól kezdve lakott település volt, az első jelentős tájalakító tevékenységeket, melyeknek részben máig ható hatásai is vannak, a Római birodalom megjelenésétől keletkeztethetjük.

A Római birodalom hivatalosan a Duna vonaláig terjedt, de a Csörsz-árok megépítésével a Duna-Tisza köze jelentős részére is kiterjedt. Pannónia tartomány keleti (Pannónia Inferior) központja lett Aquincum (Óbuda). A vízben, kőben, agyagban, fában gazdag táj nem véletlenül vált fontos központtá. Aquincumban egymástól néhány kilométerre épült a polgárváros és a katonaváros (canabe). A Hajógyári-szigeten állt a helytartói palota. A városhoz amfiteátrumok, közfürdő (Thermae maiores) épültek. A Hajógyári-szigetnél, a dunai gázló helyén cölöphidat építettek, ami a túlsóoldali őrtornyokkal, ellenerődökkel (Contra Aquincum, Transaquincum) biztosított kapcsolatot.

Az Aquincum környéki hegyvidék lankás oldalain a jómódra utaló vidéki lakóházak (villa rustica) sora létesült. A villagazdaságok kert- és szőlőműveléssel, állattartással foglalkoztak. Villák nyomai ismertek a békásmegyeri téglagyár területén, az Arany-hegyen, a Csúcs-hegyen, a Testvér-hegyi dűlőben, a Remete-hegyen. A domboldalokon szőlőtermesztéshez szükség volt a hegyoldali erdők kivágására, az erózió megakadályozásához vízrendezésre, teraszolásra. A Mátyás-hegy – Remete-hegy – Vihar-hegy vonulatán művelt lejtők lehettek. Aquincum térségében (Csúcs-hegyi-dűlő, Pomáz) a feltárt villák (villa suburbana) elhelyezkedése, jellege és funkciója alapján azok a tájba illeszkedve az üdülőtáj első Kárpát-medencei megjelenési formájának tekinthetők, ahol együtt voltak jelen az üdülés főbb feltételei: változatos táji adottságok, a víz, a domborzat és az erdő.

Állattartáshoz szükséges legelőkhöz részben erdőirtással, részben a mocsaras területek lecsapolásával jutottak. Az aquincumi polgárváros és katonaváros közötti mocsaras területek (Kaszás-dűlő, Mocsaras-dűlő), valamint a polgárváros és a mai Békásmegyér közötti Ós-Duna által befolyásolt térségek lecsapolását minden bizonnyal már a rómaiak kezdték.

A római hadmérnökök tervezte útvonalak helyén alakultak ki a főbb útvonalak, (10-es út, 11-es út) melyek jobbra ma is ezek helyén haladnak. Az utakat terepre illesztetten vezették, így jelentősebb tájképi hatásuk abban volt, hogy azok mentén kétoldalt, nyíllövésnyi távolságig kivágták az erdőt.

Forrásfoglalásokat nem csak a mai Római fürdő térségében, hanem a katonaváros hegylábi részén is építettek. Felszíni vezetésű, ikercsöves vezetékekkel vezették el a források vizét a városba. Az aquincumi aquaeductus, a későbbi évszázadokban is látható római kori építményként maradt fenn. A város építéséhez szükséges követ és téglát a közelben nyitott agyagbányák, kőbányák és üzemelő égető kemencék biztosították. Az óbudai agyagbányák és kőbányák egy része a rómaiak idejében nyíltak, ahol a tevékenységet később tovább művelték. Ezüsthelyen egy „római” homlokfal még látható.

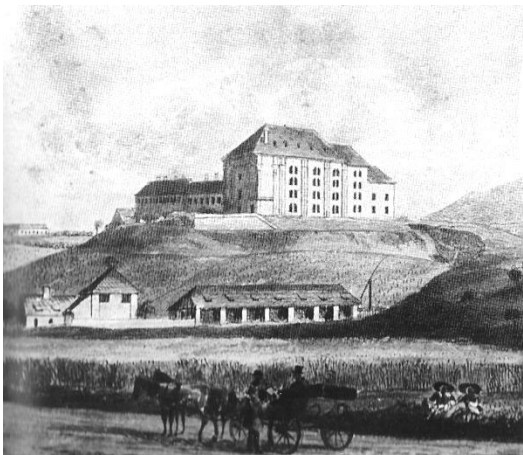
1.2. NÉPVÁNDORLÁS KORA

A római birodalom bukása után nem volt megfelelő gazdagság és hatalom a rómaiak által létrehozott városok, hidak, stb, üzemeltetéséhez és a középkor során ezek romjait többé-kevésbé hasznosították a területen élő népek. A népvándorlás során az amúgy is jobbára legeltetési állattartással foglalkozó népeknek nem volt szüksége a városokra, ők inkább a folyami átkelési lehetőségeket, legelőket, táborhelyeknek alkalmas területeket keresték. Az államalapítástól Óbuda, mint vízi és szárazföldi közlekedési állomáshely lett jelentős szerepű. Az itt állt klarissza apácák kolostora révén tudjuk, hogy jelentős volt a település hajóforgalma, szőlő és bortermelő terület volt, és a halászat is jelentős volt. A szőlők a Kiscelli-fennsíkra és a Péter-hegy lankáira is kiterjedtek. A Pomáz-völgyben talált malomkő leletek gabonatermesztésre utalnak.

1.3. KÖZÉPKOR

A tatárjárást követően felértékelődtek a nagyobb magaslatokra épült, kőfalakkal védett várak. A középkor folyamán a fő megtelepedési hely folyamatosan tevődött át Óbuda térségéből a budai vár és közvetlen környezetébe. A nagy távolság miatt az itteni kő- és agyagbányászat folyamatosan jelentőségét veszítette. A terület lecsapolása sem volt fontos, a vízlevezetők karbantartása is elmaradt. Buda 1541. évi török megszállása után Óbuda elnéptelenedik és 1600 körül már, mint felvonulási területet jelölik. A szőlőtermesztés azonban a megszállás idején is folytatódott. A törökök a „főzött bor”, a borpárlat készítésével ismertették meg a lakosságot. A gyakran hadszíntérre vált városkörnyéken a tömegtermesztés lett jellemző. A szőlő mellett gyümölcsösök, méhesek, kukoricások és dinnyés kertek növelték a változatosságot. Buda határában hatalmas birkanyájak, tehéncsordák legelésztek. A török kori marhaható kutacról a későbbi határbejárások során többször is megemlékeztek.

1.4. XVII-XVIII. SZÁZAD

A Kiscelli kastély és környékének tájképe a XVIII. században
(forrás: Óbuda évszázadai – Better Kiadó - 2005)

A török kiűzése után a terület a Zichy családhoz került. Az Óbudai uradalmon belül Óbuda területén a művelési ágak megoszlását kiegyenlített arányok jellemezték. A gabonatermesztés és a szőlőtermesztés mellett az állattenyésztés és az erdőgazdálkodás egyaránt fontos szerepű volt. A szőlőművelés a XVIII. század elején még nem volt monokultúra jellegű. A betelepítések folytán növekvő népességet a régi extenzív szántóföldi művelés egyre kevésbé tudta eltartani, így az intenzívebb szőlőtermesztésre kezdett áttérni a lakosság. A szőlőtelepítést elősegítette, hogy Zichy Péter három-öt éves adómentességet biztosított a század elején a németek betelepítéséhez. A szőlők terjeszkedéséhez elsősorban az erdőket és a megműveletlen „üres” telkeket vették igénybe. A szántók arányának növelése részben az erdők rovására történt, részben a legelők feltörésével járt. Jól mutatja ezt az Első katonai felmérés (1782-1785) térképlapja, melyen kivehető, hogy a szőlők a Mátyás-hegy és az Ürömi-hegy oldalában, valamint Békásmegyér falu keleti részén (Ezüst-hegy) terültek el. A szántók jellemzően a Duna mentén és a mai Bécsi út mentén helyezkedtek el. A Mocsáros-dűlő, Kaszás-dűlő, Római-fürdő jórészt legelő, illetve vizenyős nádasos területnek jelezték. A térképi ábrázolásokon a bányák nyomainak alig fellelhetők.

A kiváló minőségű kiscelli agyagra folyamatosan települtek tégláégetők a Bécsi út mentén, egészen Pilisborosjenőig. Óbudán 1736-ban létesült tégláégető. Agyagbányákat a hegylábaknál nyitottak. A XVIII. század végére az intenzív tájhasználat fő jellemzői a szőlőművelés és agyagkitermelés lett. A téglát az akkori városperemen égették.

1.5. XIX. SZÁZAD

Óbuda XIX. sz.-i tájképe a dombokra felfutó szőlősökkal
(forrás: Óbuda évszázadai – Better Kiadó - 2005)

A bolgár rendszerű kertészeti telep elrendezése az öntözőcsatornákkal - Cibulya, 1987.
(forrás: Tájtervezés – tájrendezés Dr. Csemez Attila – Mezőgazda Kiadó)

A szőlőtermesztés a XIX. század közepén érte el fénykorát. A hasznosítható lejtőkategória tartományú és kitétségű hegyoldalokról az erdőt leirtották, helyén szőlőt termesztettek. Ez időben így az óbudai táj arculatát a hegyoldalakra felfutó szőlők jellemezték. Másik fő tájszerkezetet meghatározó elemmé vált a hegylábi bányászati tevékenység (agyagbányászat) és a mellé települő tégláégetés. A tájhasználat harmadik fontos elemévé vált a zöldség- és a gyümölcsstermesztés. Még a községi kaszálón is konyhakertek létesültek. A gabona- és a takarmánytermesztésben a kb. 200 négyszögöl nagyságú szérűskertek játszottak szerepet. Ezt az állapotot mutatják a II. katonai felmérés (1819-1869) térképszelvényei. Jól látható, a Mátyás-hegy – a csúcsa és gerinci része kivételével - szőlőhegy teljes egészében. Ugyanígy szőlő borítja az Arany-hegy, Üröm-hegy déli oldalát valamint Békásmegyernél az Ezüst hegy lejtőit is. A vizenyős területek visszaszorultak a patakok menti sávokba és a Mocsáros-dűlő területére, míg a többi részen szántóterületek voltak. A mai Bécsi út mentén a Mátyás-hegy lábánál megjelentek az agyagbányák és a tégláégetők.

A tájképben jelentősebb változást az 1881-ben először észlelt filoxéra folyamatos terjedése okozta. A vész miatt – a védekezés ellenére – a szőlők kipusztultak és ez véget vetett a térség jelentős bortermelő korszakának. A szőlők helyét először gyümölcsösök vették át a kevésbé meredek lejtőkön.

Ebben az időben kezdődik a nagyüzemi téglagyártás is, ami az agyagbányászat és az általa érintett területek jelentős növekedésével járt együtt. Az óbudai laponon, a Kaszás-dűlőben és a Római-fürdőn viszont megkezdődött a kertészet, a későbbi bolgárkertészet felvirágzásának kora. A bolgárkertészek voltak az öntözéses zöldségtermesztés elindítói.

A III. katonai felmérés (1869-1887) még a filoxéra vészt közvetlenül megelőző időszakot mutatja, amikor még a szőlőművelés domináns szerepű. A Bécsi út menti bányák és tégláégetők egyre dominánsabbak az ábrázolásban. Szőlők, gyümölcsösök Csillaghegy mentén és a sík részeken is megjelentek, azaz már nem csak az erdők rovására terjeszkedtek. Mocsáros-dűlőn kívül már alig találni vizenyős területeket, szinte mindenhol rétek, vagy szántók voltak.

1.6. XX. SZÁZAD

A két világháború közötti időszakra jellemző tájkép jelentősen megváltozott a korábbi időszakhoz képest. Teljesen eltűntek a szőlők, helyüket jobbra gyümölcsösök vették át, kisebb részben parlagon maradtak a hegyoldali részek. A városkörnyéki gyümölcsösökben a lakóépületek mellett megjelentek az első villák és a csak hétvégeken igénybe vett épületek. Az agyagbánya gödrök és a kőbányák mérete jelentősen bővült. A földterületet a meredek hegyoldalak erdővel borított lejtőinek kivételével művelték. Egyes helyeken (Mátyás-hegy) a dolomiton volt erdők kivágásra kerültek, de a terület újraerdősítése nem kezdődött meg. A Római part fontos fürdőterületté vált, ami korábban nem volt szokás.

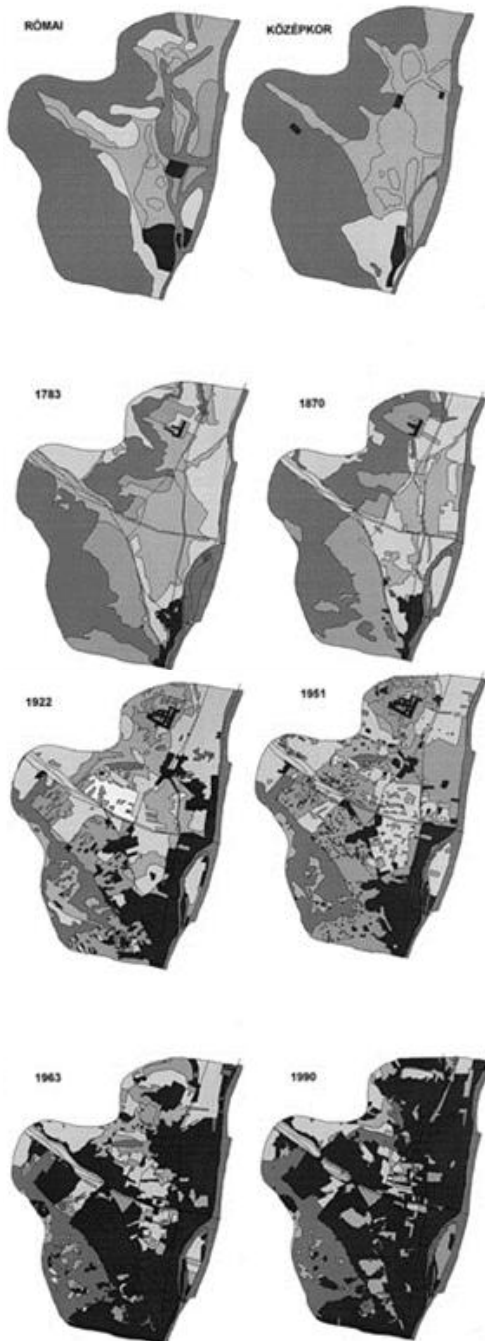
A II. világháború után a korábban jellemző beépített területek aránya rohamosan növekedni kezdett. Ebben talán legnagyobb szerepet az épülő lakótelepek játszották. Részben szanálással megtisztított területek és részben a korábbi mezőgazdasági, kertészeti művelésű területek kerültek beépítésre.

Az agyagbányászat egyre inkább a település szélére szorult. A város belső részében lévőket beépítették vagy feltöltötték, esetleg

beépítetlen terek formájában ma is tájsebeket alkotnak. Az egykori szőlők, majd gyümölcsösök felosztásra kerültek és helyükön 1000 m² körüli kertek jöttek létre és hétvégi házas beépítés kezdett megjelenni, amit mára a lakóingatlanok váltottak fel legtöbb helyen.

Az erdőtelepítést a Budai hegyek dolomit kopárjain főleg feketefenyővel (*Pinus nigra*) folytatták (Mátyás-hegy), ami a terület erdősültségének kismértékű növelését eredményezte.

2. TÁJHASZNÁLAT

Tájalakulás Óbuda térségében

(forrás: Csemez Csillik Kollányi Prajczér, 1991., pp. 95–99.)

Budapest III. kerülete, Óbuda-Békásmegyer megnevezése is jelzi, hogy több korábbi településből jött létre, ahogy az a történeti leírásból is kiviláglik. A korábbi történeti településhatárok sokat változtak, az itt élő emberek szokásai, beavatkozásai a természetbe, a területek használata koronként eltérőek voltak, a területek közötti kapcsolatok folyamatosan jöttek létre fejlődtek.

Azok a környezeti adottságok, amelyeket a vidék domborzati és vízrajzi tényezői határoztak meg, mind a mai napig hatnak a település területhasználatára, jellegére, karakterére.

Az évezredekken keresztül létrejött, majd időszakosan eltűnt épített környezetet meghatározták a természeti elemek, így különösen a Duna és a hegyvidék, és a közöttük elterülő síknak tekinthető terület.

Mára a meglévő erdősült területek jellemzően a Budai Tájvédelmi körzet részeként természetvédelmi oltalom alatt állnak. Az Európai Unió védettséget jelentő Natura 2000 területek közé szintén az előbbi tájvédelmi körzeti területek, valamint a Duna területének jelentős része tartozik. A még valamennyire természetközeli állapotú kiterjedt területeken a Nemzeti Ökológiai Hálózat magterület, ökológiai folyosó terület és puffterületei helyezkednek el. A nem országos és nemzetközi jelentőségű védett értékek egy része helyi jelentőségű természetvédelmi terület (fővárosi) védettség alatt állnak, így mára a megmaradt természeti értékek többsége valamely védelem alatt álló terület részét képezi.

A kerület síkvidékeinek többsége beépült, és csak egy kisebb része, a Mocsáros dűlő területe képez jelentősebb egybefüggő, be nem épített területet, illetve az Óbudai Nagysziget közparkja képez jelentős egybefüggő zöldterületet.

A hegyvidéki részek fokozatosan épültek be a XX. században, szerencsére többségében érintetlenül hagyva a mára már védetté nyilvánított budai erdőterületeket. A nyugati hegyvidék (Mátyáshegy - Testvérhegy — Viharhegy – Csúcshegy) átlagosan 280-300 m szintmagasság felett már erdőkkel borított, az északi hegyvidék (Aranyhegy – Rókahegy – Ezüsthegy) beépítése átlagban 150-160 méter körül megáll, a Rókahegy Ürömmel csatlakozó részének kivételével, ahol a beépítés 200 méteres magasságot ért el.

Az ember a mindenkor pillanatnyi érdekei és a technikai eszközei szerint hasznosítja környezetét, alakítja a tájat. A tájhasználat milyenségét és intenzitását a művelési ágak aránya tükrözi. Míg a 19. századig a területet a mezőgazdasági művelés jellemezte, addig a 19. század végére Óbuda jelentős része – kihasználva a Duna közelségét (gőzerő) és a hegyvidék agyagban gazdagságát (agyagbányákra települt téglagyárak), a *termelőtáj* egyre nagyobb teret hódított el a természetközeli és a művelt területektől. Mindezek következtében mára Óbuda – Békásmegyer településfejlődési történetének megfelelően alapvetően a *települési városi táj* és a *termelő táj* jellemzi, amit még természeti környezet - erdő és vízpart övez.

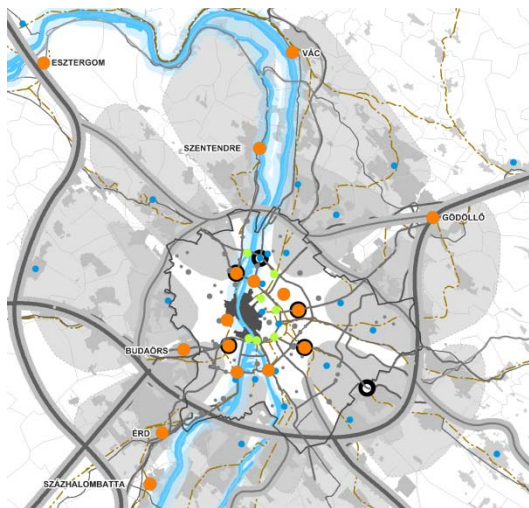
III. TELEPÜLÉSI HELYZETKÉP

1. TELEPÜLÉSI ÖSSZEFÜGGÉSEK

Óbuda-Békásmegyer településtörténeti és településhelyzeti szempontból igen különös tényezőkkel rendelkezik. A valamikori királynői város mára a főváros egyik peremkerülete, de történeti jellemzőit tekintve több mint kétezer éves önálló városi múltra tekint vissza, amellyel Budapest más kerületei nem rendelkeznek. Budapest városfejlődését követve sajátos összenövések, egyesülések következtek be az évszázadok során, a valamikori Óbuda területe egyre növekedett, és Nagy-Budapest kialakulása után érte el mai települési nagyságát.

A főváros közigazgatási rendszerén belül önálló közigazgatási egység, mégis a főváros egésze településének részét képezi. Ez a fajta félig önálló, félig függő viszony az általános települési szomszédsági és térségi viszonyokhoz képest erőteljesebb kapcsolati és fejlődési meghatározottságot jelent. Ez természetesen pro és kontra is értendő, hiszen a főváros részeként mindazon előnyökben is részesül, amelyek Budapest országban betöltött társadalmi és gazdasági előnyeivel járnak, ugyanakkor döntésekben sokkal több kompromisszumot is igényel a kerület fejlesztése során, hiszen az összvárosi érdekeket is szem előtt kell tartani.

1.1. TELEPÜLÉSHÁLÓZAT

Budapest térségi központrendszere
(forrás: Budapest Területfejlesztési Konceptió)

A kerület településhálózati jellemzője, hogy a főváros részeként az ország olyan gazdasági erőterében fekszik, amely mind a főváros nagyvárosi tényezőit, mind pedig saját és szomszédjainak lazább kertvárosias jellemzőit ötvözi. Előny, hogy fejlesztési tartalékokkal rendelkezik, hátrány, hogy sok területe „külterületi” jellemzőkkel bír.

Településhálózati szinten peremkerületi sajátosságai miatt fontos a Duna-kanyar és a Pilis völgyének települési kapcsolatrendszere. Mindemellett országos hálózati jelentőséggel bír a 2008-ban átadott M0 híd, ami a kerületet bekapcsolja az észak-kelet magyarországi vérkeringésbe is.

A kapcsolódás mind közlekedési főhálózaton, mind pedig vízi úton értelmezhető, így a kerület – ahogy a római korban is – fontos vízi út mellett fekszik, melyet azonban megszűnt ipari termelése miatt már nem, de idegenforgalmi tekintetben ki tud használni.

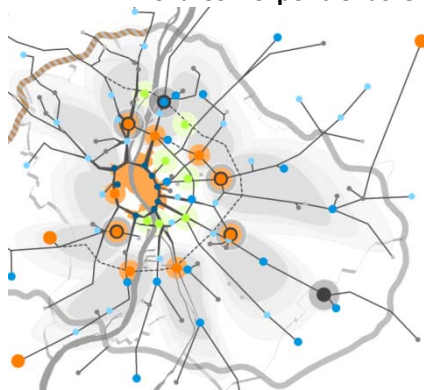
1.2. FŐVÁROSI TELEPÜLÉSSZERKEZETI ÖSSZEFÜGGÉSEK

Szerkezeti kapcsolatok, domborzati akadályok

A főváros településszerkezetében meghatározó a peremkerület mivolta mellett az, hogy domborzatilag behatárolt, hiszen nyugati és északi irányból a hegyvidék, keletről a Duna határolja. Mindezek előnyöket és egyben hátrányokat is jelentenek a szerkezeti szempontból. Előny, hogy táji környezete természeti értékekkel ajándékozza meg, hátrányát ugyanezek a domborzati és vízrajzi tényezők jelentik, hiszen kapcsolódását a főváros többi kerületével és az agglomerációs szomszédos településcsoportokkal nagyban megnehezítik. A Duna elválasztó hatása, a hegyvidék nehezen átjárható jellemzői a közlekedési főhálózat túlterhelésével járnak, amelyet még tetéznek az agglomerációs települések szintén fővárosi irányú közlekedési igényei, ennek eredményeként a terhelés nem arányosan elosztott, meghatározott erővonalak mentén aránytalanul kiugró csúcsterhelést jelent.

Másik természeti tényezője a Duna, amely nem bevédett területein sokszor áradásokkal veszélyezteteti és korlátozza a területhasználatot.

A fővárosi központrendszer

A Budapest 2030 városfejlesztési koncepció központrendszere
(forrás: Budapest 2030)

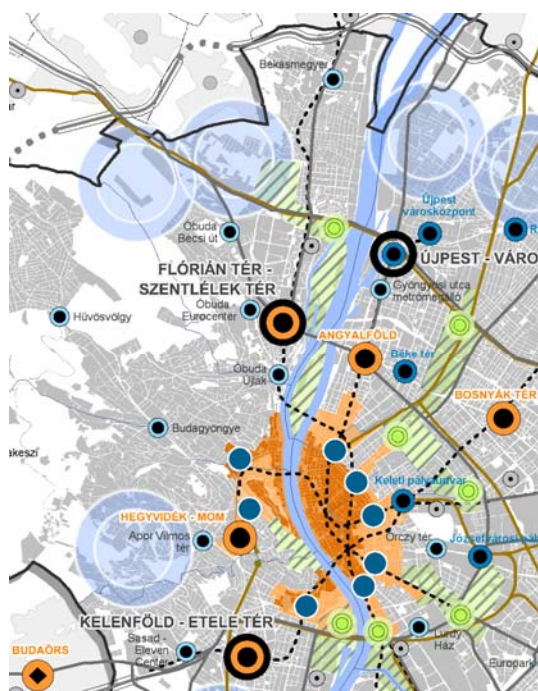
A főváros korábbi tervei és a 2013. évben elfogadott *Budapest 2030 hosszú távú városfejlesztési koncepció* is meghatározott központrendszeri szerepet kínál a kerület számára. Legfontosabb e tekintetben a még kialakulatlan mellékközponti szerep, amelyet a Flórián tér és Szentlélek tér környezete kap a fővárosi tervekben. Városközponti funkciók alakultak ki a kisebb szerepkört feltételező Óbuda-Újlak területen, a Szépvölgyi út és a Bécsi út között.

A harmadik meghatározó központi térségei a kerületnek már a kertvárosi részeken és a lakótelepek központjaiban érvényesülnek, melyek kerületi szinten hordoznak egymáshoz viszonyítottan kisebb nagyobb központképző lehetőséget.

1.3.A KERÜLET TELEPÜLÉSSZERKEZETI ÖSSZEFÜGGÉSEI

Általános szerkezeti elválasztó hatások

A kerület önmagában – mint több településből létrejött konglomerátum – belső szerkezeti problémákkal is küszködik. Az egyes településrészek közötti kapcsolata hiányos, vagy nehézkes.

Budapest 2030 városfejlesztési koncepció központrendszerének részletesebb ábrája
(forrás: Budapest 2030)

Alapvető problémát jelent, hogy a jelentős táji és turisztikai értéket jelentő Duna partja közel a kerület harmadán nem érhető el közvetlenül a háttérterületek felől. Ezek a kerület déli partszakaszai, ahol a városi lakóterületektől a rakparti út, illetve az annál keményebb határvonalat képviselő HÉV vonal elzárja a déli kerülethatártól egészen a Mozaik utcáig. Ezen a szakaszon csak egy kisebb területsávban van mód a parti használatra – Görzenál, Sport terület és vendéglátás a Tímár utca vonalában – ettől északra még a gyaloglási lehetőség sem biztosított.

A HÉV vonalának elválasztó hatása a Mozaik utcától egészen az északi kerülethatárig meghatározó, és Római fürdőt – a Mocsáros és Aranyhegy térségétől választja el, Csillaghegyet és a Békásmegyeri lakótelepet két részre osztja. Míg a főutakon lámpás csomópontok mellett a gyalogosátkelés lehetősége megoldható, a HÉV gyalogos és gépjárműforgalmi keresztezése a HÉV vonal követési sűrűségét kedvezőtlenül befolyásolná.

A kerület másik hasonló elhatároló vonala az esztergomi vasútvonal, ami hatalmas töltésével szintén elzárja a kerület északi és déli részét egymástól.

Ezen szerkezeti elemek mellett a szomszédos II. kerülettel való kapcsolat is lényegében egy főútra, a Szépvölgyi útra korlátozódik. Átterelése más vonalakra a mára beépített területek figyelembevételével lehetséges csak, melyek nagyobb kapacitással nem rendelkeznek, ezért ez az állapot újabb alagutas kapcsolatok kiépüléséig (Harsánylejtő érintésével) csak távlatban válnak lehetővé.

A kerület részletesebb központrendszere

A kerület fővárosi koncepcióban rögzített központjai a Flórián téri mellékközpont, Óbuda-Újlak központja, Óbuda Eurocenter kereskedelmi jellegű központja, és a Bécsi út menti kialakulófélben lévő központ, a III. bánya térségében. A Szentendrei út mentén központként a Békásmegyeri lakótelep központja és jelentős kereskedelmi központként az Auchan áruház jelenik meg.

Kerületi szinten ezek kiegészülnek még a Kaszás dűlő lakótelep kisközpontjával (Pethe Ferenc tér), Római lakótelep Római téri kisközpontjával, Csillaghegy Mátyás király út és Szentendrei út Hév megálló környezetének kisvárosias központjával.

A 11-es út mentén jött létre szintén kereskedelmi szempontból nagyobb forgalmat vonzó terület egység a Csillagvár környezetében. A hegyvidék önálló központtal nem rendelkezik, kisebb egység a Kiscelli kastély felett

a Remetehegyi út – Kolostor út kereszteződésénél alakult ki.

Más jellegű, tematikus központ körvonalazódik a volt Gázgyár területén, ahol az irodai funkciók mellett oktatási intézmények települtek meg a közelmúltban, ami jelentős új elemmel gazdagítja a kerületet. Tervezett még a Bogdáni út és Szentendrei út mentén egy új bevásárlóközpont, ami sajátos kétpólusú kialakítást adhat a Flórián tér mellékközponti szerepének.

1.4. TERÜLETHASZNÁLAT

BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETEK

A III. kerület Budapest talán legszélesebb spektrumú területhasználatát bemutató területe. Itt az erdőterületektől a mezőgazdasági területeken át, a közpark területekig minden beépítésre nem szánt terület megtalálható, beleértve a különböző városüzemeltetési területeket is (pl. vasút, közlekedési terület). Ezek mellett a beépítésre szánt területek is a legszélesebb skálát mutatják a következők szerint:

Lakóterületek

A nagyvárosias zártudvaros és keretes beépítés mellett a telepszerű nagyvárosias beépítés is jelen van, az elmúlt 50 év városfejlesztésének eredményeként.

A kisvárosias lakóterületek megtalálhatóak még belső Óbudán is, de jellemzően a valamikori önálló település, Csillaghegy központi területén vannak jelen. Külön értéket jelentenek azok a régi, kolónia-szerű beépítések, amelyek egységes megjelenésükkel gazdagítják a kerület kisvárosias jellemzőit.

A hegyvidék egyértelműen az alacsony intenzitású kertvárosi lakóterületek számára ad helyet, a Testvérhegytől Aranyhegyen át a Rókahegy és az Ezüsthely vonulatáig. A síkvidékeken Rómaifürdő, Csillaghegy, Békásmegyér-Ófalu is kertvárosi jellemzőkkel bír, kismértékben intenzívebb beépítéssel.

Intézményi területek

A lakóterületi jellemzők között szigetszerűen jelennek meg a szükséges ellátó intézményi területek, amelyek a régebbi beépítések között egy-egy telket, telekcsoportot alkotnak, az beépítésében igazán tervezett lakótelepeken már nagyobb egybefüggő, vagy egymással jó kapcsolatban lévő ellátó rendszerként jelennek meg, pl. bölcsőde, óvoda, iskola, egészségügy, kereskedelem egymáshoz sokszor közeli egységeiben.

Irodaterületek

A nagyobb intézményi egységek az utóbbi 15 évben alakultak ki a korábbi iparterületek felszámolása során, elsősorban irodai funkciók számára, amelyek kevésbé vesznek részt a kerület vagy a főváros intézményi ellátásában.

Kereskedelem

Településközponti jellemzőkkel bírnak egyes központi helyszínek a fenti elmondottak szerint, amelyek – mint Budapesten a belváros kivételével általában – valamilyen kereskedelmi egységre települtek, vagy önmagukban kereskedelmi létesítmények.

Igazgatás

Az igazgatás helyszíne hagyományosan a Fő tér történeti környezete, amely több épületben foglal helyet.

Kultúra

A kulturális létesítményeket két nagy művelődési ház képviseli, ami egyben jelzi a kerület térbeni kettéosztottságát is, az egyik belső Óbudán, a másik a Békásmegyeren található közösségi ház, mindkettő lakótelepi környezetben helyezkedik el. Meghatározó emellett a főként római emlékeket bemutató múzeumok (Aquincum múzeum) jelenléte.

Oktatás

Oktatási létesítményekben is jól ellátottnak mondható a kerület, részben köszönhetően a jelentős lakótelepi alapintézményeknek. Az Óbudai Egyetem a korábbi főiskolából alakult át a Bécsi úton, és Békásmegyeren talált helyet a Zsigmond Király Főiskola, átalakítva a

	<p>korábbi alapintézményi struktúráját. Legutóbb az IBS telepedett meg az egykori gázgyár területén (Aquincumi Technológiai Intézet).</p>
Egészségügy	<p>Egészségügy szempontjából a kerületben működik a Szent Margit kórház és a két nagy szakrendelő, amelyeket kisebb magánrendelők egészítenek ki, általában a belső Óbudai sűrűbb területeken.</p>
Szociális létesítmények	<p>Szociális létesítmények elsősorban, kisebb egységekben találhatóak.</p>
Egyházak	<p>Meghatározó egyházi létesítmények elsősorban a katolikus templomok és parókiák, de kisebb számban a református, az evangélikus, a görögkeleti, a metodista egyház is jelen van a kerületben, az előbbiek elsősorban a történeti épületekben. A régi zsinagóga is visszakapta eredeti funkcióját, de az elmúlt 20-25 évben több új templom létesült, részben szociális feladatok ellátására is alkalmas formában.</p>
Rekreációs terület, sport, strand	<p>Óbuda több rekreációs területtel rendelkezik. Egyik ilyen a Római part – a Kossuth Lajos üdülőpart. A terület a 60 évek óta számít üdülőterületnek, de az elmúlt évtizedekben a de facto lakosodását nem sikerült megakadályozni a jogszabályok kiskapui miatt. A terület korábbi nagy vállalati üdülői jórészt eladásra kerültek, felszámolódtak, és az turizmus egyelőre nem tudta megtölteni igazán funkcióival. A vendéglátás is elsősorban a part menti étkezdeket részesíti előnyben.</p> <p>A sportterületek több helyen megjelennek, Békásmegyertől belső Óbudáig. Speciális lehetőséggel rendelkezik a Barátság Szabadidőpark, amely többféle sportolási lehetőségek, nyári táborozásnak ad otthont.</p> <p>A strandok hozzátartoznak Rómaifürdő, Csillaghegy és Békásmegyer életéhez, jellemzően gazdagon fásított értékes növényállományú környezettel.</p>
Gazdasági területek	<p>Óbuda hagyományaihoz korábban hozzátartozó ipari területek jelentős része felhagyott az eredeti termeléssel, és jellemzően több területre bomlott, több tulajdonos által használt ipari, gazdasági, kereskedelmi jellemzőkkel rendelkező területeket alkotnak. Ide tartoznak a volt textilgyárak, mint pl. a Textilfestő a Szentendrei úton, a Harisnyagyár a Bogdáni úton, a Goldberger Textilművek a Lajos utca és Pacsirtamező utca között. A használat olykor kaotikusnak tűnik, de jelentős konfliktust nem okoznak, legfeljebb az épületek korábbi és jelenkori toldásai mutatnak rendezetlen kialakítást.</p> <p>A 70-es években jelölték ki a Kaszás dűlői, korábban bolgárkertű földeket ipari és raktározási célú területként. Ennek szerencsés következménye, hogy jellemzően kevésbé meghatározó épületállomány jött létre, ami magába tudta fogadni az új gazdasági funkciókat, és továbbra is helyet nyújt jelentős telekméretet igénylő telephelyeknek is.</p> <p>A korábbi téglagyárak egy része már a 30-as évektől kezdődően új lakófunkcióknak adták át a helyet (Bécsi út és Pacsirtamező utca között), vagy az elmúlt 15 évben váltak lakóparkok helyszínévé (Csillahegyi téglagyár). A Kaszás dűlő ipari parkjának Bécsi út felőli oldala – a szintén valamikori téglagyári terület - az elmúlt időben indult fejlődésnek és adja át fokozatosan helyét egyre korszerűbb ipari termelésnek is.</p>
Közlekedési területek	<p>Jelentős területet foglalnak el a már ismertetett főutak mellett a tömegközlekedés bázisterületei, mint a buszgarázs a Pomázi út mellett, vagy a Bogdáni úti autóbusz végállomás. A vasút is jelentős területekkel rendelkezik, azonban kihasználtsága nem teljes értékű. A korábbi villamosremíz megszűnt a Vörösvári út mellett, így nem foglal városi területet, viszont több mint tíz éve elhagyottan áll.</p>

Közműterület Fontos vízbázis területet a Duna mentén és a hegyvidéken lehet találni, de nem foglalnak el már jelentős területeket. A szennyvíztisztítás területfoglalása Békásmegyeren a legnagyobb. A többi mérnökileg szükséges telep, átemelő a lakóterületek közé ékelődve található.

Az elektromos ellátás telephelyei Kaszásdűlőn, illetve Békásmegyeren foglalnak el nagyobb területet, és jellegzetes kialakításukkal nem éppen a tájba illesztett kialakításukról ismerhetők fel.

A távhő központi létesítményei közül a belső Óbudai az, ami idegen testként települt környezetébe, várható megszüntetése. Az óbudai távfűtőközpont 200 méternél magasabb kéményével a Kaszásdűlőn foglal el jelentős területet, kéménye ennek a területnek lassan jelképévé válik.

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK

A kerület területe a beépítésre nem szánt területek tekintetében is színes skálát mutat.

Közpark, közkert, fásított köztér

A közparkok tekintetében meg kell említeni az Óbudai sziget nagy fővárosi közparkját, ami a Sziget rendezvények helyszínévé vált az elmúlt 20 évben. Emellett jelentős méretű – bár övezetileg nem egészében közpark területbe sorolt – a Flórián tér „faluház” előtti közparkja. A lakótelepek rendelkeznek még kisebb közkertekkel, amelyek már csak a helybeliek igényeit elégítik ki. Kisebb zöld fásított közterek inkább a lakótelepek maradványterületeiből jöttek létre.

Erdőterület

A kerületet szegélyező hegyvidék védett erdői – egy-két „vadtelepüléssel” részétől eltekintve - mindmáig megőrizték jelentőségüket, a Budai Tájvédelmi Körzet részét képezik.

Erdőterület jelenik meg a Mocsáros dűlő kiserdei részén, vagy a Királyok útja mentén kiserdőként. A Duna partját elsősorban az Óbudai sziget területén jellemzi egy értékes és védett galériaerdő.

Mezőgazdasági terület

Óbuda ebben a tekintetben is különleges, hiszen még mindig jelentős nagyságrendben található itt volt zártkerti területek, amelyek ma a kiskeretes mezőgazdaság részét képezik. A besorolás nem mindig fedti a valóságot, mert a Csúcshegy lábánál már jelentősebb lakófunkció jelent meg az elmúlt évtizedekben, de ellátásában még nem tekinthető lakóterületnek, és átsorolása is infrastruktúra hiány miatt várat magára. Ennek ellentéte az Aranyhegy térsége, ahol a lakóterületi besorolás ellenére még találhatóak részben kiskeretes művelésű területek. Meghatározó méretben van még jelen ez az úgynevezett mezőgazdasági forma a Rókahegy észak-keleti lejtőjén.

Nagyobb egybefüggő mezőgazdasági területekkel az Ezüsthegy Budakalász és Ófalu közötti lejtőjén találkozhatunk, a valamikori barackos még részben tartja magát, bár ott is jelentős területkiosztást történt.

Hasznosítatlan korábbi mezőgazdasági terület

A valamikori Óbuda Tsz területe volt a 11-es út és a Királyok útja közötti üvegház terület, ami szintén a fejlesztésre váró, jelenleg hasznosítatlan terület. A Mocsáros területe egy-két helyen művelt, részben legeltetésre használják, egyébként használaton kívüli területnek számít.

IV. TELEPÜLÉSKARAKTER**1. JELLEMZŐ TELEPÜLÉSRÉSZEK**

Óbuda-Békásmegyer. Két településnév maradt az elmúlt évszázadban jelentősen megnövekedett kerület nevében, holott Csillaghegy is önálló településként vált részévé.

A településkarakter általában meghatározó tényezők beépítés jellemzőinek összességét, valamely azonosságát jelenti. Ennélfogva meghatározó a beépítés

- típusa, (pl. szabadonálló, oldalhatáron álló, zárt sorú)
- magassága
- kora
- funkcionális jellemzője.

A létrehozásra és annak céljára utaló tényezők mellett a karakterben meghatározóak azok a környezeti tényezők, mint pl.

- a domborzat
- a természeti környezet, annak növényzete.

Mindezeket még befolyásolja az azonos karakterek szomszédsági szempontból tömeges megjelenése a települési szövetben, vagy az azonos karakterek szigetszerű megjelenése és elkülönülése a jellemző, a léptékében jelentősen eltérő környezettől.

Óbuda-Békásmegyer karakterbeli különbségei azt igénylik, hogy a fentiek alapján több területegység váljon a vizsgálat tárgyává, mivel az eltérő települések, ma, mint településrészek is önálló karakterrel rendelkeznek, meghatározóak a domborzati tényezők is, és a jelentős városfejlesztési beavatkozások tömeges formái több településrészen megjelennek.

Ezeknek a szempontoknak a szem előtt tartásával a következő nagy területi egységek határolhatóak le

1.1. KARAKTERESEN ELKÜLÖNÜLŐ VÁROSRESZEK

A fent meghatározott karakterjelleg alapján nagyobb területi lehatárolások határozhatók meg a kerületben, többek között a beépítésbeli és az beépülési korszak függvényében. Más jellemzőkkel bírnak a nagyvárosias területek és a kertvárosi részek, de a nagyvárosias paneles lakótelepek és a klasszikus nagyvárosias zárt sorú beépítésű területek is alapvetően különböznek egymástól, de még a lakótelepek között is van karakterbeli különbözőség.

Örökségvédelmi szempontból ezek közül a területek közül kevés rendelkezik értékes karakterrel, vagy olyan egyediséggel, ami feltétlen megóvást, megőrzést igényel. Ilyen terület – a kerület méretéhez képest – kevés van a III. kerületben. Ezért csak egy szűkszavú jellemzést igényelnek az értékes karakterrel nem rendelkező területek.

A településkarakter, a településképet meghatározó területek továbbiakban a következő területi bontásban tárgyalhatók.

1. Belső Óbuda területe – a korábbi beltelkek és környezetük területén
 - Óbuda-Újlak területe
 - Óbuda belső magja
 - Zárt sorú beépítésű lakóterületek
 - Kísérleti lakótelep
 - Hévízi út – Bogdáni út menti telepszerű beépítés
 - Régi gyárterületek - Harisnyagyár, BUSZESZ, Goldberger

- Óbudai lakótelep
2. További lakóegyüttesek, telepszerű beépítések
 - Paneles lakótelepek
 - Békásmgyeri lakótelep
 - Kaszásdűlői
 - Bécsi -Zay utcai lakótelep
 - Római úti lakótelep
 - Nem paneles telepszerű beépítések, lakóegyüttesek
 - Remete-hegy és Toboz utcai tömbtelkes lakótelepek
 - Gázgyári külső és belső lakóterület
 - Mai lakóparkok – Csillaghegy, Harsánylejtő, Testvérhegy
 3. Kertvárosias lakóterületek
 - Rómaifürdő
 - Csillaghegy
 - Hegyvidék
 4. Békásmgyer-Ófalu jellemzően sváb falusias beépítése
 5. Irodaparkok – Szépvölgyi irodapark és a Graphisoft gázgyári területe
 6. A Római part
 7. Gazdasági területek
 - Kaszásdűlő változatos beépítése
 - További barnamezők és átalakuló területek Szentendrei út és a Bécsi út környezete
 - Régi gyárak visszamaradt területei – Hajógyár
 8. Egyedi épületek, építmények
 - Templomok
 - Strandok
 - Mérnöki építmények
 9. Eltűnt építmények
 - téglagyár, hajómalom, színház stb.

1.2. ÓBUDA ÉS ÓBUDA-ÚJLAK TERÜLETNEK KIALAKULÁSA

Óbuda mai városszerkezetét ugyan a római majd a középkori város jelölte ki, de a mai állapotának kialakulását alapvetően a XVII. század utáni jellemzők határozzák meg.

Óbuda török hódoltság után ismét gyarapodásnak indult, 1787-1812 között csaknem ezer fővel nőtt lakossága. A népesség elsősorban a mezőgazdaságból élt, de már működött a valamikori Goldberger kékfestő üzem 1784-től. Kereskedelme is fejlődött, mert a Budáról kitiltott zsidóság itt kapott letelepedési lehetőséget a XVIII. században.

Óbuda beépített beltelkei nagyjából a Duna és a Pacsirtamező utca között, valamint a mai Vörösvári elejéig, a Flórián tér környezetéig terjedtek, később bővült a Vörösvári úttól északra, és kismértékben a Föld utca vonalában a hegy irányába, majd északra, ahol nagyjából a Raktár utca volt a későbbi határvonal.

A város központját a Fő tér jelölte, ott volt a régi városháza. A középkori alapokra szervezett utcarendszerből mára már csak a Fő tér környezete, és az Árpád híd déli részének régi kis házakkal övezet része maradt meg a barokk templommal. A város Budával határos részén volt a Királydomb, amely már akkor beépült, de nem sejtették, hogy a római kori amfiteátrum romjait takarja.

Kevés meghatározó épülete volt Óbudának, ezek közül a Zichy kastély, a

Buda és Óbuda közötti vitás határvonal térképe 1760 körül
(forrás: Arcanum Kiadó)

Óbuda belterületének szabályozási terve • 1858–61
(forrás: Arcanum Kidadó)

Buda Újlak területe • 1860 körül
(forrás: Arcanum Kidadó)

A Szentendrei út és a Duna közötti (Filatori gát–laktanya) terület parcellázási-, szabályozási terve • 1870
Ó-Buda város határában fekvő „Magazin Ried” nevezetű dülő házhelyekre leendő felosztási tervszete
(forrás: Arcanum Kidadó)

Az egykori Óbuda határában fekvő Remete-rét parcellázási-
rendezési terve • 1869
(forrás: Arcanum Kidadó)

templomok és a zsinagóga, valamint az Óbudától térben igencsak leváló Kiscell kastélya és a trinitáriusok kolostora és temploma vált térben el.

A Nagyszombat utca volt Buda és Óbuda hivatalos városi határa, amely térben összenőtt, ezért ez a határvonal nem volt érzékelhető. Buda területén Újlaknak nevezték a Zsigmond tértől a Nagyszombat utcáig terjedő területet, innen a terület elnevezése: Óbuda-Újlak.

Óbuda beépítetlen része volt a mai Pacsirtamező utca és a Bécsi út közötti terület, a már említett Föld utca, majd később a Kiscelli utca mentén elinduló beépítések kivételével. Ez a két útvonal először a dombon álló kastély miatt volt kijárt útvonal, később pedig az agyagbányák és a téglavető, később a téglagyárak megközelítésére szolgáltak. A mai Vörösvári út kezdetben kevésbé volt fontos útvonal, a neve szerinti Pásztor út nyilván az állatok kihajtását szolgálta a mezőkre.

Már a városeyesítés utáni városrendezési tervek feltüntetik a Bécsi út és a beépített terület között az új utcarendszert, sőt az utcákat el is nevezik, de a téglagyárak ezt a területet elfoglalva a beépülésüket sokáig gátolják. A négyzethálós utcarendszer a téglagyárak megszűnte után a 30-as években épül ki a Kiscelli utcától délre, a Föld utcától északabbra még sokáig a téglagyár uralja a területet.

Az 1930-as években már tervbe vették nem csak ezen üres területeknek a beépítését, és már akkor korszerűtlennek vélt földszintes beépítésű kistelkes „hangulatos” óbudai házakat is érintő nagyvonalú városrendezési pályázatot folytattak le. Az első ilyen terv 1937-ben készült, és lényegében a Zsigmond tértől egészen a Bogdáni út – Hévízi út vonaláig terjedt, szélességében pedig a Bécsi út és a Duna közötti területet foglalta magába.

Alapmotívumát az akkor már feltárt római emlékek inspirálták, ezeket az elemeket is magába foglaló tervet készítettek az Olgyai fivérek. A terv lényegében mindent elbontott a katonai amfiteátrum és a Selyemgombolyító kivételével, Zichy kastélyostul, templomostul. Itt került meghatározásra először az Árpád hídfő terve, és a kerület főutcájának áthelyezése az akkori görbe vonalú Szentendrei út – Fő tér – Szentlélek tér – Lajos utca vonalról a Szentendrei út – Flórián tér – Pacsirtamező utca nyomvonalára, valamint jelentős hangsúlyt kapott a Vörösvári út – mint a híd továbbvezetése és a Bécsi út. Lényegében meghatározta a későbbi tervek számára Óbuda belső területeinek, vagyis a régi Óbudának az új szerkezetét.

A történelem azonban közbeszólt, és sem az Árpád híd nem épült meg olyan hamar – csak 1950-ben adták át a háború előtt megkezdett hidat - sem ez a totális elbontás és nagyvárosias újjáépítés nem valósult meg ebben a formában.

Ugyanakkor szerkezeti elemei, illetve az a szándék, hogy Óbuda mezővárosi jellemzőit meg kell szüntetni, és Pesthez hasonló korszerű nagyvárosi területté kell alakítani, megmaradt és a háború utáni évtizedekben, más szempontok, más területi kiterjedés és más politikai szándék által vezéreltetve tűnt el a korábbi, úgynevezett „hangulatos” Óbuda.

Az 1937-es tervpályázat alapján azonban elkészült a terület szabályozási terve és annak egy része meg is épült a Szépvölgyi út északi és déli oldalán, az Árpád fejedelem útja és a Lajos utca közötti tömbszámban.

Ennek a területnek önálló nagyvárosias, akkor és ma is korszerűnek mondható keretes beépítése tehát a régi terv alapján jött létre.

Hasonlóan a régi szabályozás alapján alakult a Kiscelli utcától délre létrejövő beépítés. A Kiscelli utcától és a Nagyszombat utcától északra

azonban nem történt változás. Ennek egyik oka lehetett az Árpád híd és a Flórián tér kialakításának nehézségei. Mindenesetre elgondolkodtató, hogy a nagyvonalú tervhez képest a későbbi, ideológiailag nagyon eltérő időszak mégis megmentette a templomokat, a Zichy kastélyt és a Fő tér környezetét, mondhatni nagyobb tisztelettel viseltetett az örökségi és klerikális értékek iránt.

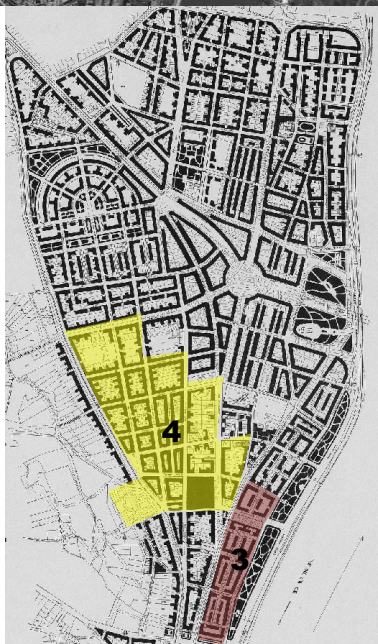
Ugyanakkor tény, hogy a földszintes beépítés helyébe egy más kor, kevésbé városias jellemzőkkel rendelkező térszerkezet, vagy inkább „térszerkezetelenség” eredményező új beépítést hozott.

Fentiek miatt nem tárgyalható egy városi karakterű területként a korabeli Óbuda eredetileg beépített területe, mivel az új korok egymástól jelentősen eltérő beavatkozásokat hajtottak végre a területen.

Meghatározó területi egységek a Szépvölgyi út – Seregély utca – Bécsi út – Vörösvári út – Hévízi út – Bogdáni út – Duna által határolt területen belül:

1. Óbuda-Újlak területe
2. Fő tér és környezete, valamint a Korona tér és környezete
3. Lajos utca és az Árpád fejedelem útja közötti terület a kerülethatár és a Nagyszombat utca között
4. A Lajos utca és a Bécsi út közötti terület a Kiscelli utca - Zápor utca – Kenyeres utca – Szőlő utca – Selmeci utca – Pacsirtamező utca – Tímár utca vonaláig
5. Kísérleti lakótelep a Váradi utca – Reménység utca között
6. Hévízi úti lakótelep a Vörösvári út - Hévízi út – Bogdáni út – Kerék és Szél utca – Meggyfa utca - Berend utca - Raktár utca - Körte utca által határolt környezetében
7. ipari területek
 - 7a Goldberger tömb
 - 7b Szeszgyár tömbje
8. Óbudai paneles lakótelep a fennmaradt területrészen

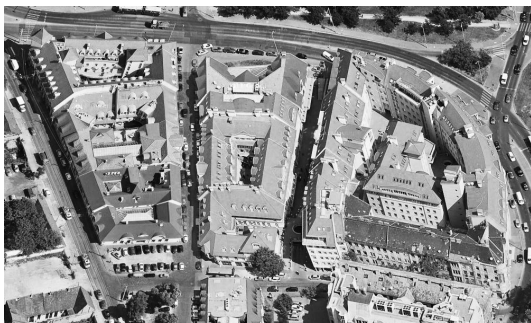

Az Olgvai-fivérek tervéből legalábbis utcaserkezetében és beépítési jellegében a 3. és a 4. terület helyel-közzel megvalósult.

Ezek adják Óbuda belső területén a nagyvárosias jelleget, amely a II. kerület határát átlépve valamelyes kontinuitást biztosít a kerületek között. A Kiscelli utcától északra tervezett nagyívű gondolat egy nagyon tudatos városépítészeti gesztust mutat, de sajnos a későbbi évtizedek nem tették lehetővé megvalósulását.

Érthető kritika ugyanakkor a mai Óbudai lakótelep környezetét, azt, hogy eltűnt a korábbi hangulatos Óbuda, de ez egy kényelmes nosztalgia csupán. Budapest nem engedhette volna meg magának, hogy ilyen nagy kiterjedésű területeken korszerűtlen lakókörülmények hosszú távon fennmaradjanak.

Óbuda a városiasodás során elmaradt Pesthez és Budához képest, el kellett indulnia ezen az úton, ami városi léptékben gondolkodva egyértelmű volt, csak a végrehajtás időszaka és eszköze volt rosszul megválasztott, és értéket városépítészeti és építészeti értelemben nem hozott létre.

KARAKTERBELI JELLEMZŐK	Óbuda –Újtelek területe: Szépvölgyi út – Lajos utca - Nagyszombat utca - Seregély utca által határolt terület
A beépítés	
típusa	zárt sorú, keretes,
magassága	általában földszint a Bécsi út mellett, a Lajos utca felé földszint + három, négy szint
kora	eredeti beépítése Óbuda XVIII. századbeli telekosztása alapján újjaépítés 1990-től folyamatos
funkciói	városközpont jelleg, jellemző a kereskedelem és a vendéglátás, a hegyfelőli oldalon elsődlegesen lakóterület
A környezet	
domborzata	részben lejtős, részben síkvidéki
növényzete	belső kiskertek növényzete nem meghatározó, kevés az utcai fasor
utcaszélesség	változó 8 méter és 22 méter között

A valamikor Budához tartozó terület az 1990-es évekig - amikor az épületek jelentős részét már el kezdték bontani – megtartotta eredeti telek és utcastruktúráját, valamint beépítését. Az épületek jellemzően földszintesek voltak, részben a kő és a vályog vegyessége jellemezte, a 90-es évekre már nem tudtak megfelelni a korszerű lakásigényeknek. A privatizációt követően a legtöbb épület magánkézbe került. Még ez előtt készült az Óbuda újtelek revitalizációs terv 1985-ben, amit 1990-ben vizsgáltak felül. A terv a Bécsi út menti épületek esetében elvárta a korabeli óbudai karakter megtartását, és épület elbontása esetén is előírta azok konfigurációjának visszaépítését. A tetőzetten nem lehetett tetőablakot nyitni, csak a hagyományos ökörszem ablakokat. Ehhez képest alapvető eltérések mutatkoztak már a terv elfogadását követő pár évben, ami kedvezőtlenül érintette az eredeti szándék szerinti karakterőrzést. Megépült az Újudvar bevásárlóközpont, ami a régi nagy belső udvaros, illetve kettős udvaros épületek helyén jött létre, figyelmen kívül hagyva az előírásokat. Az eredeti terv koncepciója szerint a Bécsi úton volt a hagyományos óbudai lépték előírva, a Lajos utca még üres telkein az utca túloldalához hasonló magasság volt megengedett. A két lépték közötti váltást a Dereglye utcától kialakított gyalogos passzázs kívánta feloldani. A terület hegy felőli beépítése az első tervnek megfelelően lazább, fésűs jellegű, de modern többszintes beépítést határozott meg.

A terület értéket sajnos nem hozott létre.

Megmaradt két műemlék épület,

- a Bécsi út 44. és a
- Bécsi út 56. szám alatti barokk épületek,

amelyek még őriznek valamit a terület eredeti beépítéséből. Az új fejlesztések - betartva a lépték fő meghatározóit - az épületbelsőik esetében többszintes beépítést hoztak magukkal, akár az udvarok, vagy a teljes utca lesüllyesztésével – pl. a Galagonya utcától északra eső tömbnél.

Ugyanakkor értéke a területnek, hogy legalább léptékében megtartotta a terület strukturális jellemzőit. Az utcaszerkezete is megmaradt, a Kecse köz létrehozását a parkolás megoldásának kényszere indokolta.

**KARAKTERBELI
 JELLEMZŐK**

Fő tér és Korona tér környezete

A beépítés

típusa	részben eredeti kisvárosias zárt sorú beépítés
magassága	általában földszint + legfeljebb egy-két emelet
kora	XVIII.- XIX. század
funkciói	intézmények részben lakásokkal

A környezet

domborzata	síkvidéki
növényzete	a nagyobb udvarokban kertekkel, Fő téren és a templomok környezetében utcai, köztéri fák, facsoportok
utcaszélesség	változó

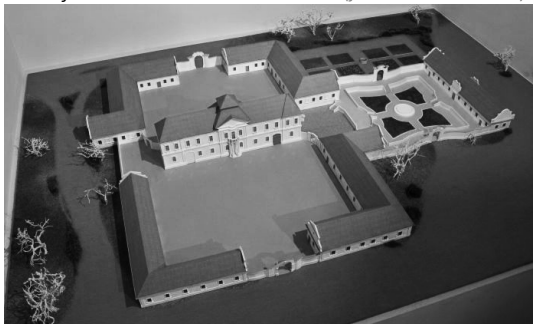
A hídfő és a Flórián tér terve 1949-50. (forrás: Arcanum Kiadó)

A lehatárolt területen van Óbuda igazi magja és szíve – legalábbis ami megmaradt belőle.

A rómaiak időszakában a katonaváros falai a közeli szomszédságban voltak, később a középkori városmag is ezen a területen alakult ki, feltehetőleg a római kövek felhasználásával épültek a házak.

A Fő tér a korabeli Óbuda fő városi tere volt. A Zichy kastély is erre nyílt, és itt volt a korábbi városháza is, amit 1906-ban váltott fel a jelenlegi kétemeletes épület. A Tavasz utcában tartották a piacot, amíg az a Kórház utcai erre kialakított területre nem költözött.

A Zichy kastély a XVIII. század közepén épült, majd később bővítették. Miután a Zichy elvesztették óbudai uradalmukat, az épületet katonai ruharaktárként, dohányraktárként használták, ma több múzeumnak ad helyet.

A kastélyról készült modell (Forrás: Óbuda Múzeum)

Az eredeti telekosztások megőrzésével a Fő tér és környezete kis ékszerdobozként valóban megtartotta sajátos arányait. A 60-as években még itt ment át az agglomeráció felől érkező forgalom és a villamos is, amit később az Árpád híd megépítésével átrendeződő Flórián térre és a Szentendrei útra terelték át, ahogy azt a korábbi városrendezési tervek is javasolták. Egy régi beavatkozási javaslat a városrész teljes átépítése során csak a katolikus templomot, a zsinagógát és a kastélyépületet tartotta volna meg – a körülvevő épületek elbontásával. Ehhez képest szerencsének tekinthető a visszafogottabb elképzelés megvalósulása, ami így mégis valamiféle identitást jelent az itt élők számára, egy csöppnyi múltat és értéket. De tudjuk azt is, hogy a lakótelep és a híd építése során nagyon sok megmaradt épület és régészeti érték is elpusztult.

A kastélyt körülvevő épületszárny a Szentlélek tér felől (forrás: www.panoramio.com)

A hídfőtől délre lévő megmaradt épületek is ugyanebből a korból valók. A két templom és a korábban Közép-Európa legpompásabb zsinagógája is túlélte a nagyarányú átépítéseket.

Nagyon érdekes a terület, hiszen középkori emlékekre települt, a Fő tér alatt két egymás melletti templom falait is feltárták, délen a Mókus utcai iskola kertjében lévő feltárt templomrom is bemutatásra került.

Az iskolakertben lévő templomrom

Péter Pál (forrás: www.panoramio.com)

(forrás: Egy város három arca az Óbudai Múzeum állandó kiállítása – www.sulinet.hu)

A déli rész is megőrizte azokat a jellemzőket, amelyek a valamikori Óbuda arányaira, beépítési karakterére utalnak. Az épületekben többségében közintézmény működik.

A terület műemlékekben és régészeti emlékekben is rendkívül gazdag, a műemlékek részletes telkenkénti leírását az ÉRTÉKKATASZTER KÖTET tartalmaz.

Az érintett területen műemléki védelem alatt állnak

a következő épületek, szobrok, emlékek:

- Óbudai Református templom
- Óbudai királynői vár maradványai
- Szt. Péter prépostsági templom maradványai
- Szenháromság szoborcsoport
- Kórház utca 1. - eklektikus épület
- Fő tér 4. - barokk épület
- Fő tér 5. - klasszicista épület
- Hídfő utca 18. - eklektikus épület
- Hídfő utca 16. épület
- Laktanya utca 2. - emeletes eklektikus épület
- Laktanya utca 1. - klasszicista épület
- Laktanya utca 3. - földszintes eklektikus épület
- Laktanya utca 5. - földszintes klasszicista épület
- Laktanya utca 7. - földszintes klasszicista épület
- Laktanya utca 2. - emeletes eklektikus épület
- Selyemgombolyító
- Szent Péter és Pál Főplébánia templom
- Római Katolikus plébánia
- Nepomuki Szent János szobra
- Szt. Flórián szobra
- Korona tér 13. - barokk épület
- Korona tér 15. - Krúdy-ház
- Korona tér 17. - erődfalra épített klasszicista épület
- Korona tér 2-4. - klasszicista épület
- Korona tér 5. - eklektikus épület
- Kiskorona utca 3. - klasszicista épület
- Mókus utca 20. - barokk épület
- Mókus utca 22. - Kéhli vendéglő
- Lajos utca 152. - klasszicista épület
- Lajos utca 154-156.
- Ferenc deák épület - középkori épület
- Óbudai Zsinagóga

**KARAKTERBELI
JELLEMZŐK**

Szépvölgyi út – Árpád fejedelem út – Textilgyár
utca – Lajos utca által határolt terület

A beépítés

típusa	zárt sorú, keretes,
magassága	földszint + három, négy, esetenként öt szint,
kora	az 1930-as években beépülő
funkciói	lakóterület

A környezet

domborzata	síkvidéki
növényzete	belső kiskertek, kevés utcai fasor
utcaszélesség	10-12 m

A terület a XX. század elején divatba jött keretes beépítés klasszikus példája, ami megelőzte a későbbi korok szabadonálló nagyvárosias beépítési modelljét. Még konkrét utcaszerkezetben gondolkodó telekosztást és egyedi telkek egymás utáni beépítését teszi lehetővé. Az épületek zárt sora, a magasságuk illeszkedése biztosítja az egységet, annak ellenére, hogy építészeti eltérő, és csak a kor hasonló ízlését tükröző kialakítás tartja egységben. A keretes beépítést jól tudta folytatni a terület északi oldalán a blokkos, majd a panel utólag beépített sávháza. A Nagyszombat utcai volt textilgyár épületének átépítése is ezt a keretes rendszert hozza vissza, ezért még jellemzőiben ehhez a tömbsorhoz tartozhat, annak ellenére, hogy épületei már a XXI. század fordulója után jöttek létre.

A tömbsorban a Nagyszombat utcánál van még egy nagy foghíjtelek, beépítése remélhetőleg igazodni fog majd a tömbsor egészéhez.

Műemléki védelem alatt áll

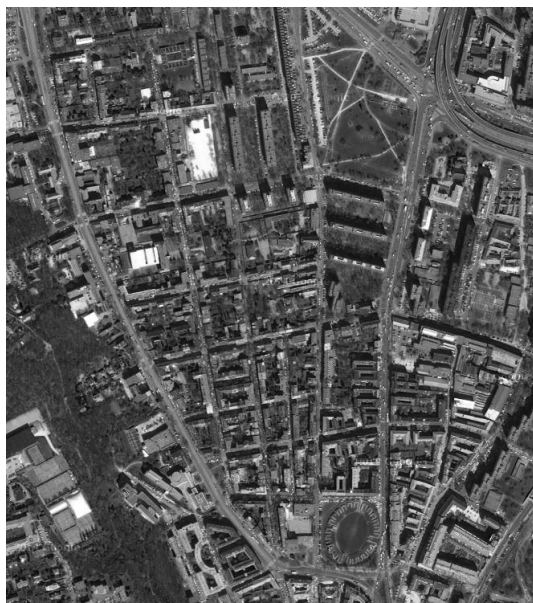
- a Szépvölgyi út 3/b. - Szocreál épület

Kerületi egyedi védelem alatt állnak a következő épületek:

- Dereglye utcai lakóépület Dereglye utca 1/a,
- Evező utcai lakóépület Evező utca 1.
- Goldberger textilgyár homlokzati falai Lajos utca 93-99. – Árpád fejedelem útja
- Kolosy tér 1/a - lakóépület
- Kolosy tér 1/b - lakóépület

Evező utcai lakóépület Evező utca 1

KARAKTERBELI JELLEMZŐK

A Lajos utca és a Bécsi út közötti terület a Kiscelli utca - Zápor utca – Kenyeres utca – Szőlő utca – Selmeci utca – Pacsirtamező utca – Tímár utca vonaláig

A beépítés

típusa	zárt sorú, keretes, kisebb arányban zártudvaros
magassága	általában földszint + három, négy szint
kora	az 1930-as évektől folyamatosan beépülő és átalakuló
funkciói	lakóterület, helyenként tömbnyi, féltömbnyi intézményi területekkel (oktatás, nevelőintézet stb.)

A környezet

domborzata	síkvidéki
növényzete	kisebb belső kertek, a nagyobb tömbökben nagyméretű egyedi kertek, általában utcai fasor
utcaszélesség	10-12 m

A terület alapvetően a század eleji szabályozás utcarendszere alapján épült be, jellemzően keretes jelleggel. A tömbjei között vannak száz méter mély telekkel és 25 m mély telekkel rendelkezők is, így karaktere elsősorban az utca felől lehet hasonló.

A még fejlődő területen az alacsonyabb és magasabb beépítések egymás mellettisége jellemzi, a Bécsi út felől már jellemzően kirajzolódó végleges beépítéssel. Egyes tömbök teljes mértékben véglegesnek tekinthetők, de számos tömb rész még rendelkezik fejlesztési lehetőséggel.

A Pacsirtamező utca mentén vannak még olyan házak, amelyek nem keretes jelleggel épültek be, de számuk elenyésző. Helyenként a tömbök sorát nagyobb intézményi tömbök törik meg, más jellegű beépítéssel, de ettől még a terület kialakulásának kora és beépítésének főbb jellemzői meghatározóak. A terület egy-két értékesebb épülettel is rendelkezik, műemléki, vagy fővárosi, kerületi védeltséget is élveznek.

Műemléki védelmet élveznek a Lajos utcában az alábbi épületek:

- Lajos utca 100. - klasszicista épület
- Lajos utca 102. - barokk épület
- Lajos utca 104. - eklektikus épület
- Lajos utca 124. - klasszicista épület
- Fényes Adolf utcai egykori tímárház
- Óbudai Árpád gimnázium épülete
- Óbudai Evangélikus Egyházközség templom és paplak

Fővárosi védelem alatt állnak

- a Nagyszombat utcai városi házak a Bécsi út 88-90. szám alatt.

Kerületi egyedi védelem alatt állnak a következő épületek:

- Kenyeres utcai Kisbuda Gyöngye étterem Kenyeres utca 34.
- Kiscelli utcai iskola Kiscelli utca 78-82.
- San Marco utcai Irgalom háza San Marco utca 48-50
- Föld utca 48/a, 48/b, 48/c - utcai homlokzat
- Föld utca 50/a, 50/b, 50/c - utcai homlokzat
- Kenyeres utca 36 - utcai homlokzat
- Kenyeres utca 40 - utcai homlokzat
- Kiscelli utca 79 - utcai homlokzat
- Kiscelli utca 71 - utcai homlokzat
- Kiscelli utca 81 - utcai homlokzat

**KARAKTERBELI
JELLEMZŐK**

Váradi utca – Reménység utca közötti kísérleti lakótelep

A beépítés

típusa	telepszerű beépítés
magassága	általában földszint + három szint
kora	1960-as évek eleje
funkciói	lakóterület, helyenként alapfokú intézményi területekkel

A környezet

domborzata	síkvidéki
növényzete	épületek közötti gazdag zöldfelületek, belső kiskertek, utcai fasor
utcaszélesség	14-16 méter felett

A háború után a lakásépítés megoldását a títustervben látták, de ez kudarcba fulladt. A tömeges lakásépítési megoldások és lakáskultúra fejlesztésére született meg 1958-ban a „C terv” fedőnévre keresztelt program. Erre vonatkozóan nyílt lakás-tervpályázatot hirdettek meg és a nyertes tervek közül – 3-3 legjobb tervet - az Óbudán kijelölt, a Váradi utca - Bécsi út - Reménység utca - Zápor utca által határolt területen, több ütemben építették fel. Mellettük títusterv alapján épült házakat is felhúztak, hogy össze lehessen hasonlítani a különböző megoldásokat.

Nemcsak lakóházak, hanem a szükséges szolgáltató létesítmények is megépültek: a korban szokatlan komforttal épült a területen bölcsőde (padlófűtéssel, drága kőburkolattal és társművészeti alkotással) és három ételmiszer-pavilon. A zöldterületek kialakítását is gondos tervezés előzte meg, még ma is megvannak például a kifinomult vonalvezetéssel lerakott tipegőköves utak.

Az itt kitalált megoldások sok esetben visszaköszöntek a későbbi paneles technológiával megépített házakban. Mire megépültek a házak, már döntés született arról, hogy a tömeges lakásépítés záloga a panelben van.

A kísérleti házak még ma is állnak, bár nagyon sok elvesztette eredeti báját, rafinériáját, sok házat már átalakították, amelyek néha éppen legfontosabb elemeiket (például a homlokzat érdekes tagolását adó nyílászárókat) veszítették el, a lapostetős ételmiszer-pavilonok némelyike pedig magastetőt kapott. Megváltoztak a korábbi bátor színek, a nyílászárók. Ennek ellenére jelentőségét jelzi, hogy 2011-ben külön kiállítást szenteltek ennek a lakótelepnek.

A területen nincs védett épület.

(Forrás: www.egykor.hu)

**KARAKTERBELI
JELLEMZŐK**

Hévízi úti úti, a Raktár utcai lakótelep és a volt Vörösvári úti malom lakóparkja

A beépítés

típusa	telepszerű beépítés
magassága	általában földszint + három szint
kora	1960-as évek eleje
funkciói	lakóterület, helyenként alapfokú intézményi területekkel

A környezet

domborzata	síkvidéki
növényzete	épületek közötti gazdag zöldfelületek, belső kiskertek, utcai fasor
utcaszélesség	14-16 méter felett

Hévízi úti lakótelep házai

Raktár utcai házak

Volt Vörösvári úti malom tervezett lakóparkja
(forrás: www.jazzloft.hu)

Volt Vörösvári úti malom irodaépület
(Forrás: www.egykor.hu; Google maps; Google Streetview)

A terület megelőzően nem volt beépített, így kialakult utcaserkezete sem volt. Korábban a XX. század elején csak a Raktár utca környezetébe indult el valamiféle ipari, raktározási jellegű beépítés a régi térképek alapján és elsősorban bolgár kertészek használták.

Ez a terület így kiválóan alkalmas volt arra, hogy Óbuda építése erre folytatódjon. 1957-1961 között épült a Hévízi, Bogdáni utak, a Szél, Meggyfa, Veder, Berend utcák közötti Hévízi úti lakótelep. Közel 1000 lakás épült, hagyományos építési módszerrel, téglafalazással földszint + három emelettel.

A telep egészének léptéke nagyon kellemes, sok a házak közötti zöldfelület, a fák mára túlnőtték a házakat.

A házak tájolása a telepítésük miatt kedvező. A területen a hagyományos városias zárt sorú beépítést imitáló utcával párhuzamos, nagy belső kertet körülölelő beépítés és az utcára merőlegesen álló sorolt épületek vegyessége jellemző.

A lakóteleppel együtt iskola, bölcsőde, óvoda is épült, meg sportpálya is. A Hévízi úti valamikori villamosjáratot is meghosszabbították az új lakótelep kiszolgálása érdekében.

A lakótelep építése időszakában tárták fel az óbudai Hercules villát, ami jelentős régészeti eredményeket hozott a további kutatásokhoz.

Műemléki védelem alatt áll

- a Hercules villa Meggyfa utca 19-21. előtt.

A lakótelepen kívül a Kunigunda út és a Raktár utca Veder utca között jött létre, egy a másiktól eltérő, magastetős épületegyüttes, ami szintén már a telepszerű, de nem úszótelkes kialakításban jött létre.

A környezetben még a Raktár utca és Hunor utca közötti részen jöttek létre hasonló nagyságú épületek, de ezek a tömbök befejezetlenek maradtak sokáig.

A lehatárolás része a korábbi Vörösvári úti malom épületegyüttese, ami sokáig üresen állt, majd egy speciális lakópark építési terepévé vált.

A területen kerületi védettség alatt áll

- a régi malom épülete
- Vörösvári úti első általános iskola épülete
- Óbuda kocsisín – remíz

**KARAKTERBELI
JELLEMZŐK**

Volt Harisnyagyár és a volt BUSZESZ terület

A beépítés

típusa	zárt sorú és szabadonálló épületek együtt
magassága	általában földszint + két - három szint
kora	XIX. század folyamatos bővítésekkel
funkciói	iparterület, gyárépület

A környezet

domborzata	síkvidéki
növényzete	nincs zöldfelület
utcaszélesség	nem jellemző

A valamikori beépített Óbuda északi részén indultak el azok a gyárak, amelyek már léptékében nagyobb volumenű termelést indítottak el, és nem manufaktúráis egységből nőttek nagyra.

A Bogdáni út két oldalán ipartörténeti értékekkel rendelkező két gyár terület található, amelyek még a XIX. században épültek, és folyamatosan fejlődtek területileg és ehhez tartozóan épületállományban is. Meghatározó, hogy értékes épületként - örökségvédelmi szempontból - az eredeti, még nem bővített épületek tekinthetők mindkét esetben.

Mindkét területre jellemző a mivesen kialakított tégl architektúra, és kéményeik - Óbuda utolsó kéményeiként - védelemre érdemesek.

A harisnyagyár első építési periódusa 1923 - 1924. közöttire tehető, az utolsó 1940 körüli. A Budapest Harisnyagyár épületmagját alkotó, a Folyamőr és a Bogdáni utca sarkán ma is álló épületegyüttesének kiépülése több ütemben történt, de lényegében az 1920-as évek végére lezárult.

Épületének mives ipari téglahomlokzata van, és kéményével együtt fontos helyi értéket képvisel.

A harisnyagyár épülete

A szeszgyár története csaknem 150 évre nyúlik vissza. A gyárterület helyén az ún. Raktárdűlő (Magazin Ried), szántó föld volt, ebbe az irányba kezdett fejlődni Óbuda a XIX. század második felében, elsősorban ipari megtelepedési céllal. Ez a telep is több építési cikluson esett át, 1869-től a nagy 1913-as évbéli bővítésig sokszor formálódott területe és épületeit is többször bővítették. A már 1938-ban államosított gyár szintén rendelkezik téglakéménnyel, a két iparterületet ez a sajátos egybeesés köti össze.

Mindkét területre az is igaz, hogy a folyamatos bővítések, az egyre szegényesebb épületbővítések, a raktározási igények növekedése egyre jobban rontották a valamikori igényesen kialakított gyár megjelenését, és mára már az idő is sokat rontott az épületek állagán.

A gyárterületektől délre a korábbi laktanya épületei állnak, ma tűzoltólaktanya. Érdemi említésre méltó örökségi értéket nem képvisel azon túl, hogy területe és beépítési konfigurációja immáron több mint száz évre tekint vissza.

A területen kerületi védelem alatt állnak

- BUSZESZ - Egykori Szeszgyár épületegyüttese
- Egykori Harisnyagyár épületegyüttese

A BUSZESZ régi épülete a rakpart felől

KARAKTERBELI JELLEMZŐK	Goldberger gyár – Lajos utca – Tímár utca – Pacsirtamező utca- Perc utca által határolt tömbök
A beépítés	
típusa	zárt sorú és szabadonálló épületek együtt
magassága	általában földszint + két - három szint
kora	XIX. század folyamatos bővítésekkel
funkciói	iparterület, gyárépület
A környezet	
domborzata	síkvidéki
növényzete	nincs zöldfelület
utcaszélesség	nem jellemző

az eredeti Goldberger ház

A bevándorolt és Óbudán letelepedett Goldberg ős 1755-ben már itt született fia, Goldberg (később Goldberger) Ferenc 1785-ben a mai Lajos utcában kékfestő üzemet alapított. Ebből a manufaktúrából fejlődött ki két évszázad alatt a későbbi – Óbuda egyik húzóiparát megalapozó – textilgyár.

A népszerűvé vált termelés lehetővé tette Pesten raktár és üzlet, majd 1800-tól nagykereskedés fenntartását. A folyamatos fejlődés a családi lakóház és műhely melletti terjeszkedést is lehetővé tette.

A gyár így szép lassan felvásárolta a szomszédos telkeket és majdnem két teljes tömböt magáénak tudhatott a XX. század elején. Terjeszkedett még a Nagyszombat utcai raktárépület is ehhez a textilipari érdeklődéshez tartozott.

és a mögötte felépült gyár (www.textilmuzeum.hu)

A gyár tömbjének érdekessége, hogy a mai napig megmaradt az eredeti Goldberger ház a Lajos utca 100 alatt, ahonnan kiindult a családi vállalkozás. Az épület ma műemlék.

A tömbbelső az évszázados bővítések miatt rendkívül tömött, teljesen eltérő időszakban létrejött épületek jellemzik, egészen a 60-as évekig folyamatosan bővült a gyár termelő és igazgatási része. A területen belül ma számos vállalkozás, raktározás működik.

A következő épületek műemléki védelmet élveznek

- Lajos utca 124. - klasszicista épület
- Goldberger gyár törzsepületei

a felújított Perc utcai épület

KARAKTERBELI JELLEMZŐK Óbudai lakótelep

A beépítés	
típusa	telepszerű beépítés
magassága	általában földszint + tíz szint, toronyházként földszint +15
kora	1960-as évek közepe
funkciói	lakóterület, helyenként alapfokú intézményi területekkel

A környezet	
domborzata	síkvidéki
növényzete	épületek közötti gazdag közterületi zöldfelületek, utcai fasor ritkábban
utcaszélesség	nem jellemző

A lehatárolásból kimaradt területek az Óbudai lakótelep paneles technológiájú beépítései. Ezek nem képeznek egységes belső struktúrát, a Vörösvári út és a Szentendrei – Pacsirtamező utca által négy részre tagolt területen a panel adja az egységességet. Mivel a lakótelep viszonylag a kezdeti időben jött létre, ezért még jellemzőek a rendkívül hosszú egysíkú, tördelés nélküli épületek. A jellemző szintszám a lakóépületek esetében F+10, három toronyház F+15 szintes a Bogdáni útnál, jelképezve a városias terület határát.

Az épületek úszótelkesek, így a terület legnagyobb része - a közintézményi telkek kivételével – közterület.

A területen lényegében a Selyemgombolyító és a mögötte lévő földszintes klasszicista épületen kívül más műemlék nem található.

A lakótelep hírhedt háza a faluház ahol közel ezer lakás található. Ennek felújítása elindította a lakótelep rehabilitációját, mára több épület kapott új homlokzatképzést.

A Flórián téri nagy üres tér lassan egyre jobban megerősíti közpark szerepét, eredetileg nagy intézményi komplexumot terveztek oda.

A lakótelep közepén lévő Flórián tér közelében feltárt római fürdőre már Mária Terézia is figyelmet fordított, a régi térképek is jelzik jelenlétét.

A felüljáró és aluljáró rendszer építésénél a régészeti feltárásokat tiszteletben tartva alakították ki annak végső szerkezetét, bemutatva a feltárt romokat. A ma zöldfelületi kialakítású tömb észak-keleti sarkán is láthatóak római romok.

A lakótelep együtt él azzal a múlttal, ami mögött kétezzer év és egy másik léptékű Óbuda volt.

A lakótelepbe ékelődve az alábbi értékek műemlékileg védettek:

- Kiscelli utca 7-9. - Postahivatal épülete
- Selyemgombolyító
- Cella trichora - Ókeresztény kápolna maradványai

1.3. A KERÜLET TOVÁBBI TERÜLETEINEK KARAKTERBELI
EGYSÉGEI

Békásmegyeri lakótelep

Kaszásdűlő lakótelep

Bécsi út - Zay utcai lakótelep

Római úti lakótelep

KARAKTERBELI JELLEMZŐK
A beépítés

típusa telepszerű beépítés
magassága általában földszint + tíz, toronyházként F +15
kora Békásmegyer: 1971-1983
Kaszásdűlő: 1981-1986
Bécsi út (Zay utca) 1988-1989
Római úti (Pók utcai) 1984-1990
funkciói lakóterület, alapfokú intézményi területekkel

A környezet

domborzata síkvidéki
növényzete épületek közötti gazdag közterületi zöldfelületek,
utcaszélesség nem jellemző

A tömeges lakásépítés Óbudán hatalmas népességnövekedéssel járt. A már Békásmegyerrel is kibővült városrész a békásmegyeri ún. Attila szántók helyén jött létre, mint a kerület második nagy lakótelepe, két ütemben. Az építése több mint tíz évig tartott. A lakótelepet a 11-es út kettéosztja, a korábban tervezett külön szintű csomópontok elmaradtak, azóta is problémákat gerjesztve a két oldal kapcsolatában és a megközelítésükben. Míg a korábbi keleti lakótelep törés nélküli, hosszú sávházak halmazából áll, addig a nyugati oldal már a hetvenes évek végi divatot, a cakkozódó tördelt konfigurációs elrendezést mutatja. A keleti sivár lakótelep helyett a nyugati oldalon már a szintszám is sokkal változatosabb, az épületkonfigurációk körbeölelik a zöldfelületeket és ezáltal intimebb területrészeket határolnak le. Gyalogosrendszere is jobban kidolgozott, mint a keleti oldalé. Mindkét területen vannak toronyházak, azaz földszint + 15 szintes épületek is. A lakótelepet ellátó földszintes, vagy legfeljebb háromszintes közintézmények megfelelő ellátását biztosítják a várostól teljesen elszakadt lakóterületnek. Tömegközlekedési feltárását a HÉV biztosítja, közintézményei Csillaghegy és Római ellátásába is besegítenek.

Ezután következett a Kaszásdűlői lakótelep, ahol hasonló konfigurációt terveztek, mint a Békásmegyeri lakótelep nyugati oldalán. A HÉV melletti hosszú sávban elhelyezkedő lakótelep helyén korábban aprótelkes értéktelen kisházak sorakoztak, de minden bontásra került, így igazodási pontja nem volt a területnek. A szintszám itt is változó.

A Bécsi út – Zay utcai lakótelep már egy kisebb területi egységet alkot, magastetős épületekkel rendelkezik, belső intim kertrészek lehatárolásával. Egységes, sokkal városiasabb jellemzőket sugall hasonló időszakban létesült telepekhez képest.

A legkésőbbi paneles technológiájú lakótelep a Római úti, amely konfigurációjában, koncepciójában is a legkiérleltebb beépítés eredményezett. Itt már az alacsonyabb, F+3 és F+4 szintszámú épületek dominálnak, de van két épületsor, amely 10 emeletes. Sokkal inkább követi egy négyzethálós rendszer jellemzőit, akár a legkorszerűbb keretes beépítésnek is megfelelne, ha telek szempontjából nem úszótelkes lenne a kialakítása, bár meg kell jegyezni, hogy itt vannak nagyobb tömbtelkeken belüli úszótelkek is.

műemléki védelmet élveznek

- a római úti lakótelepen keresztülhaladó római emlékek

**KARAKTERBELI
JELLEMZŐK**

az Óbudai Gázgyári lakótelep

A beépítés

típusa	zártosú karakterű beépítés, vakolt homlokzattal
magassága	földszint, földszint + egy emelet
kora	1913 évben épült
funkciói	lakófunkció + óvoda

A környezet

domborzata	síkvidéki
növényzete	kertekben és a közparkban jelentős növényállomány, platánsor
utcaszélesség	nem jellemző

A Gázgyár külső, munkáslakótelepének épült lakóterületen az eredeti tervek csak részben valósultak meg. További ütemben a mai sportpálya területén is lakóházakat terveztek. A park két oldalán a lakóházak U-alakban épültek meg. A védelem elrendelése után építési tömbre és közterületekre osztották a lakótelepet.

Az 1913-ban épült, műemléki szempontból meghatározó épületcsoportok szimmetrikus többszörös U alakban rendezett épületcsoportot mutatnak: egyrészt maga a közös zöldterület U alakú épületsorral van körülvéve, és mind a három épületcsoport maga is U alakban került megformálásra.

Az északi épületcsoport és a másik két épületsor északi része emeletes, a két egymással szembenéző házsor déli részei földszintesek.

Az óvoda fő- és melléképülete

Az U-alakú lakóházak öblében, azokkal egy időben épült óvoda fő- és melléképület.

Unikális épületegyüttes a százéves platánsorok alatt.

A terület egésze műemléki védelmet élvez.

Gázgyári lakótelep

**KARAKTERBELI
JELLEMZŐK**

az Óbudai Gázgyár tisztviselői lakótelep

A beépítés

típusa	szabadonálló, téglalapú épületek
magassága	egyeemeletes
kora	1913
funkciói	lakóházak

A környezet

domborzata	síkvidéki
növényzete	jelentős kertek, és platánsor
utcaszélesség	nem jellemző

A gázgyári lakótelep tisztviselő telepén a kor divatját követő magyar szecesszió motívumait, anyaghasználatát, tömegformálását alkalmazó családirházak, ikres és kétlakásos emeletes lakóépületek kerültek megépítésre. Az egyes tömbök egységes megjelenésű kerítéssel rendelkeznek az utcai frontokon. A homlokzatok mindegyike eredeti állapotukat megőrizte – az eredeti anyaghasználattal, pl. kettős hódfarkú cserép tetőfedését.

Ez a terület is mintaértékű, laza, jelentős növényzettel kialakított környezetben helyezkedik el.

A terület egésze műemléki védelmet élvez

Gázgyári tisztviselőtelep

**KARAKTERBELI
 JELLEMZŐK**

Remete-hegy telepszerű lakóterületei

A beépítés

típusa	tömbtelkes szabadonálló beépítés
magassága	földszint + kettő, legfeljebb négy emelet
kora	1960-70-es évek
funkciói	lakóterület

A környezet

domborzata	hegyvidék
nővényzete	jelentős belső kertek
utcaszélesség	10-12 m

A Kiscelli kastély feletti hegyoldalon az 1970-es években került sor tömbtelkek kialakítására és azon többszintes társasházak építésére. Ez a telepszerű – de nem úszótelkes - együttes egy speciális elődje volt a mai lakóparkoknak, jellemzőiben ugyanakkor az akkori kor igényeit elégítette ki. Nem mondható tömegesnek a megjelenése, de számos terület beékelődik a mai társasházak övezetekbe, szinte már észre sem vehető a felnövekedett zöldfelületi állomány miatt.

Jelentőségük, hogy egy-egy egység sajátos karaktert képvisel. Jellemzően lapostetős épületek lettek kialakítva. Az érzékenyebb tervezés egy tömbtelken belül sakktáblaszerűen telepítette a pontszerű épületeket, de egyes esetekben intenzívebb kihasználás érdekében zártan csatlakoztak egymáshoz az épületek, ugyanakkor beépítési jellemzőjük inkább a sávházéhoz közelítettek.

Ezek közül azok, amelyek szintszámban nem haladják meg a három szintet, mára a fák által benőtt telepekké váltak, szinte észrevehetetlenek, azonban a földszint + négyszintes beépítések – különösen a Kiscelli kastély felett – sokban rontanak a tájképen.

A területükön védett érték nincs.

Mikovinyi utcai lakópark

Montevidéó - Seregély utcai lakópark

Folyondár utcai lakópark

Perényi lejtő lakópark

Farkastorki úti lakópark

KARAKTERBELI JELLEMZŐK

Hegyvidéki lakóparkok a rendszerváltozás után

A beépítés

típusa	tömbtelkes, általában szabadonálló, vagy zártsort imitáló beépítések
magassága	földszint + egy-két szint
kora	1990 után
funkciói	lakóterület

A környezet

domborzata	hegyvidéki, de általában enyhe lejtő kialakítással.
növényzete	általában megfelelő kerti kialakítás
utcaszélesség	nem jellemző

A rendszerváltozás után három tényező befolyásolta a lakóparkok elterjedését.

A rendszerváltozás magával hozta nagyobb telkek privatizációját, részben beépítetlen telkek felvásárlását. Emellett a hagyományos előközművesített társasházi telkek „lábon” való eladása kisebb üzleti hasznot eredményez, mint az osztatlan, akár szabályozási tervvel nagyobb beépítést lehetővé tevő tömbtelkes lakóparki kialakítás. A kertvárosi környezet igénye megnőtt a lakásvásárlók körében, de a jelentősebb forrást igénylő nagy családi házakra nem volt elegendő fedezetük.

Az ebből kialakuló – többek szerint szociológiailag kritizálható – beépítési formák jelentősége abban van, hogy a telkenkénti egyedi beépítéssel szemben valóban jellegzetes építészeti formát és karaktert lehetett adni egy-egy létrejövő ilyen egységnek.

Ezek sokszor a megbízók túlzó mohóságát is tükrözik, építészeti kényszerekkel, helyenként léptéktelenséggel, vagy a megfelelő négyzetméter elérése hozott magával kedvezőtlen építészeti megoldásokat.

Nem lehet azonos kaptafára húzni őket, egytől-egyig eltérő építészeti jellemzőket képviselnek.

Külső Bécsi úti lakópark - Volt orosz laktanya

Forrásliget és Csillagkert lakópark

Szociális lakópark Békásmegyeren

Hévízi úti lakópark

KARAKTERBELI JELLEMZŐK	Síkvidéki lakóparkok a rendszerváltozás után
A beépítés	
típusa	tömbtelkes, általában szabadonálló, vagy zártsort imitáló beépítések
magassága	földszint + egy-két szint
kora	1990 után
funkciói	lakóterület
A környezet	
domborzata	hegyvidéki, de általában enyhe lejtő kialakítással.
növényzete	általában megfelelő kerti kialakítás
utcaszélesség	nem jellemző

A síkvidéki lakóparkok annyiban különböznek a hegyvidékiektől, hogy kialakításukban az utcával való feltárás könnyebb volt, így több tömbtelek is kialakítható volt, mindezek mellett a sűrűségükre sem vonatkoztak olyan szigorú előírások.

Mindezek közül a legsűrűbbek a sorházat imitáló Csillahegyi lakóparkok, ahol a térbeli elrendezés rendkívül erős falanszterjelleget ad. A többi lakópark telepítése általában szabadonálló, vagy kissé városias keretjelleget imitáló beépítéssel került kialakításra.

Rómaifürdő

Testvérhegy

Csillaghegy

Rókahegy

Aranyhegy

KARAKTERBELI JELLEMZŐK

Kertvárosias területek

A beépítés

típusa	kertvárosias, szabadonálló beépítés
magassága	földszint + emelet + tetőtér
kora	1960-as évektől folyamatos
funkciói	lakó

A környezet

domborzata	síkvidék és hegyvidéki
növényzete	jelentősebb, beépítettség függvényében változó
utcaszélesség	8-12 m átlagosan

Óbuda kertvárosi területeinek fejlődése alapvetően a helyszíntől függ. Jellemző elhelyezkedései:

- hegyvidéken – Mátyás hegy- Testvérhegy – Táborhegy
- Római fürdőn
- Kaszásdűlőn
- Csillaghegyen
- Rókahegyen
- Aranyhegyen
- Békásmegyér Ófalun – külön tárgyalva sajátossága miatt

Mindezek jellemzője, hogy általában szabadonálló, ritkábban oldalhatáros a beépítésük, mégis az utcarendszer, a telekstruktúra, a telkek méretei és nagysága eltérő, és mindebből következik, hogy beépítési jellemzőik sem azonosak. A magyar építészeti kultúra sajnos nem inspirál arra, hogy valamely területen egyfajta „helyi karakter” újonnan kialakuljon.

Fenti területek közül a leghelyesebb a Római fürdő kialakult utcarendszere, hiszen az konkrét szabályozás eredménye. Ennek megfelelően az utcák szélessége is megtervezett, koncepcionálisan kidolgozott, a terület egészére jellemzőek a nagy fasorok.

Az épületek 20-as évektől kezdődően még igazodtak egymáshoz, így

számos épülete fővárosi utcafépi védettséget kapott

a Rozgonyi Piroska utcában és a Zaránd utcában.

Fővárosi védelem alatt áll a Keve utcai iskola épülete.

Más a helyzet a hegyvidéken, ahol a korabeli szőlőbirtokok továbbosztásával jött létre a tömbstruktúra, és a hegyvidéki építési szabályok szigorúbb volta miatt lazább a beépítésük. Az épületek terepre ültetése eltér egymástól a megközelítés függvényében, az utcák keskenyek, ezért nincsenek fasorok, ami miatt a területre való nagy rálátás a jellemző, és sokszor az alagsornak tekintett építményszint önálló földszintként jelenik meg, megnövelve az épületek tömegét.

A Csillaghegyi terület később került Budapesthez csatolásra, korábban részben üdülőterületként, majd a nagyváros melletti lehetséges lakóterületként aprótelkekből álló tömbök jöttek létre. Ezek nem bírták el, hogy emeletes épületek létesüljenek, így ezeken a területeken sok helyen földszintes családi házzal találkozunk.

A terület két temploma kerületi védettséget kapott.

A Rókahegyi területen az utcahálózat vezetése jobban követi a rétegvonalakat, de a telkek kisebbek, mint a többi hegyvidéken, így a beépítettségük is sűrűbbnek hat.

Aranyhegyen helyenként szabályos utcaosztással indult a beépítés, de a területen sok a kényszer a domborzati tényezők miatt.

Az Újvár utcai idősek otthona és a Pogány torony kerületi védett.

**KARAKTERBELI
JELLEMZŐK**

Békásmegyertető területe

A beépítés

típusa	oldalhatáros, kettősházás
magassága	földszint
kora	XIX. – XX. század és folyamatos
funkciói	lakófunkció

A környezet

domborzata	hegyvidék
növényzete	nagy belső kertek
utcaszélesség	8-16 m között.

Jellemző homlokzat típusok

A ma ismert Békásmegyertető történeti fejlődése az 1700-as évek közepén indul meg. Az utcaszerkezet és telekszerkezet szoros összefüggésben volt a német betelepülők szokásaival, beleértve az öröklési szokásokat is, mivel az nem engedte meg a telkek aprózódását.

A területre jellemző a szélesebb szalagtelkek kialakulása, és azok hosszú időn keresztül való megmaradása. A beépítés jellemzője a fésűs, majd a kettőzött házás beépítés, ami a XX. század elején – némi polgárosodási törekvés mellett – létrejövő hajlított házakkal részben már-már zárt sorúvá fejlődik.

Ófalu belső történeti településmagjának szerves fejlődése megszakadt, amikor 1946-ban az itt élő, hagyományait folytató németeket kitelepítették. A német nemzetiséget érintő kitelepítés és államosítás után a beköltözéssel több, idegen családot helyeztek el a régi generációs házakba, az addig közösen használt „társas udvarokba”. Az így kialakuló társbérletszerű együttlakás mai napig konfliktusokat eredményez. Ennek következménye a telkek használati, ill. tulajdoni megosztása, feldarabolása.

A meglévő épületek jelentős része csak településképi értelemben és összefüggésben tekinthető védelemre érdemesnek, megőrzendőnek. Az egyes épületek utcaépítésben betöltött szerepe a hagyományos beépítési típus fenntartásának (a korábbi szerves fejlődésének, átépülésének) függvényében vizsgálható.

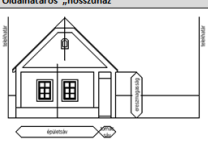

Maga a jelenlegi épületállomány - a sok átépítés ellenére is - általában korszerűtlennek mondható, (vízszigetelés, hőszigetelés nélküli, nyílászárók, gépészeti rendszerek elhasználdottak, stb.), önmagában megőrzendő értéket nem képvisel.

A terület védelmét javasolt egy élő, továbbélő településrészként biztosítani. Nem a skanzen, hanem az élő, városias életmódot folytató, de falusias környezetet és tiszta levegőt kedvelő lakosság számára a településrész alakítása kell a védelemmel biztosítsa.

Ennek érdekében született meg a beépítési típusok történeti fejlődésén alapuló karakterszabályozás. A szabályozási terv él továbbá az építészeti kialakításra vonatkozó további előírások meghatározásával, melyeket nem csak a történeti településrészen, de annak környezetében a falut körülvevő hegyoldalak új, modern beépítései esetében is be kell tartani.

A szabályozási tervhez készített örökségvédelmi hatástanulmány részeként létrehozott értékkataszter mintegy 80 épületből 22 épületet egyedi védelemre is javasol a terv, figyelembe véve a kerület helyi építészeti értékek védelméről szóló rendeletét [23/2013.(III.29.)].

részlet Békásmegyertető –Ófalu örökségvédelmi hatástanulmányból – Urban-Lis Stúdió 2014

Homlokzatok arányrendszere	Beépítési séma	Méretek								
Oldalhatáros „hosszúház”		<table border="1"> <tr><td>Épületsáv szélessége</td><td>cca. 5,0-6,0 m</td></tr> <tr><td>Tornácsáv szélessége</td><td>cca. 0,9-1,25 m</td></tr> <tr><td>Ereszmagasság</td><td>cca. 3,0-3,5 m</td></tr> <tr><td>Tetőhajlásszög</td><td>cca. 40-45°</td></tr> </table>	Épületsáv szélessége	cca. 5,0-6,0 m	Tornácsáv szélessége	cca. 0,9-1,25 m	Ereszmagasság	cca. 3,0-3,5 m	Tetőhajlásszög	cca. 40-45°
Épületsáv szélessége	cca. 5,0-6,0 m									
Tornácsáv szélessége	cca. 0,9-1,25 m									
Ereszmagasság	cca. 3,0-3,5 m									
Tetőhajlásszög	cca. 40-45°									
Utcára beforduló hajlított ház oldalhatáron nem tűzfal-as kialakítással		<table border="1"> <tr><td>Utcai épületszárny szélessége</td><td>cca. 6,0-9,0 m</td></tr> <tr><td>Ereszmagasság</td><td>cca. 3,0-3,5 m</td></tr> <tr><td>Tetőhajlásszög</td><td>cca. 36-45°</td></tr> </table>	Utcai épületszárny szélessége	cca. 6,0-9,0 m	Ereszmagasság	cca. 3,0-3,5 m	Tetőhajlásszög	cca. 36-45°		
Utcai épületszárny szélessége	cca. 6,0-9,0 m									
Ereszmagasság	cca. 3,0-3,5 m									
Tetőhajlásszög	cca. 36-45°									
Utcára beforduló hajlított ház oldalhatáron tűzfal-as kialakítással		<table border="1"> <tr><td>Utcai épületszárny szélessége</td><td>cca. 6,0-9,0 m</td></tr> <tr><td>Ereszmagasság</td><td>cca. 3,5-4,0 m</td></tr> <tr><td>Tetőhajlásszög</td><td>cca. 36-45°</td></tr> </table>	Utcai épületszárny szélessége	cca. 6,0-9,0 m	Ereszmagasság	cca. 3,5-4,0 m	Tetőhajlásszög	cca. 36-45°		
Utcai épületszárny szélessége	cca. 6,0-9,0 m									
Ereszmagasság	cca. 3,5-4,0 m									
Tetőhajlásszög	cca. 36-45°									
Zárt sorú beépítés egyoldali „hosszúház”-ból kialakulva		<table border="1"> <tr><td>Utcai épületszárny szélessége</td><td>cca. 6,0-9,0 m</td></tr> <tr><td>Ereszmagasság</td><td>cca. 3,0-3,5 m</td></tr> <tr><td>Tetőhajlásszög</td><td>cca. 36-45°</td></tr> </table>	Utcai épületszárny szélessége	cca. 6,0-9,0 m	Ereszmagasság	cca. 3,0-3,5 m	Tetőhajlásszög	cca. 36-45°		
Utcai épületszárny szélessége	cca. 6,0-9,0 m									
Ereszmagasság	cca. 3,0-3,5 m									
Tetőhajlásszög	cca. 36-45°									
Zárt sorú beépítés egyoldali „kettőzött ház”-ból kialakulva		<table border="1"> <tr><td>Utcai épületszárny szélessége</td><td>cca. 6,0-9,0 m</td></tr> <tr><td>Ereszmagasság</td><td>cca. 3,5-4,0 m</td></tr> <tr><td>Tetőhajlásszög</td><td>cca. 36-45°</td></tr> </table>	Utcai épületszárny szélessége	cca. 6,0-9,0 m	Ereszmagasság	cca. 3,5-4,0 m	Tetőhajlásszög	cca. 36-45°		
Utcai épületszárny szélessége	cca. 6,0-9,0 m									
Ereszmagasság	cca. 3,5-4,0 m									
Tetőhajlásszög	cca. 36-45°									

részlet Békásmegyer-Ófalu örökségvédelmi hatástanulmányból – Urban-Lis Stúdió 2014

Szt. József római katolikus plébániatemplom

Templom u. 38

Templom u. 18.

A kerület egészére vonatkozó jelen hatástanulmány csak egy általános mélységig tud elmenni az elemzéseiben, de Ófalu esetében külön örökségvédelmi hatástanulmány készült az épületek jellemzőinek összegyűjtésére. A beépítés fejlődése alapján az egyes épülettípusok meghatározását bővebben ezért lásd a *Békásmegyer-Ófalu kerületi szabályozási terve IV. Alátámasztó munkarésze – ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY* kötetében – Urban-Lis Stúdió Kft. 2014.

A hatástanulmány elemző része részletesen leírja:

- Oldalhatáros „hosszúház” építészeti jellemzőit
- Utcára beforduló „hajlított ház” építészeti jellemzőit
- Zárt sorú ház építészeti jellemzőit
- Szabadonálló ház építészeti jellemzőit

A terület műemlékei:

<i>Szent József római katolikus plébániatemplom</i>	<i>Templom utca 13/a.</i>
<i>Mária oszlop - Immaculata szobor</i>	<i>Templom utca 13/a. előtt</i>
<i>Templom utca 13. - földszintes barokk ház</i>	<i>Templom utca 13.</i>
<i>Templom utca 18. - Plébániaház eklektikus épülete</i>	<i>Templom utca 18., Iskola utca 15.</i>
<i>Templom utca 20. - Plébániaház romantikus épülete</i>	<i>Templom utca 20., Iskola utca 6.</i>
<i>Templom utca 38. - földszintes barokk ház</i>	<i>Templom utca 38.</i>

A terület fővárosi védettségai:

<i>Békásmegyer-Ófalu - Ezüsthegy utca</i>	<i>Ezüsthegy utca páros oldala a Kőbánya utcától a Donát utcáig</i>
<i>Békásmegyer-Ófalu - Kőbánya utca</i>	<i>Kőbánya utca páratlan oldala az Iskola utcától a Pince közig, páros oldala a Kőbánya utca 24-től a Kőbánya utca 86-ig</i>
<i>Békásmegyer-Ófalu - Perje utca</i>	<i>Perje utca páratlan oldala a Perje utca 3-tól a Perje utca 27-ig, páros oldala a Perje utca 2-től a Perje utca 18-ig</i>
<i>Békásmegyer-Ófalu - Szentháromság utca</i>	<i>Szentháromság utca páratlan oldala a Szentháromság utca 7-től a Szentháromság utca 27-ig, páros oldala a Szentháromság utca 2-től a Szentháromság utca 30-ig</i>
<i>Békásmegyer-Ófalu - Templom utca</i>	<i>Templom utca páratlan oldala az Ezüsthegy utcától a Verem utcáig, páros oldala az Ezüsthegy utcától a Lőrinc térig</i>
<i>Békásmegyer-Ófalu - Virág utca</i>	<i>Virág utca páros oldala a Virág utca 4-től a Virág utca 24-ig, páratlan oldala a Virág utca 3-tól a Virág utca 23-ig</i>

Szépvölgyi Irodapark

Szépvölgyi Irodapark

Graphisoft Park

Graphisoft Park

KARAKTERBELI JELLEMZŐK

Irodaparkok

A beépítés

- típusa szabadonálló beépítés
- magassága földszint + három vagy négy szint
- kora 1990 után
- funkciói irodapark

A környezet

- domborzata síkvidéki és hegyvidéki
- növényzete helyenként szépen kialakított kerttel
- utcaszélesség nem jellemző

Óbuda-Békásmegyer nem tartozik azon kerületek közé, amelyek a város fő fehérgalléros fejlesztési területei. Nem alakult ki hasonló irodafolyosó, mint pl. a Duna másik oldalán, a Váci úton. Ugyanakkor két meghatározó barnamezős területe átalakult, illetve átalakulása folyamatban van.

Az egyik a volt MMG gyár Szépvölgyi úti területe. A gyár korábban agyagbányaként és téglagyárként üzemelt, majd mechanikai gépgyártás került a helyére a téglagyár bezárása után.

1999 után települt ki teljesen az üzem, és helyén elindult a Szépvölgyi irodapark építése, ami mintegy 10 év alatt elérte végleges formáját, közterület került kialakításra az önálló telkek megközelítése érdekében.

Az épületek többsége új, de két épület a régi hosszan elnyúló több mint 150 méter hosszú irodaépület épület szétvágásának eredménye, másik három épület alá utólag építettek mélygarázst. A szabályozási megkísérelte az építészeti karaktert befolyásolni, így a legfelső szintek kialakításában vannak hasonlóságok.

A volt gázgyár területét a XIX. század végén építették ki a városi gáz termelése céljából. Fontos Duna melletti helyszín. Az eddig kialakított irodapark, az ún. Graphisoft park igényes épületeket foglal magába. Az utóbbi években rendbe hozták a műemlék tornyokat és igazgatási épületeket is.

Régi épületei közül az alábbiak már műemléki védelem alatt állnak, részletes ismertetésüket az ÉRTÉKKATASZTER tartalmazza.

Óbudai Gázgyár épületegyüttese

Óbudai Gázgyár 1. sz. épület - szivattyúház	szivattyúház
Óbudai Gázgyár 24. sz. épület - villamossági központ	villamossági központ
Óbudai Gázgyár 31. sz. épület - központi labor	központi labor
Óbudai Gázgyár 34. sz. épület - kazánház	kazánház
Óbudai Gázgyár 37. sz. épület - víztorony	víztorony
Óbudai Gázgyár 38. sz. épület - kátránytoronyok	kátránytoronyok
Óbudai Gázgyár 47. sz. épület - távnyomó	távnyomó
Óbudai Gázgyár 48. sz. épület - óraház	óraház
Óbudai Gázgyár 55. sz. épület - száraztisztító	száraztisztító
Óbudai Gázgyár 57. sz. épület - nagyműhely	nagyműhely
Óbudai Gázgyár 58. sz. épület - raktár	raktár
Óbudai Gázgyár 61. sz. épület - rendőr és mentőállomás, lakóépület	lakóépület
Óbudai Gázgyár 63. sz. épület - jóléti épület	jóléti épület
Óbudai Gázgyár 66. sz. épület - igazgatósági épület	igazgatósági épület
Óbudai Gázgyár 69. sz. épület - mérlegház	mérlegház

KARAKTERBELI JELLEMZŐK

Római part

A beépítés

- típusa nagy és kistelekes terület, szabadonálló beépítéssel
- magassága földszint és változó emeletszám, de jellemzően alacsony magasság
- kora 1930-as évektől folyamatos
- funkciói üdülés, vendéglátás, lakás

A környezet

- domborzata síkvidék, részben árvízrel veszélyeztetett parti sáv
- növényzete gazdag idősödő növényzet
- utcaszélesség nem jellemző

A római part karakterjegyeit nem lehet megállapítani, olyan eltérő jellegű a beépítése, a használata és a beépítése kora.

Amiben azonosság van, a jelentős zöldfelületi állomány, és a több évtizedes faóriások, valamint a part közelsége. Ezeken túl többféle jellemző található a területen.

A kistelkek a régi üdülőkből alakultak ki, egy-két utcára korlátozódnak, általában földszintes épületekkel beépítettek.

A nagyobb egybefüggő telkek mérete is változó, a 3-4000 m² és az egy hektár feletti telekméret egymást váltakozva követi a parton, amiből adódóan beépítési jellemzőik is mások.

A régi vállalati üdülők némelyike magas, többszintes épületet hozott létre, más üdülők pedig kis barakkokat.

Az elmúlt időszakban a szabályozási előírások ellenére lakásokat alakítanak ki üdülő rendeltetésbe rejtve. A part külső környezete is eltérő, míg a Barát patak és a Pünkösdfürdő utcától kismértékben még délebbre lévő ún. körgát teljes védelmet ad az árvíz ellen, addig attól délre a nagyobb árvizek kiöntéssel fenyegetik a területet. Ennek ellensúlyozására egyes épületek már árvíz szint felett jönnek létre.

Építészeti kialakításban is rendkívül vegyes a kép, a kis zsalugáteres épülettől a csúnya barakkig, a ballusztteres erkélytől a design ketrecedobozos épületig minden megtalálható.

Talán az utóbbi évek újabb beépítései a part déli szakaszán valami azonosságot jeleznek.

A part menti vendéglátás minősége és karaktere is eltérő.

Műemléki védettséget élveznek

- Vöcsök II. csónakház
- Bibic I. csónakház

Fővárosi védelem alatt állnak

- Királyok útja - Vízmű gépház
- Római parti Bibic II. Csónakház
- Római parti Csillag csónakház
- Külker Vízisport-telep

**KARAKTERBELI
JELLEMZŐK**

Kaszásdűlő ipari park

A beépítés

- típusa szabadonálló, nagytelkes beépítés
- magassága földszintes csarnok, többszintes irodaház vegyesen
- kora 1970 után folyamatos
- funkciói üzemi, raktározási, kereskedelmi terület

A környezet

- domborzata síkvidéki
- növényzete rendkívül gyér
- utcaszélesség 14 m 20 m

A területet a korábbi bolgárföldek felszámolásával az 1970-es Általános rendezés terv jelölte ki iparterületnek, elsősorban raktározási célra, mivel akkor a területen nem volt még kiépített infrastruktúra.

A területen elsősorban így telephelyek, lerakatok jöttek létre. A rendszerváltás után a privatizáció következtében több terület gazdát cserélt, vagy továbbosztás következett be.

Nagyon sok autókereskedés jött itt létre, relatíve minőségi építészeti kialakítással hozták létre az autósalonokat. Az elmúlt években olyan nagy cégek telepedtek itt meg, mint a FESTO AM, a Magyar Televízió Székháza stb.

A terület jellegzetes építménye a lakótelepeket hőenergiával ellátó távfűtőkémény mintegy 200 m magas építménye.

A terület karaktere nehezen meghatározható, de régi leromlott száz éves épületek nem találhatóak itt.

A terület egyre színvonalasabb üzemi épületekkel gazdagodik, várhatóan a korábbi alacsonyabb színvonalú telephelyeken is hasonlóra cserélődnek majd az elavultabb épületek.

Az anyaghasználatban a fém és az üveg dominál az új korszerű épületek esetében.

KARAKTERBELI JELLEMZŐK **Átalakult, vagy átalakulóban lévő barnamezős területek – a Szentendrei út mentén**

A beépítés

• típusa	vegyes jellemzők, általában szabadonálló jelleg
• magassága	általában egy-kétszintes
• kora	1990 után
• funkciói	kereskedelem, szolgáltatás

A környezet

• domborzata	síkvidéki
• növényzete	gyér
• utcaszélesség	nem jellemző

A rendszerváltozás után megváltozott a kerületben egyes korábbi ipari területek használata. Az ipari területek jelentősen lecsökkentek, sok gyár, üzem bezárt, tulajdonosi struktúrák változtak meg. A használható csarnok jellegű építményeket a továbbiakban általában raktározással egybekötött kereskedelemre használták. Sok ilyen van a már említett Kaszásdűlőn is, de még egy ilyen konglomerátum létezik a Goldberger gyáron kívül a Szentendrei út mentén.

MVM irodaház
(www.vavunion.hu)

Csillaghegy határában a Csillagvár és környezete a kereskedelem irányába vitte el a korábban hasznosítatlan, vagy raktározási célú területet. Igazodási kényszer nélkül éppen az aktuális évek divatja került előtérbe az épületek megfogalmazásánál, és a kereskedelmi szellem nem éppen értékes építészeti 'geg'-ekre készítette a tervezőt.

A Szentendrei út és a Jégtörő utca közötti volt ipari területen, a korábbi textilfestő gyárban a kereskedelem a meghatározó, de számtalan kisvállalkozásnak is helyet adnak épületei. A volt csarnokok közül kevés képvisel olyan értéket, mint pl. a harisnygyár épületegyüttese, de érdekes csarnokfedések is jelen vannak a területen. A volt textilfestő gyárkéménye még idézi a múlt iparát, és egyes épületei felújítás után kedvező hatást keltenek.

A vele szomszédos északi telken jött létre az Auchan áruház, a volt házgyár helyén, részben annak szerkezetét újrahasznosítva. Sajnos parkoló területei jelentősek, viszont az átlagnál jobban fásítottak és zöldsávval elválasztottak.

A két szomszédos terület eltérő jellemzőkkel rendelkezik, nincs bennük azonosság.

Helyi kerületi védelem alatt áll az egykori textilfestő gyár kéménye, nyugati és déli homlokzata.

A területtől délre található a Mozaik utcánál a nagy autószervez, a HÉV túloldalán az emeletes BMW autószalón. Mindkét épület korszerű high-tech képet ad, jelezi a változás igényét a területen.

A Szentendrei út melletti a korábbi IKV telephely és a Harisnygyár nyugati része található, amely a jelenlegi ismeretek szerint nagy bevásárló központ területévé válik, így építményei el fognak tűnni, de nem is kár érték, értéket nem képviselnek.

KARAKTERBELI JELLEMZŐK **Átalakult, vagy átalakulóban lévő barnamezős területek - -**

A beépítés

- típusa szabadonálló dobozépítészet és ipari épületek
- magassága földszint + két szint
- kora 1990 után
- funkciói kereskedelem, üzem

A környezet

- domborzata hegyvidéki
- növényzete gyér
- utcaszélesség nem jellemző

A Bécsi út mentén a korábbi bányaterületek szabad területté váltak, miután a téglagyárak és ezzel az agyagbányászat is megszűnt. A Bécsi út melletti három bánya kiváló alkalmat teremtett volna arra, hogy a város zöldterületeivé váljanak, de mindezidáig erre nem volt lehetőség.

A volt bányák síkabb, vagy út menti területei azonban beépítésre alkalmasnak bizonyultak, így a pilisi agglomerációs folyosóra kereskedelmi egységek települtek.

A sávban egy kakukktojás van, a volt RADELKIS, majd ERICSON épülete, amelyben most is precíziós gyártás folyik nem zavaró jellemzőkkel.

A legészakibb (Drache) bánya területén Tesco nyílt, mellette több telket érintően autószalont és szerviz került kialakításra.

Az Újlak II: bánya területén az Eurocenter és a Stop Shop, valamint az Újlak I. bánya területén a Praktiker. Az e feletti rész volt eddig az egyetlen, ahol golfpályát, tehát rekreációs funkciót alakítottak ki a bánya rekultivációja során.

Ezek az épületek egymáshoz sokat nem igazodnak, a Praktiker és a Stop Shop területén sikerült elérni, hogy téglarchitektúrával legalább emlékeztessen a valamikori tégláégetőkre, egyben egyfajta homlokzati azonosságot képviseljenek.

KARAKTERBELI JELLEMZŐK

Hajógyár – egy műemléki barnamezős

A beépítés

- típusa szabadonálló jelleggel beépített
- magassága földszintes csarnok, F+2 irodaépület
- kora XIX. század eleje
- funkciói volt ipari épületek, ma kereskedelem, iroda, vendéglátás

A környezet

- domborzata sík
- növényzete értékes
- utcaszélesség nem jellemző

A hajógyártás ide telepítése indította el Óbudát az iparosodás útján. A gyár felépítését 1836-ban döntötte el az Első Dunagőzhajózási Társaság, 1836. október 18-án már sor került az Óbudán készült első hajó, az „Árpád” vízrebocsátására. A háború után a hajóállomány és az Óbudai Hajógyár a Szovjetunió tulajdonába került, innentől kezdve háborús jóvátételként gyártották a hajókat, a gyár 1953-ban került a magyar állam tulajdonába. 1991-ben a termelése megszűnt.

Az egyik legszebben épen maradt ipari emlékek itt találhatóak Óbudán, köszönhetően annak, hogy elindult egy épülethasznosítás, melynek elengedhetetlen feltétele volt az épületek műemléki szintű felújítása (a volt Hajógyári Vagyonkezelő igazgatójának Kacsovics Fruzsínának érdeme!).

A sziget volt üzemi területét 2003-ban privatizálták, az Álomsziget beruházás elvégeztette a régészeti feltárásokat, de a korábban sejteni vélt jelentős római romok nem kerültek elő. A gazdasági válság a projektet is elsodorta, most újból állami kézben van a terület.

Számos szép épületét különböző cégek bérlik, raktárnak, kereskedésnek, korábban az éjszakai élet ismert és hírhedt helyszíne volt a városban.

A hajógyár ipari épületei együttesének műemléki védelmére két ütemben került sor. Az egykori gyár legértékesebb épületeit 1991-ben helyezték műemléki védelem alá egyedi törzsszámokon:

- 122. sz. épület - régi gépműhely
- 132. sz. épület - központi irodaépület
- 136. sz. épület - nyugati kazánház
- 307. sz. épület - egykori villamos központ - vasöntőde

A második védési ütemben az épületek alapvetően nem egyedi értékük, hanem a gyár történeti telepítéséből adódó szerepük miatt

kerületek műemléki védelem alá a 16165 törzsszámon:

- 114. sz. épület - tengely- és csőszerelőműhely
- 117. sz. épület - trafóház
- 120. sz. épület - védőtető
- 130. sz. épület - asztalosműhely
- 131. sz. épület - központi raktár
- 134. sz. épület - porta és irodaház
- 210. sz. épület - hajóvillamossági és mázoló műhely
- 213. sz. épület - központi öltöző
- 631. sz. épület - kompresszorház

Részletesebb leírásukat lásd az ÉRTÉKKATASZTERBEN.

Karácsonyi Kís Jézus
templom Rómaifürdő

Evangélikus Egyházközség
Békásmegyér

Boldog Özséb templom
Lékai bíboros tér Csillaghegy

Református Egyházközség
Csobánka tér

Hegyvidék Szentháromság
Plébániatemplom Vörösvári
út

Békásmegyeri Metodista
Gyülekezet

Szalézi Rendház Bécsi út

Metodista Gyülekezet
Temploma Kiscelli utca

református templom
Kálvin köz

evangélikus templom
Dévai Bíró Mátyás tér 23

Donát kápolna
Farkastorki út

katolikus templom
Templom utca

Jézus Szíve Kápolna –
„Filoxéra” kápolna Bécsi út

Katolikus templom
Lajos utca

Református templom
Vörösmarty utca

Csillaghegyi Jézus Szíve
plébániatemplom Lehel utca

KARAKTERBELI JELLEMZŐK Templomok

A beépítés

• típusa	templom
• magassága	változó
• kora	változó
• funkciói	egyházi

A környezet

• domborzata	változó
• növényzete	nem jellemző
• utcaszélesség	nem jellemző

Az egyes területek karakterjellemzőinek bemutatása során nem esett említés azokról az épületekről, helyszínekről, amelyek funkciójuk alapján egyedi építmények, épületek, nem rendelkeznek semmiféle területi jellemzővel.

A rendszerváltozást nem sokkal megelőzően, de utána is, több új templom épült a kerületben, hiszen a nagy népességnövekedést, ami a 70-es és 80-as években bekövetkezett, nem követte az egyes felekezetek vallásgyakorlásához szükséges, lakóterülethez közeli istentiszteleti helyek létrehozása.

Ezek a helyszínek átlagos területei a kerületnek, teljesen változó, hogy milyen környezetben jött létre templom. Van ahol szabadonállóan, még más épületektől is távol, pl. Békásmegyeren, de van, hogy a zárt sorú épületek közé illeszkedően.

A lakóterületbe ékelődő templomok önmaguk önálló karakterrel rendelkeznek, „speciális” épületként a környezet karakteréhez nem hasonulnak, ezért ezeket külön területi jellemzők között nem tárgyalhatjuk. A legtöbb esetben a helyi közösség kezdeményezésére jöttek létre, nagy hiányt pótolva.

A régi ma is működő műemlék templomokat

az ÉPÜLETKATASZTER bemutatja, leírásukat ismételni felesleges volna.

- Szent Péter és Pál Főplébánia templom
- Szent József római katolikus plébániatemplom
- Óbudai Református templom
- Óbudai Evangélikus Egyházközség temploma

Kerületi védettség alatt állnak:

- Csillaghegyi Jézus Szíve plébániatemplom és parókia
- Csillaghegyi református templom

KARAKTERBELI JELLEMZŐK

Strandfürdők

A beépítés

- típusa szabadonálló építmény együttes
- magassága földszintes, vagy kétszintes
- kora XX. század
- funkciói strand

A környezet

- domborzata sík- vagy hegyvidéki
- növényzete gazdag, értékes
- utcaszélesség nem jellemző

Karakter szempontjából egyedülálló jellemzőkkel rendelkezik a Kiscelli kastély és környezete.

Minden korabeli térkép szerepelteti a Kiscelli kastély helyén álló épületét, amelyeken Óbuda szoros kapcsolatban állt a kastéllyal, külön közvetlen út vezetett fel hozzá.

1723-ban Zichy Péter (Óbuda földesura) építtetett itt kápolnát a mariazelli kegyeszobor másolatának, nevét erről kapta. 1738-ban a dombon templom és kolostor építésére adományoztak helyet a trinitárius (a szentháromságnak foglyok kiváltásával foglalkozó) rendnek, a kápolna fenntartása mellett.

Miután II. József 1783-ban feloszlatta a rendeket az épületet raktárként és az invalidusok számára katonai kórházként működtették.

A kiscelli romtemplom
(www.wikipedia.hu)

A 19. század végén vásárolta meg az épületegyüttest Schmidt Miksa bútorgyáros és kastélyá alakította át (Schmidt-kastély). A kastély köré parkot hozott létre, s mindezt végrendeletében a Fővárosra hagyta. A II. világháborúban az épületegyüttes súlyos károkat szenvedett.

A felújított kolostorban a Budapesti Történeti Múzeum Kiscelli Múzeuma működik, a templombelsőben kiállítást, koncerteket rendeznek.

Az oromra kiülő épületegyüttes büszkén uralja a tájat és a kastélyparknak és a környező szabályozásnak hála, épülettel nem veszélyeztetik túlságosan a környezetét ami jelentősebb változást okozna, bár a háttérben létrejött hegyvidéki beépítés alaposan megváltoztatta a környező tájat. Mindenképpen kilátásvédelmet igényel.

A kastély kertje szorosan összefügg a Kiscelli kálváriával is.

A múzeum bejárata
(forrás: www.wikipedia.hu)

A fontos történeti és tájértékű épületegyüttes, műemlék.

- Régi trinitárius kolostor és templom épülete
- Schmidt-kastély történeti kertje
- Kiscelli kálvária: 14 stáció, Golgota-szoborcsoport, kápolna

Részletes leírásukat az ÉRTÉKKATASZTER TARTALMAZZA.

**KARAKTERBELI
JELLEMZŐK**

Strandfűrdők

A beépítés

- típusa szabadonálló építmény együttes
- magassága földszintes, vagy kétszintes
- kora XX. század
- funkciói strand

A környezet

- domborzata sík- vagy hegyvidéki
- növényzete gazdag, értékes
- utcaszélesség nem jellemző

A Strandok hozzátartoznak Óbuda életéhez, hiszen már a kétezer éve itt élt rómaiak is előszeretettel használták a terület meleg vizes forrásait.

A legrégebbi fürdő a Római strand, ahonnan a vizet a polgárvárosba és onnan tovább elvezették. A középkor után annak meleg vize tette lehetővé, hogy télen ne fagyjon be a Dunába vezető vize, így egész évben tudta hajtani a malmokat a környéken. A strand területén lőpormalom volt innen a terület egészét sokáig Lőpormalomnak vagy Lőpormalom dűlőnek nevezték.

A XX. században egyre jobban előtérbe került az emberek szabadideje, a szabad levegő szeretete és a víz és sportok élvezete. Akkor még csak egyszerű tó volt itt, egy vendéglővel. Területe a mai kempinggel részben összefüggött.

Mai kialakítását a 70-es évben nyerte el, többszöri átalakítás révén ma Budapest egyik kedvelt strandja. Növényzete igen gazdag és értékes.

A strand területén műemléki védelem alatt állnak a következő római és középkori falak

- forrásfoglalás maradványa
- szentélykörzet maradványa
- kórház maradványa
- malomépület maradványa

Rómaifürdői strandfűrdő

Csillaghegyi strandfűrdő

Pünkösdfürdői strandfűrdő

A csillaghegyi Árpádfürdő vizét is a XX. században kezdték használni fürdésre, emiatt Csillaghegy is - Rómaifürdőhöz hasonlóan – üdülőterületként működött. Egyedülálló a hegyoldalba vájt teraszos kialakítása, sajnos több épület el sem készült egy hetvenes évekbeli fejlesztés után, nem használja ki egyedülálló adottságát és arborétumba illő növényzetét sem.

A Pünkösdfürdő strandja felújítása óta hasonló színvonalat biztosít, mint a többi budapesti strand.

KARAKTERBELI JELLEMZŐK	
A beépítés	
• típusa	templom
• magassága	változó
• kora	változó
• funkciói	egyházi
A környezet	
• domborzata	változó
• növényzete	nem jellemző
• utcaszélesség	nem jellemző

Gázyár kéménye

volt házgyár kéménye, ma Auchan

Textilfestő kéménye

Harisnyagyár kéménye

hajógyár kéménye

Buszesz kéménye

Óbuda téglakéményei, amelyek a múltbeli iparát hirdetik, lassan ipartörténeti emlékké válnak.

A nemrég még használatban volt épületet, műtárgyakat addig nem értékeljük, amíg rá nem jövünk, hogy már csak kevés van belőle. Ekkor válnak hirtelen értékke. Sajnos a Ganz gyár kazánjának kéményét elbontották Csillaghegy határában, pedig az volt a hetedik megmaradt régi téglakémény.

(Ide számítható hetedikként a mérnöki nem kis teljesítményt jelentő 200 méter magas távfűtőkémény is, de jellemzői miatt mégsem ebbe a körbe illik.)

1.4. ELTÚNT ÉPÍTMÉNYEK

Hajómalmok Óbuda vizein
(www.egykor.hu)

hajómalmok a Dunán, háttérben Óbuda belvárosa. A felvétel 1878 előtt készült
(www.fortepan.hu)

HAJÓMALMOK:

A történeti térképek tanúbizonysága szerint Óbudától délre és a nagysziget keleti oldalán mindig öröltek a hajómalmok. A térképek pontosan jelzik kiosztásukat, ahogy a fenti látkép jól mutatja, zömében Óbuda előtt mutatják azokat a térképek.

Ez a fénykép még azt az időszakot idézi, amikor ezek a malmok a mindennapi élethez hozzátartozva végezték az őrlés szolgáltatását. Ehhez a víz energiáját használták ki.

Római tófürdő és Pensió XX. század eleje
(www.egykor.hu)

KREML MALOM

Korábban a Római meleg vízű forrásából vitte a vizet a Dunába az a patak, ami mellé a patakalmok települtek. Ilyen volt a Kreml (egyes térképek szerint Grempl malom), ami a meleg víz miatt télen is működni tudott, mert nem fagyott be a patak. Később ebbe vezetéke az Aranyhegyi patak vizét.

A patak mellett több ilyen malom működött, pl. Éliás malom, Klingelmeyer-malom.

RÓMAI STRANDFÜRDŐ ÉS VENDÉGLŐ

A Római strand területén eredetileg lőpormalom állt. Ez is a meleg vizet hasznosította a kerék forgatásához. Később fürdővé alakult át a forrás táplálta tó, amely mellé panzió is települt.

Ebből alakult ki a Római fürdői strand, ahova a HÉV-től kettős fásorú út vezetett. Az út mentén a 60-as években osztották ketté a régi kiserdőt, így vált két önálló tömbbé a strand és a kemping.

Római tófürdő és Pensió XX. század eleje
(www.romaifurdote.hu)

*Kisfaludy színház
(www.egykor.hu)*

KISFALUDY SZÍNHÁZ:

A színházat 1896-ban építették, elhagyott bőrgyári raktárból alakították át, 450 férőhelyes színházzá. A századfordulón klasszikus és kortárs drámák: Madách, Ibsen, Schiller, Sudermann, Szophoklész művei egyaránt szerepeltek. A színház sokszor küzdött a fennmaradásért, majd végül csődbe ment. 1944-ben, az ostrom alatt súlyosan megsérült az épület, amelyet 1945-ben lebontottak.

*Újlaki téglagyár a századfordulón
(www.fortepan.hu)*

TÉGLAGYÁRAK

Az 1850-es években az óbudai Bécsi út feletti Kiscelli-hegyoldal jó minőségű agyagjára több téglagyár is települt, majd a következő évtizedekben a kisebbeket az eredményesebbek fokozatosan bekebelezték. többek között itt működött: Victoria - Bohn Téglagyár, Újlaki Tégl- és Mészégető Rt, korábban a Holzspach Tégl- és Mészégető Rt. Drasche Téglagyár.

A két gyár munkásai a Bécsi út és a Vörösvári út találkozásának háromszögében létrehozott „cegaj”-ban laktak, ami barakkszerű földszintes házakból álló munkáslakótelep volt.

*Bohn téglagyár 1970-es évek
(www.fortepan.hu)*

HIDAK

A régi hajógyári híd emelőszerkezettel működött, ha a kis-Duna ágában hajó kelt át, akkor a híd középső részét felhúzták.

*a Hajógyári-sziget emelőhídja
(www.fortepan.hu)*

Miklós utca, autóbusz végállomás a Flórián térnél
 (www.fortepan.hu)

BUSZVÉGÁLLOMÁS

A Szentendrei út és a felüljáró kiépítése előtt, a 70-es évek végén még állt a Miklós utca végén, ahol ma kis parkosított rész van egy annak idején korszerűnek és modernnek tervezett buszvégállomás.

Föld utca 18., háttérben a Szőlő utca sark.
 (www.fortepan.hu)

ÓBUDAI „HANGULAT”

És ne feledkezzünk meg a régi Óbuda eltűnt épületeiről. A házas zsellérek által emelt kicsiny telkeken kicsiny épületek éppen hogy elegendők voltak arra, hogy a XVIII és XIX század főleg szőlőműveléssel vagy kézművességgel foglalkozó családjainak lakhelyéül szolgáljon.

Már a XX: század elején érezhető volt, hogy Budapest váltani akar, nagyvárossá akar válni, ahol ez a terület – még ha helyre is állíthatóak egyenként az épületek – a város központjához túl közeli helyzetben van, akadályává vált volna annak, hogy később méltó helye legyen a megváltozott igényű városi életnek.

Visszasírható, de a háború után készült fotók azt is mutatják, hogy az épületek tömeges megmentése városi léptékben aránytalan lett volna.

Szőlőkert utca a Föld utca felől a Solymári utca felé nézve
 (www.fortepan.hu)

ÓBUDAI KISKOCSMÁK

Az igazi óbudai hangulat és a nosztalgia a kiskocsmákról szólt.

Óbuda kocsmái az iparosodásnak, a városesegyesítésnek és az óbudai szőlősgazdáknak köszönheték fellendülésüket. Akkor nyitották meg borkiméréseiket, kocsmáikat, vendéglőjüket, amikor oda szívesen látogattak a hajógyári, téglagyári, dohánygyári munkások, a Goldberger gyár, az ecetgyár stb. munkásai is. A kocsmák egyes utcákban egymást követték.

A Thaler kocsmá a Hídfő utcában volt, nyomtalanul eltűnt. A Weberek kocsmái is híresek voltak, a Hídfő 16. alattit 1810-ben építették. Az egyik ifjabb Wéber József a Csillaghegyi határ mellett nyitott kocsmát, sokszor 800 ember ült a kerthelyiségben. Ferenc szintén a Szentendrei úton nyitott bormérést. A Wittmann kocsmá a Kórház utcában volt, a Schlosser bormérés a Bécsi úton üzemelt. A Kéhli vendéglő a Kiskorona utcában nyílt meg, a mai napig üzemelő óbudai vendéglő.

Sorolni lehet a Prószok vendéglőjét, Krieg István vendéglőjét a Vihar utcában, vagy a Szauner és Neubrandt kocsmákat a Szőlőkert utcában. A Majláth utcában a Gittinger kocsmá működött, a Fahn alias „Fáni” vendéglő pedig a Vörösvári út Bécsi út sarkán ma is üzemel. És további nevek: Guth, Lindmayer, Schuszter, Rosner és Weiss Pepi...

És ott volt a kockásterítős asztalok sokasága, ahova a „túrós csuszára” sereglettek a budapestiek és sramlira táncoltak.

a Kéhli vendéglő az 1950-es években

A Kéhli vendéglő borospincéje
 (www.sulinet.hu/oroksegtar)

V. ÖRÖKSÉGI ÉRTÉKEK

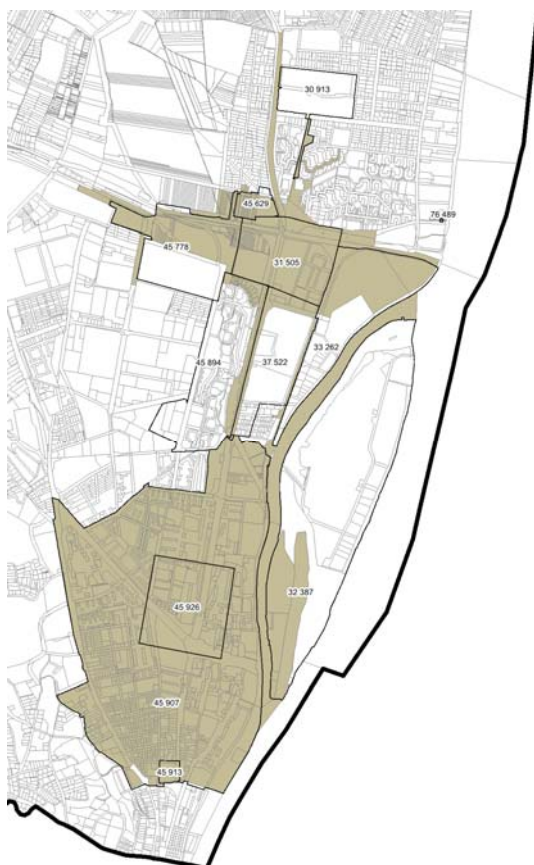
1. VÉDETTSÉGEK

A műemléki, fővárosi, kerületi védett elemeket (jegyzék, térkép) az ÉRTÉKVÉDELMI KATASZTER külön kötetként tartalmazza.

1.1. RÉGÉSZETI VÉDETTSÉG

Óbuda Békásmegyér területének nagy részét lefedik a nyilvántartott régészeti lelőhelyek, melyek a Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ által vezetett közhiteles hatósági nyilvántartásban szerepelnek a mellékelt lista szerint. A nyilvántartott régészeti lelőhelyek 2001. évi LXIV. Tv. 11. §-a alapján általános régészeti védelem alatt állnak.

- A nyilvántartott régészeti lelőhelyek mellékelt lista szerinti területei fokozottan, vagy kiemelten védett régészeti lelőhelyek, melyekre a védettség tényét minisztériumi határozattal, illetve miniszteri határozattal mondták ki.

A Ripa Pannonica részeként világörökség várományos fázisban lévő területek

- A Duna parti római limes szakaszának világörökségi várományosaként Budapest, III. kerületben kijelölt területek:

30913 egyedi azonosító számú régészeti lelőhely
(római strandfürdő és vízvezeték északi szakasza)

31505 egyedi azonosító számú régészeti lelőhely
(municipium falakkal körülvett területe)

45629 egyedi azonosító számú régészeti lelőhely
(polgárvárosi amphiteátrum és környezete)

45778 egyedi azonosító számú régészeti lelőhely
(Aquincum municipium nyugati külvárosa)

37522 egyedi azonosító számú régészeti lelőhely
(Aquincum municipium déli külvárosa),

45894 egyedi azonosító számú régészeti lelőhely
(Kaszásdűlő)

33262 egyedi azonosító számú régészeti lelőhely
(Aquincum municipium keleti külvárosa)

76489 egyedi azonosító számú régészeti lelőhely
(Nánási út 3.-Római part, római őrtorony)

45926 egyedi azonosító számú régészeti lelőhely
(Aquincum legiostábor)

45907 egyedi azonosító számú régészeti lelőhely
(Aquincum katonaváros)

45913 egyedi azonosító számú régészeti lelőhely
(katonavárosi amphiteátrum)

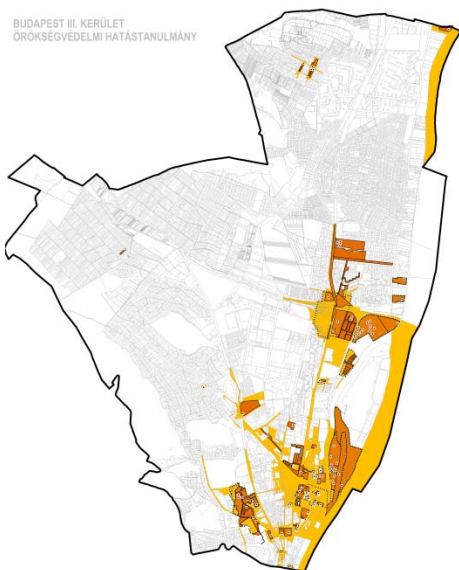
32387 egyedi azonosító számú régészeti lelőhely
(helytartói palota és kikötője)

- A 2011. évi CXCVI. Törvény 2. számú melléklete szerint a „A nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű nemzeti vagyon köre” felsorolás

III. Nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű nemzeti vagyonnak minősülő műemlékek és műemlékegyüttesek sorába a III. kerületben az alábbi ingatlanokat tartalmazza:

18.	Aquincum, Szentendrei út 139.	római polgárváros romeagyüttese
19.	Fő tér 1.	Zichy-kastély épületegyüttese
20.	Óbudai sziget, Hajógyár	az aquincumi helytartó palotájának romjai
21.	Meggyfa u.	római ház romjai
22.	Pacsirtamező u. 2-14.	római katonai amphiteátrum romjai
23.	Szentendrei út	római polgárvárosi amphiteátrum romjai

1.2. MŰEMLEKI VÉDETTSÉG

A kerületben több mint 120 műemlék van számon tartva a különböző korszakokból.

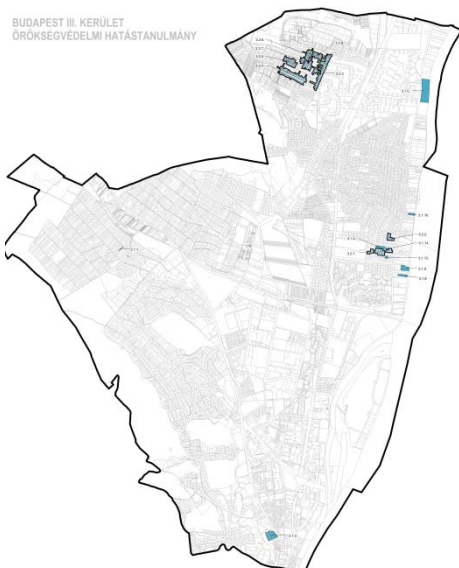
Meghatározóak római kori műemlékek, melyek főként a kerület déli illetve középső részén jelentkeznek (katonaváros és polgárváros környékén), de nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű az Óbudai-szigeten lévő Hadrianus palota is.

A középkori és újkori műemlékek az egykori Óbuda beépített területén jelentkeznek elsősorban. Itt meghatározó a Fő tér és az Árpádházi-Szent Erzsébet tér környéke, így a Szt. Péter prépostsági templom maradványai, a Zichy kastély, éa a Szent Péter és Pál Főplébánia templom. E korszakokban épült a Trinitárius kolostor és templom az egykori Kiscellnél. Ide sorolható Békásmegyér temploma és környéke is.

A 19.század második felétől kezdve a nagyipar megjelenése következtében a textilgyártáshoz kapcsolódó építmények, a hajógyár, majd a századfordulón épült gázgyár épületei maradtak ránk.

A XX. századból néhány értékes épület élvez csak műemléki védelmet.

1.3. FŐVÁROSI VÉDETTSÉG

A 37/2013. (V. 10.) - Budapest főváros építészeti örökségének fővárosi helyi védelméről szóló Főv. Kgy. rendelet alapján a védett építmények köre a kerületen belül nem jelentős, mindössze 9 építményt tartanak nyilván egyedileg.

Ezek között a Római-parton három csónakház, Rómaifürdön két villaépület és a Keve utcai iskola szerepel. Ehhez a környékhez köthető még a Királyok útján – Békásmegyeren található vízműtelep gépháza is, mely szintén egyedi védelem alatt áll. Ettől a környéktől távolabb, a Nagyszombat utcában található, korábban a főváros által építtetett „városi házak”, valamint az Aranypatak utcai Ecker-kereszt szintén a főváros által védett elemnek minősülnek.

A fővárosi rendeletben ugyanakkor több utcaszakasz is épületegyüttesként védett. Ezek közül két lehatárolás érinti Rómaifürdőt, mely jellemzően a villaépítésre koncentrál. A további hat terület Békásmegyér-Ófalu utcaképeinek megőrzése érdekében került lehatárolásra.

1.4. KERÜLETI VÉDETTSÉG

Budapest Főváros III. Kerület, Óbuda-Békásmegyér Önkormányzat Képviselőtestületének 23/2013. (III. 29.) a helyi építészeti értékek védelméről szóló önkormányzati rendelete 34 védett elemet tartalmaz.

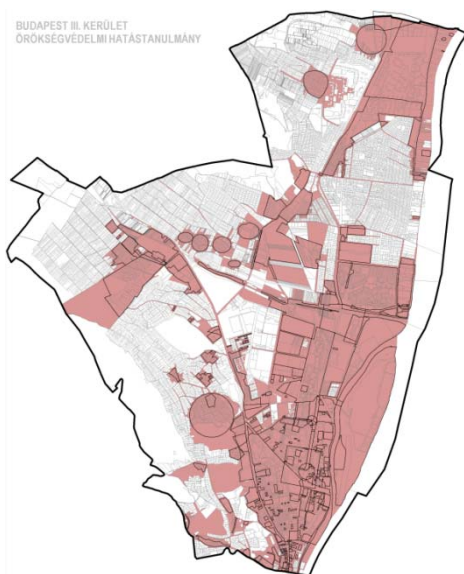
A rendelet szerint megkülönböztetésre kerül a védett épület, építmény, épületegyüttes, épületrész, műtárgy.

A védettségek köre elsősorban a belsőbb területekre koncentrál, ahol főként a városrekonstrukció (lakótelep építések) előtti időszakot átvészelő, alacsony szintszámú beépítés megőrzésén van a hangsúly.

A rendelet jelentős figyelmet fordít az egykori ipari létesítményekre, így védettnek számít: a Goldberger textilgyár homlokzati falai, az egykori textilfestő egyes homlokzatai, az Óbudai Malom homlokzati falai, az Óbudai kocsiszín egyes épületei, épületrészei, az egykori Harisnyagyár és az egykori Szeszgyár épületegyüttese is.

2. AZ ÖRÖKSÉGI ÉRTÉKEK ELEMZÉSE

2.1. RÉGÉSZETI ÖRÖKSÉG

Római kori régészeti lelőhellyel érintett telkek

Óbudán az örökségvédelem, ezen belül is a régészeti örökség védelme különleges jelentőséggel és súllyal kell megjelenjen. Ezen a területen helyezkedik el ugyanis Budapest római kori városelődjének, Aquincumnak polgárvárosa, amelynek nagyobb része összefüggő romterületet alkotva a főváros egyik kedvelt idegenforgalmi látványossága, nemzetközi hírű műemlék-együttese, s mint ilyen egyedi és kiemelkedő értéket képvisel a főváros területén belül, de országos és európai kitekintésben is. Csak néhány európai főváros (így pl. Róma, London, Bécs) mondhatja el magáról, hogy az ókori Európát magában foglaló Római Birodalom egyik tartományának fővárosa volt, melynek emlékei a modern város alatt ránk maradtak. Közülük azonban Róma mellett Budapest az, amely máig összefüggően és bemutathatóan megőrizte az egykori főváros emlékeit.

A kiemelt érték azonban nemcsak a megmaradt romok bemutatása szempontjából értendő. Ezen túlmenően itt érhető tetten, követhető nyomon a modern főváros – ezen belül is elsősorban a budai oldal – jelenlegi topográfiájának, utcahálózatának kialakulása, történeti előzménye. A főváros legrégebbi városmagjaként ismert és nemzetközi hírnévvel is övezett romterület és tágabb környezete ugyanakkor egyfajta régészeti rezervátum, amely egyedülállóan hordoz magában a későbbi korok számára átmentendő régészeti forrásértéket, melyet ilyen egységben Európában csak igen kevés helyen lehet felfedezni. A terület kiemelt értékét tovább növeli, környezeti adottságként is, a Duna part és a Duna vízi útja, amely természetes kapcsolatot jelent a főváros másik, ugyancsak exkluzív római kori emlékével, az Óbudai szigeten lévő helytartói palota épületegyüttesével is.

Annak ellenére, hogy minden egyes emlék, bárhol is legyen, a kerület kulturális emlékeit gyarapítja, két olyan terület érdemel kiemelt figyelmet, melyek fejlesztése a további régészeti emlékek sorsára is kihathat azáltal, hogy a tudományos eredmények felhasználásával további fejlesztések sorát is elindíthatja.

Világörökség várományosság

Kiemelt jelentőségű lehet a Ripa Pannonica világörökségi cím elnyerésére pályázó római limes-szakasz budapesti helyszíneinek fejlesztése. „A Római Birodalom határai mintegy 6000 km hosszan húzódtak Európában az Atlanti óceán partja, a Rajna és a Duna mentén, Britanniában a Hadrianus- és a rövid életű Antoninus-fal, Felső-Germaniában és Raetiában, valamint Daciában hegyek gerincén és néhány kisebb folyó vonalában, Ázsiában a Fekete tenger partvidéke, az Eufratesz mentén, majd a jordániai sivatagon át az Akabai öbölhöz húzódtott a határvonal hatalmas keleti íve”. Ebbe tartozott Pannonia határa, mely Magyarország területén mindvégig a Duna mentén haladt, így a római kori latin szóhasználatot átvéve (mivel római forrás is használta erre a határra nézve a ripa szót) a magyar limeskutatásban egyre általánosabbá vált a ripa használata a limes helyett.

A római határvédelmi rendszer kutatásának és bemutatásának fontos terét jelentik Aquincum polgárvárosának és legios táborának helyszínei. A római polgárváros mintegy negyedén található Aquincumi múzeum fő szervező ereje és tudományos háttere kell, hogy legyen ennek a programnak. Az utóbbi években a fejlődés rendkívül látványos volt a múzeumi bemutatás terén. A „látogatóbarát” múzeum kiépítése során új elemekkel bővült a múzeum kínálata. A Pannonia Provincia Program keretében egy római lakóház modell épült fel, rekonstruálták a déli városfal egy szakaszát. Mindezek hozzásegítik a látogatókat, hogy a kapott térélmény alapján a romkert „térig érő falai” között is jobban el tudják képzelni az ókori mindennapi életet.

2.2. MŰEMLEKI ÖRÖKSÉG

Óbuda múltja a régészeti emlékek szerint legalább kétezer éves folyamatos építési tevékenység jeleit mutatja, alig voltak korszakok, mikor az építő emberi tevékenység ne lett volna jelen e területen.

A római emlékek egyes megmaradt épített emlékei a területek régészeti védelme mellett műemléki védelmet is élveznek. Ezeken túl a történelem folyamán a vélhetően római kövek felhasználásával kialakult középkori Óbuda múltja is kiemelt jelentőségű annak ellenére, hogy a királyi udvar a stratégiai jelentősebb Budára költözött és Óbuda a királynéi város lett. Ugyanakkor ez az időszak több templomot és más emléket hagyott maga után, amelyek szintén fontos dokumentumai a múltnak.

A középkori Óbuda ezen emlékei mellett a következő korok is itt hagyták nyomukat. A török utáni korszak emlékei részben a Zichykhöz köthető, ennek megfelelően védettek az általuk létrehozott kastélyrész és Kiscell műemléki együttese.

Óbuda műemléki sokaságát nem a védett elemek számossága, hanem inkább azok egymást követő korszakai jelentik. Ahogy a barokk templom érdemes a védelemre, a XIX. századi klasszicista épületek, pincék, úgy az ipartörténeti emlékek is jelentősek.

A hajógyár védettsége nem csak egyedi objektumok védelmét, hanem az egész terület épületstruktúrájának védelmét is jelenti. Hasonló figyelmet igényel és védetté váltak a gázgyári ipari emlékek.

2.3. TOVÁBBI ÉRTÉKŐRZÉS

A védett elemek egy köre nem igényli az országos védelmet, mert jelentősége inkább helytörténeti, a helyibeli múlt jelzőköveit jelentik.

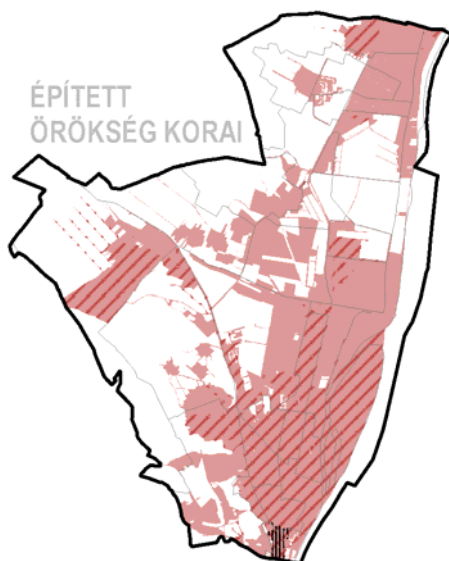
Ahogy a hajógyár vagy a gázgyár épületei védetté váltak, úgy kell kiterjeszteni a közelebbi múltra is a védelmet, mivel eltűnésük óriási kulturális kárral járna. Van két védelemre érdemes gyárterület még, a volt BUSZESZ és a Harisnyagyár területe, ahol egyelőre kerületi védelem alá vonták egyes részeit, mivel az eltűnés réme veszélyeztetheti ha időben nem történik megfelelő intézkedés. Fontos azonban kimondani azt is, hogy pontosan mit és miért érdemes a megmaradásra.

Ide tartoznak olyan egyediségek, mint a még fellelhető összesen 6 darab régi gyárkémény, amelyeket védelem nélkül tulajdonosuk minden további nélkül elbontathatna.

Számos lakóterületi érték is jelen van a területen, ami a régi óbudai múltból, a kisvárosias jellemzőket örökíti át. Mindezek a helyi örökségvédelem részét képezik. Ezek Budapesten a fővárosi és a kerületi védelemre bontottak és ennek megfelelően ezek köre is bővíthető.

Számos épületsor, egyedi emlék védhető meg, és tartható meg az utókor számára általuk.

3. TERÜLETHASZNÁLAT ÉS TERÜLETI ÁLLAPOT A KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG ÖSSZEFÜGGÉSSZERENDEBEN

Régészeti lelőhellyel érintett telkek korszakokként

Az évezredekre visszatekintő városi múlt építészeti emlékei a mai III. kerületnek arra a részére koncentrálódnak, amely mint Óbuda városa 1873-ban része lett az új fővárosnak, Budapestnek, de elmondhatjuk, hogy szinte az egész kerület potenciális régészeti lelőhelynek számít. A városrész egyik lényege talán éppen a folyamatosság. Az egymást követő történelmi korok egymásra halmozódott lelőhelyeinek jelenléte különös keresztmetszetét mutatja a főváros, sőt az egész ország történelmének. Ugyanakkor a modern város kiépítése során a történelmi emlékek megőrzése, de még inkább a bemutatásának lehetőségei lényeges pontokon csorbultak.

A Szentendrei úttal, valamint az Esztergomi vasúttal négy felé osztott Polgárvárosi rommező területét a HÉV vonal és az Esztergomi vasútvonal változatlan nyomvonalon történt felújítása valószínűleg véglegesen állandósította. Sőt az utóbbi évtizedben kiépült Jégtörő utca vonalában futó út a Polgárváros és a római kori dunai kikötő kapcsolatának érzékeltetését szintén ellehetetlenítette.

Szükséges tehát, hogy az alábbi területeken a fejlesztési koncepció a céljainak meghatározásánál a régészeti örökség megőrzésének szempontjai is érvényesüljenek:

Aquincum polgárváros területén a fent vázolt nehézségek ellenére elmondható, hogy az eddig beépítetlen, alig feltárt Ny-i városrésznek a távlatokban a már feltárt részekhez való csatolása kívánatos lenne. Turisztikai szempontból is kedvező lehet itt egy olyan műtárgy elhelyezése, melyről a négy rész: Aquincum Polgárváros K-i rész (mai rommező) Ny-i rész, amfiteátrum és az északi városkapu egységben lenne látható.

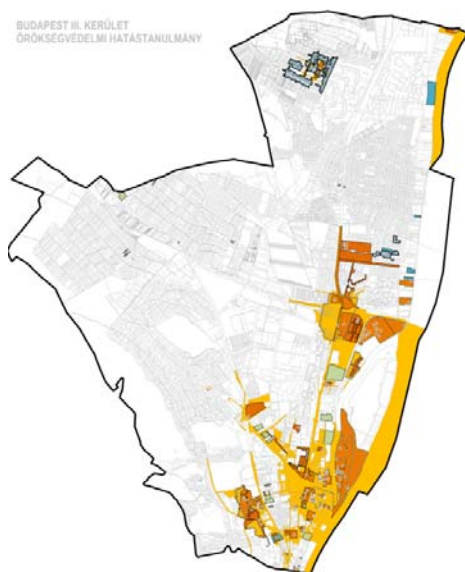
A Flórián téri legiotábor és környékének (Kiscelli út- Szőlő utca- Vörösvári út- Kórház utca- Tanuló utca által bezárt terület) helyzete különleges. Itt a római tábor központja, a forum és az azt övező épületek jó része még olyan feltáratlan területen fekszik, mely jelenleg beépítetlen. A terület ezért kiemelt figyelemmel kell kezelni.

A katonavárosnak a Bogdáni út- Szentendrei út- Pacsirtamező út- Nagyszombat utca- és a Duna közötti területén régészeti szempontból megfontolandó mélygarázs építése, hiszen itt igen sűrű római városi beépítettség a jellemző nagyméretű villákkal és középületekkel.

Az előzőkhöz hasonlóan egyedülálló a Római fürdő területén található római forrásfoglalások köré épült szentélykörzet és kórháza. A terület védelmének nemcsak az ad különös jelentőséget, hogy a gravitációs vízáttemelő műszaki emlékeit rejtje a föld, hanem az is, hogy az emlékek 30 cm-re a földfelszín alatt találhatóak, tehát rendkívül sérülékenyek.

Ami a középkori emlékeket illeti, a kerület közterületein, illetve középületeiben látható, konzervált és bemutatott középkori épületmaradványok alapján meglehetősen szegényes kép alakítható ki Óbuda egykori világáról. Szerencsés lenne, ha a kerület képébe szervezesebben illeszkedhetne bele a középkori anyagi örökség is. Az északi külterületen elhelyezkedő aquincumi polgárváros romterülete mellett talán még erőteljesebben lehetne hangsúlyozni a városrész kontinuitását a kerület központjában csoportosuló jelentős középkori emlékek nagyobb mértékű helyszíni bemutatásával. Az útburkolatban, esetleg az abból kiemelkedő konzervált romok helyszínt biztosíthatnak a város középkori szellemi örökségének felelevenítéséhez különböző hagyományőrző, kulturális rendezvények formájában.

Az újkor emlékei már általában visszamaradó épületként jelennek meg a kerület mai életében, jellemzően funkcióval rendelkező épületek.

A kerület bármely védettséggel érintett területei együtt – a régészet nélkül

A területhasználat elsősorban azokat a területeket veszélyeztetheti, ahol a védettség még nem biztosítja az egyes értékes objektumok megtartását.

Különös figyelmet igényelnek ezért elsősorban a nagy egybefüggő területek, különösen a barnamezős fejlesztési lehetőségek terepei, ahol az érdekek a még nem védett építményeket hamar elpusztíthatják.

Fontos, hogy megfelelő legyen ezek előkészítése, ne csak a régészeti feltárások legyenek meghatározva, de a sokszor átépült épületek esetében komoly kutatást igényel, ha az épület eredeti értékes jellemzőit az utókor eltakarja.

Az előző két térkép jól mutatja, hogy a régi Óbuda szinte teljes egésze valamely védelemmel érintett, így ezeken a helyszíneken az eltűnéstől nem kell tartani, de értékőrző fejlesztést és megfelelő használatot kell biztosítani minden értéknek.

Óbuda megtanult együtt élni a múlt emlékeivel, legyen azok római kövek az út menti vízvezeték jeleként, iskolakertben bemutatott templom rajzolat, vagy kulturális előadóként, múzeumként, irodaként használható műemléki épület, esetleg olyan épülethomlokzat, amelyet tulajdonosa szívesen felújítva megőrizz.

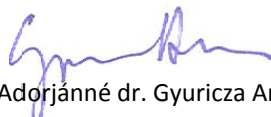
Mindezek mellett fontos, hogy az adott értékek környezete rendezett legyen, ugyanakkor az is, hogy megfelelő távolságot is tartani kell bizonyos – különösen a tájban megnyilvánuló elemek esetében, így rendkívül fontos például a Kiscell táji feltárlásának a biztosítása, el nem építése. Ez már a különböző városszabályozások feladata.

VI. NYILATKOZATOK

Alulírott **Adorjáné dr. Gyuricza Anna, régész**, nyilatkozom,

hogy a 395/2012. (XII. 20.) Korm. Rendelet előírásai alapján az örökségvédelmi hatástanulmány régészeti fejezete megfelel az örökségvédelmi jogszabályoknak és hatósági előírásoknak, továbbá, hogy az örökségvédelmi hatástanulmány elkészítésére jogosultsággal rendelkezem: szerepelek az adott örökségvédelmi területre vonatkozó szakértői névjegyzékben (régészeti lelőhelyvédelem), valamint rendelkezem régész szakirányú felsőfokú végzettséggel.

Budapest, 2014. december 10.

Adorjáné dr. Gyuricza Anna

régész

LLTK azonosító:

B 5 C O G J

Alulírott **LiszKay Krisztina, építész, vezető településtervező** nyilatkozom,

hogy a 395/2012. (XII. 20.) Korm. Rendelet előírásai alapján az örökségvédelmi hatástanulmány régészeti fejezete megfelel az örökségvédelmi jogszabályoknak és hatósági előírásoknak, továbbá, hogy az örökségvédelmi hatástanulmány elkészítésére jogosultsággal rendelkezem: szerepelek az adott örökségvédelmi területre vonatkozó szakértői névjegyzékben (régészeti lelőhelyvédelem), valamint rendelkezem régész szakirányú felsőfokú végzettséggel.

Budapest, 2014. december 10.

LiszKay Krisztina

építész, vezető településtervező

tervezői jogosultság száma:

T T / 1 0 1 - 1 4 5 5

Alulírott **Szczuka Levente településmérnök, okleveles építészmérnök** nyilatkozom,

hogy a 395/2012. (XII. 20.) Korm. Rendelet előírásai alapján az örökségvédelmi hatástanulmány régészeti fejezete megfelel az örökségvédelmi jogszabályoknak és hatósági előírásoknak, továbbá, hogy az örökségvédelmi hatástanulmány elkészítésére jogosultsággal rendelkezem: szerepelek az adott örökségvédelmi területre vonatkozó szakértői névjegyzékben (régészeti lelőhelyvédelem), valamint rendelkezem régész szakirányú felsőfokú végzettséggel.

Budapest, 2014. december 10.

Szczuka Levente

településmérnök,

okleveles építészmérnök

tervezői jogosultság száma:

T T 0 1 - 6 1 1 1

Alulírott **Szczuka Attila okleveles építészmérnök** nyilatkozom,

hogy a 395/2012. (XII. 20.) Korm. Rendelet előírásai alapján az örökségvédelmi hatástanulmány régészeti fejezete megfelel az örökségvédelmi jogszabályoknak és hatósági előírásoknak, továbbá, hogy az örökségvédelmi hatástanulmány elkészítésére jogosultsággal rendelkezem: szerepelek az adott örökségvédelmi területre vonatkozó szakértői névjegyzékben (régészeti lelőhelyvédelem), valamint rendelkezem régész szakirányú felsőfokú végzettséggel.

Budapest, 2014. december 10.

Szczuka Attila

településmérnök,

okleveles építészmérnök

tervezői jogosultság száma:

É / 1 1 3 - 1 0 0 9

FÜGGELÉKEK

1. Függelék

I. NYILVÁNTARTOTT RÉGÉSZETI LELŐHELYEK

NYILVÁNTARTÁSI SZÁM	LELŐHELY	LELŐHELY JELLEGE
22885	Szentendrei, Sajtóló, Rozália, Zsófia, Ananyalma, Ringató, Gladiátor u. zónája	római kori szórványlelet, római kori település, római kori oltárkő
24010	Mozaik utca, Duna-meder	római kori erőd
25345	Zsófia utca 7.	római kori bizonytalan jellegű lelet, római kori temető
30913	Rozsgonyi Piroška utca 2., Római Strandfürdő és vízvezeték északi szakasza	ismeretlen korú kikötő, ismeretlen korú fal, római kori kincselet, római kori épület, római kori szentély, római kori oltárkő, római kori vízmű, római kori temető, középkori épület, újkori malom, újkori épület
30933	Fő tér, Zichy kastély, DNY-i melléképület	római kori település, római kori sír, középkori település, középkori út, újkori épület
30943	Bécsi út 62.	római kori település, római kori temető, római kori út, római kori kemence, római kori fal
30969	Lajos utca 74.	római kori település, római kori vízmű, késő római kori temető, Árpád kori település, Árpád kori kemence, késő középkori település
31047	Kórház u. 6-12.	ismeretlen korú épület, római kori tábor, római kori út, római kori szobor, középkori település
31048	Bécsi út 48-50.	badeni kultúra (késő részkor) telepe, római kori szobor, római kori sír és sírkő, római kori vízmű, újkori település
31049	Bécsi út 52.	római kori temető
31050	Kolossy tér 4.	római kori temető, római kori fal, középkori fal, újkori pince, újkori út
31051	Bécsi út 136-174.	római kori temető
31053	Szőlőkert köz 7.	római kori település
31056	Jégtörő utca, Auchan-Óbuda	római kori település, római kori kemence, római kori temető
31057	Filatongát	urnasíros kultúra (késő bronzkor) telepe, római kori erődítés, római kori épület, római kori temető, késő középkori település
31058	Aquincum polgárváros, romterület	római kori település, római kori út, római kori épület, római kori éremlelet, római kori kemence, római kori falfestmény
31061	Záhony utca 5.	késő római kori temető
31235	Pusztakúti út	urnasíros kultúra (késő bronzkor) telepnyom, római kori szórványlelet
31237	Záhony utca 7.	bronzkori temető, római kori erődítés, késő római kori temető
31238	Dugovics Titusz tér 13-17.	római kori oltárkő, római kori épület, római kori feliratos kő, késő római kori erőd, középkori épület, középkori fal, újkori vízmű, újkori épület
31495	Farkastorki út-Táborhegyi lakópark	római kori szórványlelet, középkori szórványlelet, újkori település
31498	Dévai Bíró Mátyás tér 25-26.	római kori település, római kori épület, római kori út
31499	Sujtás utca (teljes hossza)	római kori fal
31500	Bécsi út 189.	római kori fal
31501	Bécsi út 127.	római kori erődítés, római kori fal
31502	San Marco utca 32.	római kori település, római kori épület, késő római kori temető
31503	San Marco utca 17.	kora római kori épület
31505	Aquincum municipium falakkal körülvett területe	római kori szórványlelet, római kori település, római kori kemence, római kori szobor, római kori feliratos kő, római kori falfestmény, római kori mozaik, római kori vízmű, római kori út, római kori fal, római kori bizonytalan jellegű lelet
31506	Föld utca 54.	római kori település
31507	Pacsirtamező utca 19.	római kori település
31516	Lajos utca 118-120.	római kori település, római kori épület, római kori vízmű, középkori település
31518	Bécsi út 123.	római kori erődítés
31519	Kisceλλι utca 74.	római kori épület, késő római kori temető
31520	Bécsi út 56.	római kori temető, újkori település, újkori épület
32030	Bojtár u. 20-34.	késő bronzkori telep, késő római kori út, újkori épület
32094	Tímár utca 24.	római kori fal
32126	Kisceλλι utca 75.	kora római kori szórványlelet, kora római kori épület, kora római kori út, római kori műhely, újkori vízmű
32127	Bécsi út 310., Testvérhegyi villagazdaság	újkkori telepnyom (felszín), római kori út, római kori épület, római kőemlék, római éremlelet, római kori temető, késő római éremlelet, középkori út, újkori út

NYILVÁNTARTÁSI SZÁM	LELŐHELY	LELŐHELY JELLEGE
32356	Perényi köz 13/b	újkori vízmű
32357	Selmeci u. 29.	római kori település
32358	Kisceili utca 98.	ludancei csoport (középső rész) telepe, ludancei csoport (középső rész) kemence, római kori vízmű, római kori műhely, római kori falfestmény
32359	Selmeci utca 17.- Zápor utca 23. saroktelek	késő római kori sír
32377	Kunigunda útja 39.	késő bronzkori szórványlelet, római kori temető, római kori szobor, római kori faragott kő, késő római kori út
32385	Szépölgyi út 41., Montevideo u. 9.	római kori szentély, római kori oltárkő, római kori faragott kő, római kori épület, római kori fal, római kori kemence, kora népvándorlás kori temető
32386	Fényes Adolf utca 4.	római kori épület, római kori sír
32387	Hajógyári sziget és öböl	dunántúli vonaldiszes kerámia (neolitikum) telepnyom (felszíni), középső rész kori temető és telep, bronzkori telep, kelta telepnyom (felszíni), római kori temető, római kori kikötő, Árpád kori település, középkori temető, késő középkori település
32525	Lajos utca 112. - Fényes Adolf u. 5.	római kori épület
32526	Hajógyár utca	római kori szórványlelet, római kori település, római kori épület, Árpád kori templom, középkori település, középkori épület, újkori vízmű
32592	Batthyány utca 45.	ismeretlen korú telepnyom (felszíni)
32593	Kisbojtár utca - Névtelen utca	ismeretlen korú telepnyom (felszíni)
32594	Kisbojtár utca 8.	ismeretlen korú telepnyom (felszíni)
32595	Kisbojtár utca	ismeretlen korú telepnyom (felszíni)
32596	Aranyalma utca 8.	ismeretlen korú telepnyom (felszíni)
32597	Pók utcai lakótelep	római kori szórványlelet, római kori épület, római kori vízmű, római kori út, római kori temető
32996	Lajos u. 71-89.	késő rész kori telep és temető, bronzkori telep, kelta telep, római kori település, késő római kori temető, késő Árpád kori épület, késő Árpád kori rézkori vízmű, kora bronzkori temető, bronzkori telep, római kori kemence, római kori épület, római kori temető, római kori műhely, római kori szentély, római kori őrtorony, késő római kori templom, avar kori szórványlelet
33262	Aquincum municipium keleti külvárosa	római kori temető, római kori fal
33315	Bécsi út 80.	római kori vízmű
33337	Szentendrei út 139., (volt MHSZ) Hajnóczy épület	késő bronzkori telep, kora vaskori telep, kora Árpád kori temető
33354	Pusztakúti út, Csillaghegyi téglyagár	római kori település, késő római kori épület
34082	Szentendrei út-Kórház utca	római kori út
34275	Nánási út-Római part közötti terület	Árpád kori szórványlelet, újkori erődítés
34282	Szépölgyi út 49-61.	késő bronzkori település, római kori erődítés
34286	Névtelen utca 34.	római kori temető, római kori szobor, római kori éremlelet, római kori üveglelet, ismeretlen korú sír
34294	Ladik u. 9.	római kori épület, római kori temető
34296	Vályog u. 6.	római kori épület
34297	Szóló u. 22. - Selmei u. 3.	római kori településnyom (felszíni)
34298	Bécsi út 165.	római kori épület
34299	Selmeci u. 34.	római kori épület
34300	Bécsi út 171-173.	római kori bizonytalan jellegű lelőhely
34301	Bojtár utca 33.	ismeretlen korú telepnyom (felszíni)
34693	Pusztakúti út 3. és környéke	római kori épület
34706	Pálvölgyi utca	római kori épület
34708	Remetehegy	római kori temető
34710	Remetehegy É-i oldala	római kori temető
34711	Kapucinus hegy	római kori épület
34712	Táborhegy	késő római kori épület, késő római kori temető
34717	Táborhegy II.	késő római kori sír
34719	Táborhegy, Farkastorok	késő római kori sír
34725	Csúcshegy népvándorlás-kori temető	népvándorlás kori temető, avar kori temető
34729	Csúcshegy római őrtorony	római kori településnyom (felszíni), római kori őrtorony

NYILVÁNTARTÁSI SZÁM	LELŐHELY	LELŐHELY JELLEGE
34720	Csúcshegy, Aranypatak	római kori sír, késő avar kori temető
34732	Farkastorki lejtő és környéke	római kori temető
34733	Táborhegy, Testvérhegy	római kori őrtorony, római kori temető, római kori épület
34735	Testvérhegyi út 26.	római kori településnyom (felszín)
34737	Aranyvölgy	római kori őrtorony
34738	Aranyhegyi patak menti temető- Aranyárok	római kori épület, római kori faragott kő, római kori temető
34743	Bécsi út 310., volt szovjet lakotanya	római kori település
34744	Mátyáshegy-D-i oldala	római kori épület
34745	Határ u. - Prés u. környéke	római kori épület
34746	Árpád utca és környéke	római kori temető, római kori feliratos kő, római kori szentély, római kori településnyom (felszín)
34898	Kórház u. 7-9.	római kori tábor, római kori templom, késő Árpád-kori kolostor, középkori templom
35254	Jégtörő utca, Gázgyári tisztviselő lakóházak	harang alakú edények kultúrája (kora bronzkor) telepe, halomsíros kultúra (késő bronzkor) sír, urnasíros kultúra (késő bronzkor) telepe, kelta telep, római kori út
35621	Csillaghegyi u. 22.	római kori erődítés
35965	Szőlőkert utca 4.	római kori település
35989	Csikós utca és környéke	római kori település, római kori temető
35994	Aranyhegyi út és környéke	kora bronzkori telep, maki kultúra (kora bronzkor) temetője, római kori épület
35999	Pusztaküti út 48-50. és környéke	urnasíros kultúra (késő bronzkor) szörványelet, római kori épület, római kori település
36005	Csúcs-hegy alja	római kori épület, római kori utátlomás
36137	Csúcs-hegy római villagazdaság	őskori kőeszköz, kora római kori bizonytalan jellegű lelőhely, római kori kelta település, római kori szobor, római kori épület, római kori falfestmény, római kori kőemlék, római kori sír, kora Árpád kori település, középkori település
36348	Pacsirtamező u. 3-11/a.	bronzkori szörványelet, kora római kori telep, római kori épület, római kori faragott kő, római kori feliratos kő, római kori kemence, római kori vízmű, római kori út, késő római kori temető
36473	Bécsi út 130-132.	római kori telep
37424	Szőlőkert utca 15.	római kori szörványelet, újkori szörványelet
37427	San Marco utca 24-26.	római kori épület, késő római kori temető
37430	Pacsirtamező utca 17.	római kori település
37431	Selmecei utca 26.	római kori kemence
37522	Aquincum municipium déli külvárosa	késő bronzkori telep, kelta telep, római kori település, római kori épület, római kori vízmű, római kori út, késő római kori temető, ismeretlen korú
37529	Pók utca - Nánási út - Városhal utca, Platánliget-lakópark	műhely
37909	Keled utca	római kori temető, újkori épület
37971	Szépvölgyi út 33-47.	római kori település, római kori temető
37973	Szépvölgyi út 47 - Folyondár utca 1.	római kori szörványelet, újkori fal
38657	Husztli út 21.	ismeretlen korú őslénytani lelet
38785	Bécsi út 96/b	római kori épület
38789	Raktár utca 1.	római kori temető, római kori vízmű
38928	Bécsi út 70.	római kori település, római kori út, késő római kori temető, újkori temető
39034	Bécsi út 337.	badeni kultúra (késő rézkor) telepe, római kori temető, újkori település
40156	Piroska utca 3-5.	őskori szörványelet
40158	Királyok útja 281-289., Békásmegyver, Tüzoitó lakotanya	őskori szörványelet, római kori faragott kő
40791	Lajos utca 93-99.	római kori szörványelet
42719	Budaújlak északi része	késő bronzkori telep, római kori erődítés, római kori település, római kori kemence, római kori út, római kori temetkezés, középkori fal, középkori temetkezés
43178	Hunor utca 56-58.	badeni kultúra (késő rézkor) telepe, római kori település, kora római kori temető, késő római kori temető, római kori út, középkori település, török kori település, újkori pinca
43182	Tímár utca 25. - Zápor utca 12/A-B saroktelek	római kori szörványelet
43191	Pümkösfürdő utca	római kori település, római kori vízmű ismeretlen korú telep, rézkori telep, keleti Hallstatt-kultúra (vaskor) sír és telep.

NYILVÁNTARTÁSI SZÁM	LELŐHELY	LELŐHELY JELLEGE
43195	Bécsi út 181-185.	kora római kori épület, római kori kemence, római kori vízmű
43205	Harsány lejtő	római kori épület
43811	Zápor utca 25.	római kori út
44563	Kunigunda útja 38-40.	római kori település
44887	Szentendrei út 407.	őskori szórványlelet
44888	Aquincum municipium É-i sáv	római kori erődítés, római kori település, római kori vízmű, római kori út
45629	Aquincum polgárvárosi amphitheatrums és környete	római kori épület, római kori temető, római kori szentély
45751	Graphisoft Park Microsoft irodaház	késő római kori sír
45772	Csilagszem utca 31.	ismeretlen korú erődítés
45778	Aquincum municipium nyugati külvárosa	római kori település, római kori vízmű, római kori temető, késő római kori temető, római kori út
45791	Kiscsillag utca	ismeretlen korú erődítés, újkori szórványlelet
45800	Kisbajtár utca	dunántúli vonaldiszes kerámia, (neolitikum) telepe
45886	Ladik utca és környéke	őskori temető, késő és kora bronzkori telep, római kori épület, római kori faragott kő, római kori kőemlék, kora római kori erődítés, római kori temető
45894	Kaszásdűlő	római kori épület, római kori temető, honfoglalás kori sír
45907	Aquincum katonaváros teljes területe	római kori település, római kori vízmű, római kori temető, késő római kori temető, római kori út, római kori mozaik, kora és késő római kori tábor, középkori település, középkori kolostor, középkori vár
45913	Nagyszombat utca, Aquincum katonavárosi amphitheatrums	langobard kincslelet, római kori épület, római kori oltárkő
45916	Raktár utca, Körte utca és Hunor utca kereszteződésénél, Raktár utcai cella trichora	római kori épület, késő római kori templom, római kori falfestmény, római kori kemence
45926	Flórián tér és környéke, Aquincum 2-3. századi legiostábor	őskori telep, római kori erődítés, római kori tábor, római kori épület, római kori fal, római kori szentély, római kori faragott kő, római kori műhely, római kori vízmű, római kori temető, római kori út, középkori település, középkori pince, középkori vízmű, középkori kemence, középkori út, újkori temető, újkori pince
45933	Bécsi út 166-182 - Farkastorki út 1-11.	római kori vízmű, római kori temető, római kori faragott kő, középkori település, középkori kolostor, középkori sír, késő középkori templom
45945	Békásmegyér, lakótelep és őskori temető	nagyévi kultúra (kora rézkor) temetője, ludancei csoport (középső rézkor) telepe, urnasíros kultúra (késő bronzkor) telepe és temetője
46899	Kenyeres utca 15.	római kori épület késő római kori erődítés
46903	Bécsi út 260.	római kori épület, újkori út
46912	Solymárvölgyi út 8-12.	késő rézkori telep
46921	Szentendrei út kibővítése	római kori település, római kori temető, római kori vízmű, avar kori telep, újkori épület
46937	Solyvár köz - Dorog vasút	ismeretlen korú telepnyom (felszín)
46943	Ladik utca	őskori telep, harang alakú edények kultúrája (kora bronzkor) telepnyom (felszín), késő bronzkori épület, kelta épület, római kori temető
47124	Nánási út 5-7, Vöcsök Lakópark	ismeretlen korú szántóföld, római kori vízmű, késő római kori kemence
47128	Reményi Ede utca 2.	újkori telep
48369	Kunigunda útja 49.	őskori szórványlelet, római kori szórványlelet
49955	Kisbajtár utca 17.	dunántúli vonaldiszes kerámia (neolitikum) telepe, késő bronzkori telep
49984	Csúcshegy-Harsánylejtő	újkori (késő neolitikum) telep, középső rézkori település, halomsíros kultúra (késő bronzkor) telepe, urnasíros kultúra (késő bronzkor) telepe, kora és késő vaskori telep, kora római kori erődítés, kora római kori település, avar kori telep, Árpád kori település, Árpád-kori temető, középkori erődítés, középkori település
50125	Római part	ismeretlen korú sír, őskori telep, római kori településnyom (felszín), római kori erődítés, római kori épület, római kori terra sigillata, római kori faragott kő, római kori sír, késő római kori kemence, késő római kori bélyeges téglák, késő római kori sírkő
50537	Nánási út 39.	őskori erődítés, bronzkori telepnyom (felszín), római kori erődítés, római kori terra sigillata, népvándorlás kori telepnyom (felszín), újkori telepnyom (felszín)
50541	Szentendrei út átvágása (Gázművek)	római kori település
50691	Névtelen utca 63644/1 hrsz.	őskori telep, római kori település, népvándorlás kori telep, középkori település
51319	Duna-meder az Összekötő vasúti hídtól Északra	ismeretlen korú bizonytalan jellegű lelet
52153	Zápor utca 26.	késő római kori temető
52155	Zápor utca 24.	kora római kori temető
52159	Selmeci utca 28-30.	római kori település
52661	Kunigunda útja 36.	római kori település, római kori temető

NYILVÁNTARTÁSI SZÁM	LELŐHELY	LELŐHELY JELLEGE
52682	Remetehegy út - Folyondár u. - Schmidt-park	római kori település
52683	Kolostor út, Remetehegyi út - Kolostor út 30. között	római kori település, római kori temető
54128	BKV-HÉV nyomvonal	római kori terra sigillata, római kori épület
54296	Aquincum polgárváros - HÉV nyomvonal	
54388	Beszterce utca 4-6.	késő római kori épület, római kori út
54391	Békaásvány-Ófalu	ismeretlen korú sír, római kori temető, római kori épület
54573	Kiscsillag utca 18-20.	római kori erődítés, római kori település
54726	Vörösvári út 111-117, Hunor u. 36-42.	római kori kemma, római kori épület, római kori vízmű, római kori út
54888	Kiscsillag utca 14.	római kori erődítés, római kori település
55134	Kiscsillag utca 4.	bronzkori telep
55135	Kiscsillag utca 10.	őskori telep, római kori település
55285	Kelied út	római kori fal, római kori falfestmény, római kori út
55291	Szentendrei út 207-209.	római kori település, római kori terra sigillata
55292	Kiscsillag utca 6-8.	őskori telep, római kori település
55297	Pusztakúti út	urnasíros kultúra (késő bronzkor) szórványlelet, kelta szórványlelet
55298	Szentendrei út 63-67.	római kori épület, római kori temető, középkori éremlelet
55351	Bécsi út 64.	kora és késő római kori temető, római kori település, római kori kemma, római kori sír, késő római kori temető
55353	Bécsi út 66.	kora római kori település, római kori temető, római kori út
55766	Szentendrei út 169.	római kori temető
55772	Szél utca 11.- 13.	római kori erődítés
55775	Vihar utca 7.	római kori temető
55776	Raktár utca 7-9.	római kori tábor, római kori épület, római kori kemma, újkori sír
55779	Solyomári utca- Szőlőkert utca sarok	római kori út
55781	Solyomárvölgy- Csúcshegyi dűlő	római kori település, római kori sírkő
55784	Sorompó utca - Folyamőr utca 1.- 3. sarok	római kori fal, római kori vízmű, római kori út
55785	Serfőző utca	késő római kori épület, középkori fal
55786	Raktár utca 5- 7- tel szemben az úttesten	római kori épület, római kori út
55787	Szentendrei út- Akác köz sarok	római kori sír
55845	Óbudai utca	középkori épület, újkori temető, újkori épület
55846	Hajógyári sziget, Helytartói palota és környezete	őskori telep, római kori szobor, római kori épület, római kori mozaik, római kori vízmű
55847	Miklós utcától keletre	római kori fal
55848	Kórház utca, Óbuda- piac	római kori épület, római kori tábor, római kori út
55849	Pacsirta utca 5.	újkori temető
55850	Szentendrei út 781.	vatyai kultúra (késő bronzkor) telepe, halomsíros kultúra (késő bronzkor) telep
55853	Fényes A. u. - Mókus u. - Perc utca, Klarissza templom és kolostor romterülete	római kori fal, késő Árpád kori épület, középkori út, késő középkori település és kolostor, késő középkori templom
55865	Polgár tér	római kori épület
55866	Polgár utca 13.	római kori erődítés, középkori épület
55867	Polgár utca 9.	római kori épület, középkori épület
55868	Kálvin köz 1-3, Királynei vár	római kori erődítés, késő Árpád-kori faragott kő, késő középkori épület, késő középkori erődítés, késő középkori templom
55878	Pók utca- Péter utca sarok	római kori erődítés
55879	Vörösvári út 41.	római kori épület
55880	Zápor utca 59- 61.	római kori fal, római kori vízmű
55881	Zápor utca 60- 70.	római kori település, római kori út, római kori kemma
55883	Dugovics Titusz tér	római kori út, késő Árpád kori kemma, középkori épület
55886	Vörösvári út- Vihar utca sarok	római kori út
55893	Vihar utca 9. előtt	római kori sír

NYILVÁNTARTÁSI SZÁM	LELŐHELY	LELŐHELY JELLEGE
55894	Királyok útja	késő és kora bronzkori temető, kora vaskori temető, népvándorlás kori épület és szóránylelet,
55897	Tímár utca 20.	római kori település, középkori település
55899	Tímár utca-Fényes Adolf utca sarok	római kori épület, római kori út
55901	Téli utca 2-4.	római kori épület, római kori út, középkori épület, középkori pince
55903	Szőlő köz 2.	római kori temető
55925	Szőlő utca 60-62. számmal szemben lévő telek	római kori épület, római kori temető
55926	Tanuló utca 4-6.	római kori erődítés, késő római kori út, középkori fal
55927	Templom utca déli oldala	késő római kori út, középkori fal, középkori templom, késő középkori temető
55929	Szőlő utca- parkoló	római kori tábort
55931	Tanuló utca- Nád utca találkozása	római kori fal, középkori fal
55933	Széll utca 32.	római kori épület
55934	Szentendrei út- Meggyfa utca sarok	római kori épület
55935	Széll utca 33.	római kori épület
55937	Szentendrei út- Raktár utca sarok	római kori erődítés, római kori fal
55939	Szentendrei út Köles és Kazal utca közötti szakasza	római kori település, római kori út
55987	Óbudai rakpart 39-55 előtt	római kori település, római kori fal, római kori vízmű
55988	Vöröskereszt utca 4-8- val szemben	római kori sír, római kori út
55989	Szentlélek tér	római kori fal, római kori tábort, római kori út, középkori épület
55990	Kiscelli utca 6-12.	római kori épület, római kori temető, római kori út, középkori vízmű
55991	Kiscelli park	római kori oltárkő
55992	Kerek utca 14.	római kori tábort, római kori út, középkori település, újkori temető
55993	Kiscelli utca 43-45.	római kori fal
55994	Kecske utca 7.	római kori temető, középkori kemence
55995	Kecske utca 25.	római kori temető, római kori vízmű, középkori település
55996	Kórház utca 23-29.	római kori épület
55997	Kiscelli utca- Pacsirtamező utca sarok	római kori temető, római kori fal
55998	Kórház utca 1.	középkori épület, középkori pince, újkori fal
55999	Kolossy tér 6.	középső bronzkori temető, szkita épület és kemence, római kori erődítés
56001	Laktanya utca- Kő utca által határolt terület	római kori település, római kori faragott kő, római kori vízmű, középkori település, késő középkori épület, újkori épület
56006	Vöröskereszt utca 17-21.	római kori tábort, késő Árpád kori templom, középkori kolostor, középkori temetkezés
56083	Knurr Pálné utca 65.	római kori épület
56084	Fő tér 1. „Szent Péter prépostsági templom területe	római kori tábort, római kori út, római kori fal, Árpád-kori temető, kora Árpád kori templom, kora és késő faragott kő, Árpád kori templom, késő Árpád kori épület, késő középkori templom, újkori épület
56088	Lajos utca 152.	római kori út, középkori épület, középkori pince
56090	Lajos utca 158.	római kori tábort, római kori út, középkori út, középkori fal, késő középkori épület
56093	Lajos utca 163.	római kori épület, középkori épület, újkori templom, újkori épület
56094	Kulcsár utca keleti vége	késő római kori fal, középkori út
56095	Lajos utca 154.	középkori épület
56096	Lajos utca 156.	középkori fal, késő középkori pince
56097	Névtelen utca, volt AGROBER előtti terület-	ős kori szóránylelet, kelta szóránylelet, római kori temető, római kori vízmű, római kori erődítés, római kori tábort, római kori faragott kő, római kori oltárkő, római kori út, római kori épület, késő Árpád kori épület, késő Árpád kori faragott kő, középkori pince, középkori település, újkori kemence, újkori épület, középkori út
56099	Lajos utca 53-59.	római kori temető
56107	Lajos utca 170-172.	római kori út, római kori épület, római kori dombormű, Árpád-kori telepnyom (felszín), középkori épület, középkori út
56109	Lajos utca- Zichy utca sarok	római kori tábort, római kori épület
56116	Lajos utca 166.	római kori fal
56135	Laktanya utca 27-33.	római kori út, római kori kemence, római kori faragott kő, római kori épület

NYILVÁNTARTÁSI SZÁM	LELŐHELY	LELŐHELY JELLEGE
56136	Lajos utca 160.	középkori település
56139	Meggyfa utca- Herkules villa	római kori épület, római kori oltárkő, római kori mozaik, római kori vízmű
56144	Miklós tér	római kori település, római kori temető, római kori út
56152	Laktanya utca 34- 38.	római kori erődítés, római kori tábor
56156	Miklós utca 1- 3.	római kori fal, római kori vízmű
56159	Kiskorona utca északi vége	késő római kori erődítés
56174	Laktanya utca 4.	római kori épület
56175	Magyar Lajos u.- Tanuló u.- Dugovics Tízusz tér- Árpád híd által határolt terület	római kori település, római kori vízmű, római kori faragott kő, római kori út, római kori sír, késő római kori erődítés, középkori épület, középkori fal, középkori út
56176	Mókus utca 20.	római kori épület, római kori kemence, középkori épület, középkori kemence, középkori út
56177	Nagyszombat utca- Lajos utca sarok	római kori temető, római kori épület, római kori kemence, középkori település
56178	Aquincum	római kori éremlelet
56179	Attila utca	középkori templom
56212	Aranypaták utca 67.	római kori sír
56227	Árpád fejedelem útja Téi utca és Timár utca közötti szakasza	római kori kemence, középkori fal, középkori út
56274	Fényes Adólf utca- Kiscelli utca sarok	római kori temető, késő római kori templom
56278	Bécsi út- Kisértet- lakótelep	késő római kori temető, késő római kori feliratos kő
56281	Berend és Veder utca kereszteződése, ÉNy- i sarok	római kori épület, római kori sír, római kori vízmű
56285	Berend utca 2/VI. épület	római kori épület, római kori faragott kő, római kori út
56286	Bécsi út 44.	badeni kultúra (késő részkor) telepe, római kori település, római kori temető, római kori vízmű, újkori pince
56288	Bécsi út 38- 42.	badeni kultúra (késő részkor) telepe, római kori település, római kori sír, római kori faragott kő, római kori vízmű, Árpád kori épület, középkori település, középkori út, középkori kemence
56291	Bécsi út 34- 36.	őskori telep, római kori település, római kori út, középkori épület, középkori kemence
56292	Bécsi út 60.	római kori temető, római kori fal, római kori kemence, római kori út, középkori éremlelet, újkori pince
56295	Bécsi út 47- 49- 51.	római kori fal, római kori temető, római kori út, középkori út
56298	Bécsi út 57- 61.	római kori út, középkori út
56299	Berend utca 28. előtt	római kori szobor
56305	Bécsi út 120.	római kori kemence
56310	Bécsi út 63.	őskori telep, középkori település, újkori vízmű, újkori pince
56313	Bécsi út 65- 67- Deréglye utca 5.	római kori vízmű, középkori település, középkori műhely, középkori kemence, középkori út
56319	Bécsi út 69- 71- Lajos utca 48- 66.	római kori erődítés, római kori település, római kori vízmű, Árpád kori épület, középkori település, középkori kemence
56322	Bécsi út 124.	római kori kemence
56324	Bécsi út 128.	római kori épület, római kori kemence, római kori temető
56330	Bécsi út- Vörösvári út sarok	római kori település, római kori út, középkori település
56335	Kiscelli utca 73.	római kori kemence, római kori műhely
56352	Vályog utca 8.	római kori erődítés, római kori út, római kori épület, késő római kori temető
56355	Vályog utca 14.	római kori épület, római kori temető
56358	Bécsi út- Újlaki téglaágyár	római kori faragott kő, római kori oltárkő
56359	Vörösvári út 81.	római kori sír
56365	Perényi út- Bécsi út- Farkastorki út- Nagybányai út által határolt terület	őskori bizonytalan jellegű lelet, középkori út
56371	Reményes-ég utca 3- 5.	római kori út
56376	Bokor utca 1- 5.	római kori erődítés, római kori település, római kori vízmű, Árpád kori épület, Árpád kori település, középkori település, középkori kemence, középkori kemence, késő középkori település
56377	Bécsi út 83- 85- Bokor utca 10- 12.	római kori település, középkori település, újkori település
56470	Bécsi út- Váradi utca kereszteződése	római kori temető, római kori vízmű
56471	Békásmegyér	újkőkori telep, újkőkori temető, badeni kultúra (késő részkor) temetője, római kori település, népvándorlás kori telep
56474	Bécsi út 267- 269.	római kori fal, római kori temető

NYILVÁNTARTÁSI SZÁM	LELŐHELY	LELŐHELY JELLEGE
56497	Bécsi út 167.	késő római kori erődítés
56499	Bécsi út 203.	római kori sír, késő római kori temető, kora római kori falfestmény
56503	Bécsi út 178.	ismeretlen korú nem régészeti jelenség
56510	Békásmegeyer-Csilaghegy, Vöröshadsereg útja 280.	újkőkori telep
56511	Folyamőr utca 9-13.	római kori temető
56514	Folyamőr utca 14-16.	római kori temető, római kori épület, római kori falfestmény, római kori mozaik
56515	Fő tér 4.	római kori épület, újkori vízmű
56517	Fő tér 3.	római kori épület, középkori épület, középkori út, késő középkori temető, újkori vízmű
56575	Fő tér 6.	középkori épület, középkori faragott kő, középkori temető, újkori épület
56605	Hajógyári rakpart 36-38.	római kori fal
56610	Hajógyári sziget keleti oldala	őskori szörványelet, római kori hid
56616	Hídőfő utca 14-16.	középkori fal
56618	Hévízi úti lakótelep	római kori település, római kori temető, római kori oltárkő
56619	Hídőfő utca és Tavasz utca sarok	római kori fal
56620	Harrer Pál utca 4-12.	őskori telep, római kori tábor, római kori út, római kori vízmű, középkori út, újkori pince
56622	Harrer Pál és Vöröskereszt utca sarok	római kori fal, római kori épület, középkori kemma
56624	Harrer Pál utca 44-46.	római kori település, római kori épület, római kori vízmű, római kori oltárkő
56625	Hévízi úti lakópark	középkori település
56626	Hídőfő utca 13 - Szentlélek tér 9.	középkori templom, középkori fal
56627	Hunor utca 12.	római kori szörványelet
56628	Bécsi út 125., Óbudai jéggyár	római kori épület, római kori temető
56629	Hunor utca 20/ a.	római kori épület, római kori sír
56630	Husztli u. 33/b.	római kori temető
56631	Békásmegeyer, 3312. sz. ház	római kori sír
56634	Bogdáni út	római kori település, római kori feliratos kő, késő római kori temető
56645	Bojár utca-Husztli út sarok	őskori szörványelet, késő bronzkori telep
56648	Kecske utca 29.	római kori temető
56649	Bécsi út 77-79.	római kori település
56650	Bokor utca 9-17.	bronzkori telep, római kori erődítés, római kori tábor, római kori település, római kori temető, római kori vízmű, római kori út, Árpád kori település, Árpád kori kemma, késő középkori szörványelet
56653	Bokor utca 21.	római kori kultikus lelet, római kori temető
56666	Búvár utca 1-3.	kelta telep, római kori település
56676	Bécsi út 53-55.	római kori település, római kori út, középkori település, középkori kemma
56733	Kolosty tér	római kori település
56735	Dugovics Titusz tér 2.	római kori tábor, római kori erődítés, római kori épület, késő Árpád kori kemma, középkori épület, középkori pince, középkori vízmű, középkori út, újkori épület
56736	Dévai Bléri Mátyás tér	római kori út
56755	Fényes Adolf utca 82-88.	római kori erődítés, római kori fal, középkori fal
56771	Fényes Adolf utca 6-8.	római kori tábor, római kori épület
56798	Szentendrei út 96-98.	római kori út, római kori épület
56799	Kossuth Lajos üdülőpart	újkőkori telep, kora bronzkori sír, kora vaskori temető, vaskori sír, kelta telep, középkori kemma, középkori település
56810	Jablónka utca 15/ a.	római kori sír
56811	Pusztadombi út 12.	halomsíros kultúra (késő bronzkor) telepe, avar kori temető
56890	Trinár utca 21.	római kori település, római kori vízmű, római kori műhely
56892	Szőlőkert utca 6.	római kori temető, római kori épület, római kori szobor, római kori vízmű
56904	Kenyeres utca 38.	római kori sír, római kori kemma, római kori település

NYILVÁNTARTÁSI SZÁM	LELŐHELY	LELŐHELY JELLEGE
56908	Filatorni gát- Héví állomás	római kori település, római kori épület, római kori vízmű, avar kori telep
57152	San Marco utca 48-50.	rézkori telep, római kori erődítés, római kori település, római kori épület, római kori éremlelet
57153	Polgár utca 8-10.	római kori település, római kori szobor, római kori falfestmény, római kori épület, római kori éremlelet, római kori kemence, római kori vízmű, római kori út, középkori település
57286	Kisbajár u. 37-39.	római kori település
57287	Husztli út 20.	római kori szórványlelet
57313	Királyok útja 313.	őskori telepnyom (felszíni), római kori keleta település, római kori település, középkori telepnyom (felszíni)
57565	San Marco utca 9 - Szomolnok utca 16.	római kori település
57574	Kiscelli utca 104-106.	római kori település, újkori pince
57741	Anikó - Czetz - Petúr - Csalma utca	római kori település, római kori erődítés, római kori terra sigillata, római kori üveglelet
58397	Kenyeres utca 21.	római kori település, római kori épület
58956	Selmeci utca 19.	római kori út, római kori sír, késő római kori temető
58960	Pacsirtamező utca 30.	római kori település, római kori kemence, római kori terra sigillata utánzat, római kori út
58971	Ipartelep utca 64.	őskkori telep, Árpád kori település
58973	Nánási út 69.	őskori szórványlelet, ismeretlen kori bizonytalan jellegű lelet, dunántúli vonaldiszes kerámia-kottafejes és szeliz csoport (neolitikum) telepe, dunántúli vonaldiszes kerámia-kottafejes és szeliz csoport (neolitikum) épület és kemence, ludanicei csoport (középső rézkor) épület és telep, római kori erődítés
58976	Bécsi út 262.	római kori település, római kori épület, újkori vízmű
58977	Emőd utca 10.	római kori település, római kori terra sigillata
59077	Kenyeres u. 9. - Szőlő u. 52-54.	római kori épület, római kori út, kora római kori épület, kora római kori temetkezés, népvándorlási kori sír
59163	Királyok útja 291.	újkorai telep, középső rézkori telep, késő rézkori telep, harang alakú edények kultúrája (kora bronzkor) telep, vatai kultúra (középső bronzkor) telepe, urnasíros kultúra (késő bronzkor) telep, késő bronzkori temető, vaskori telepnyom (felszíni), keleta település, római kori keleta település, avar kori település
59342	Vörösvári út 103-105.	római kori település
59343	Bécsi út 271-323.	dunántúli vonaldiszes kerámia (neolitikum) telep, rézkori telep, urnasíros kultúra (késő bronzkor) telep, késő római kori temető, római kori település, Árpád kori település
59382	Bécsi út - Vörösvári út mentén	római kori település
59517	Királyok útja 195-203.	középső rézkori telep, kora bronzkori temető, késő bronzkori telep és temető, késő vaskori telep
60376	Békásmegyér, MO útgyűri északi szektor, 10-11.sz., (volt téglagyár)	római kori villa, középkori településnyom
60888	Királyok útja 226.	kora bronzkori telep, vaskori temető
60894	Dobogókő u. 5-11.	ludanicei csoport (középső rézkor) telepnyom (felszíni), rézkori telepnyom (felszíni), késő rézkori telepnyom (felszíni)
62522	Bivalyos csárda	római kori őrtorony
62528	Kossuth Lajos üdülőpart 59.	római kori őrtorony
62530	Kossuth Lajos üdülőpart 21.	római kori őrtorony
62622	Gúla u. - Talliga köz	római kori épület, római kori temető
62624	Gúla u. 12.	római kori temető
62626	Pirkadat u. 32.	római kori épület
62628	Tarhos-Óvár u. sarok	római kori épület
62642	Tarhos u. 42.	római kori épület, római kori temető
67427	Vöcsök II. csónak- és sportház	római kori épület
67489	Hunor utca 24-26 - Vörösvári út 95.	római kori épület, római kori falfestmény, római kori vízmű, római kori út, késő római kori temető
67497	Husztli út 52-54.	római kori szórványlelet, római kori épület
67753	San Marco u. 74.	római kori épület, római kori vízmű, kora római kori épület, római kori falfestmény, késő római kori temető
68397	Hévíz-Kunigunda utcák kereszteződése	római kori településnyom (felszíni)
68625	Fehéregyházi utca 13-15.	római kori településnyom (felszíni)
69651	Kossuth Lajos üdülőpart, Békásmegyéri Pusztatemplom	középkori templom
70251	MO útgyűri 77+487 és 78+080 km szelvények között	római kori épület
71237	Kossuth Lajos üdülőpart 86-92.	őskori telepnyom

NYILVÁNTARTÁSI SZÁM	LELŐHELY	LELŐHELY JELLEGE
71257	Aquincum, É-i rész, "Aquincumi Hid és kapcsolódó úthálózat"	római kori erődítés, római kori vízmű, római kori fal
71259	Góbbé u. 23.	római kori szórványlelet
72911	Óbuda és Békásmegyér	római kori épület
72913	Aquincumi katonai tábor és település, középkori Óbuda	római kori épület
72915	Duna-parti őskori telep és temető övezet, római őrtornyok	őskori telep és temető, római kori őrtorony
72917	Aquincumi polgárváros és keleti temetője	őskori kori település, római kori temető
75107	Királyok útja 291-293., Egykori Pénzjegynyomda Vállalat üdülője	újkőkori telep, ludaniceai csoport (középső rézkor) temetője, badeni kultúra (rézkor) telep, maki kultúra (kora bronzkor) telepe, vatyai kultúra (középső bronzkor) telepe, urnasi kultúra (késő bronzkor) temetője, késő vaskori telep
76441	Meggyfa utca 19-21. A Hercules "villa" északi előtere	római kori település, római kori temető
76443	Óbuda, Mókus utca - Perc utca	középkori település, újkori település
76445	Óbuda, Perc utca	újkori település
76447	Kunigunda u. 49-59.	római kori település
76489	Nánási út 3. (Római part, Duna-part)	őskori telep, kora római kori település, késő római kori település
78209	Szőlőkert u. 1-3.	újkori település
78211	Vihar utca	római kori út
78213	Zay - Kunigunda utca	római kori település
78215	Zay utca 24-26.	római kori település
78217	Virágosnyereg utca - Solymsárvölgyi út	bronzkori telepnyom, római kori településnyom (felszíni), középkori telepnyom
78219	Aranyhgyi út	őskori telep, római kori település
78225	Zsófia utca 16.	római kori település
78227	Úrói út - Szentendrei HÉV sínek	római kori település
78229	Batthyány utca	római kori település
78231	Királyok útja 272.	őskori telep
78233	Szép völgyi út	római kori település
78235	Szép völgyi út 15.	római kori település
78237	Csemete utca 1-3.	római kori település
78239	Montevideo utca	római kori település
78247	Montevideo utca 16.	római kori szórványlelet
78249	Bécsi út 50.	római kori település
78251	Kercse utca 13-15.	római kori szórványlelet, újkori szórványlelet
78253	Árpád fejedelem útja	római kori település
78255	Nagyszombat u. - Bokor utca	római kori település
78257	Bécsi út 100.	római kori település
78259	Bécsi út 104.	római kori település
79969	Barátpatak utca 6/a	kora neolitikum-középső neolitikum-késő telep, kora bronzkori telep, kelta telep, római kori település, Árpád kori település
79973	Raktár utca 54.	római kori temető, római kori épület
80319	Kétfestő köz 7.	római kori épület
80941	Kétfestő köz 18.	római kori település
81305	Aquincum Duna-parti limes régészeti lelőhelyeinek védőövezet	
81307	Aquincum katonaváros régészeti lelőhelyeinek védőövezete	
82637	Tábor- hegy- barlang	őskori barlang
83673	Bécsi út 58.	római kori temető
85245	Kossuth Lajos üdülőpart 59.	római őrtorony védőövezete
85247	Nánási út 3.	római őrtoronyvédő övezete

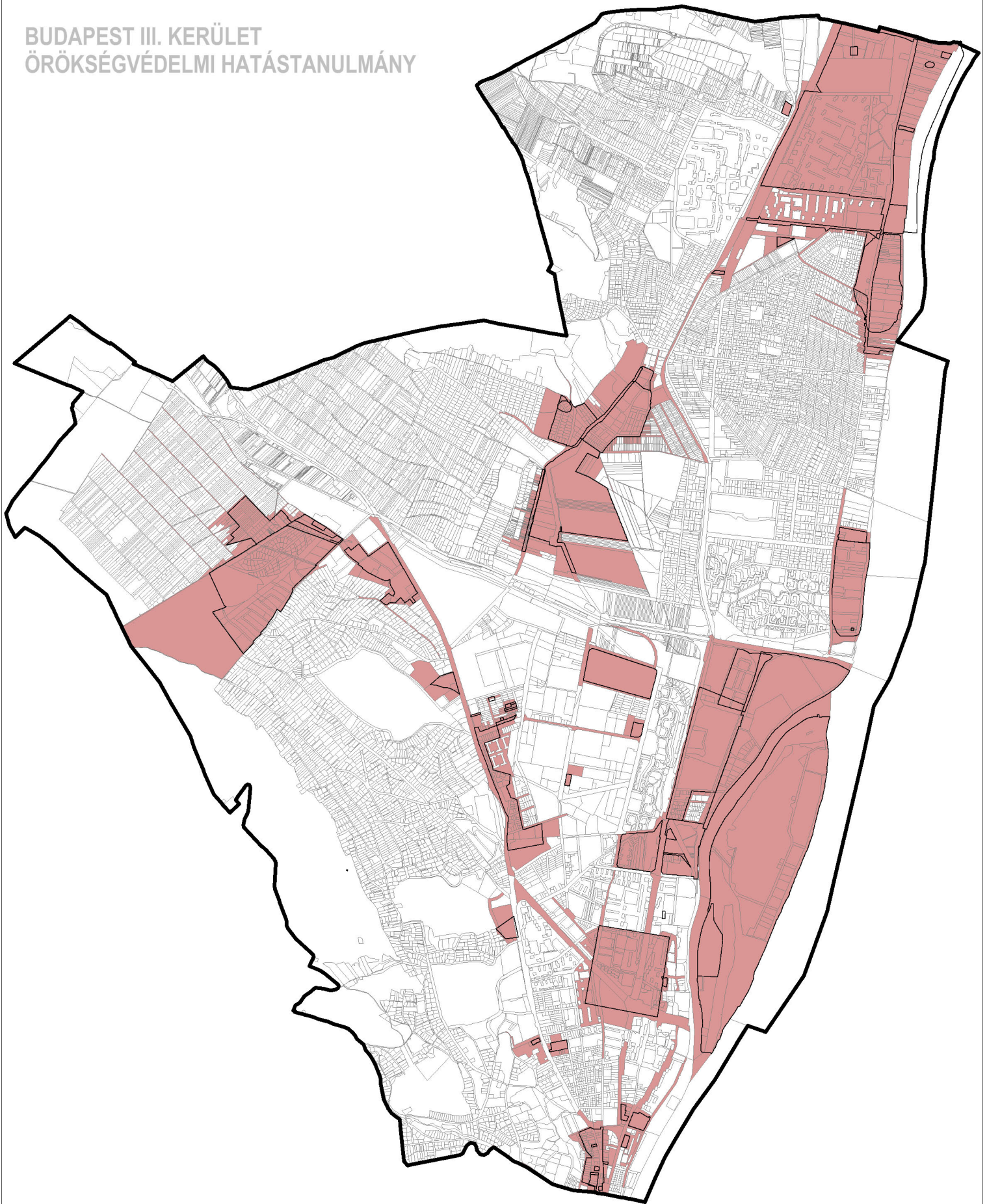
II. KIEMELTEN ÉS FOKOZOTTAN VÉDETT INGATLANOK

NYILVÁNTARTÁSI SZÁM	LELŐHELY	VÉDELEM	VÉDÉSI JOGI AKTUSOK
30913	Római Strandfürdő és vízvezeték északi szakasza	kiemelten védett	69021/1966. MM
30933	Óbuda-Zichy kastély, Dinyi-mellicképület	kiemelten védett	46248/1973. MM
30943	Bécsi út 62.	fokozottan védett	91861/1993. XX. 796. MKM
31048	Bécsi út 48-50.	fokozottan védett	91861/1993. XX. 796. MKM
31049	Bécsi út 52.	fokozottan védett	91861/1993. XX. 796. MKM
31050	Kolossy tér 4.	fokozottan védett	91861/1993. XX. 796. MKM
31057	Óbuda, Filatorigát	kiemelten védett	32200/1975. KM, 32845/1975. KM
31503	San Marco utca 17.	kiemelten védett	72091/1996. XVII. MKM
31505	Aquincum municipium falakkal körülvett területe	kiemelten védett	863-0263/1952. KM, 8630-8153/1956. NMI, 69021/1966. MM, 32954/1975. KM
31518	Bécsi út 123.	kiemelten védett	77672/1997. MKM
31519	Kiscelli utca 74.	kiemelten védett	72091/1996. XVII. MKM
31520	Bécsi út 56.	fokozottan védett	91861/1993. XX. 796. MKM
32094	Tímár utca 24.	kiemelten védett	77672/1997. MKM
32126	Kiscelli utca 75.	kiemelten védett	72091/1996. XVII. MKM
32127	Testvérhegyi villagazdaság	fokozottan védett	17/2004. (VIII. 27.) NKÖM
32359	Selmeci utca 17. - Zápor utca 23. saroktelek	kiemelten védett	72091/1996. XVII. MKM
32386	Fényes Adolf utca 4.	kiemelten védett	72091/1996. XVII. MKM
32387	Hajógyári sziget és öblöl	kiemelten védett	45987/1990. MKM
32525	Lajos utca 112. - Fényes Adolf u. 5.	kiemelten védett	32880/1975. KM, 72091/1996. XVII. MKM
32597	Pók utcai lakótelep	kiemelten védett	69021/1966. MM, 46313/1974. MM, 32952/1975. KM
33262	Aquincum municipium keleti külvárosa	kiemelten védett	45987/1990. MKM
33315	Bécsi út 80.	fokozottan védett	91861/1993. XX. 796. MKM
34082	Szentendrei út-Kórház utca	kiemelten védett	8630-8153/1956. NMI, 46248/1973. MM
34294	Ladik u. 9.	kiemelten védett	72091/1996. XVII. MKM
34299	Selmeci u. 34.	kiemelten védett	20086/1976. KM
34732	Farkastorki lejtő és környéke	kiemelten védett	72091/1996. XVII. MKM
34746	Csillaghegy, Árpád utca és környéke	kiemelten védett	31289/1975. KM, 32145/1975. KM, 32954/1975. KM, 33160/1975. KM, 20086/1976. KM
34898	Kórház u. 7-9.	kiemelten védett	46248/1973. MM
35254	Óbudai Gázgyár-tisztviselő lakházak	kiemelten védett	45987/1990. MKM
35989	Kaszásdőlő, Csikós utca és környéke	fokozottan védett	22/2004. (XI. 17.) NKÖM
35994	Aranyhegyi út és környéke	fokozottan védett	22/2004. (XI. 17.) NKÖM
35999	Pusztaküti út 48-50. és környéke	fokozottan védett	28/2005. (XI. 4.) NKÖM
36005	Csúcs-hegy alja	fokozottan védett	28/2005. (XI. 4.) NKÖM
36137	Csúcs-hegy római villagazdaság	kiemelten védett	2/2005. (I. 24.) NKÖM
36473	Bécsi út 130-132.	kiemelten védett	32880/1975. KM
37427	San Marco utca 24-26.	kiemelten védett	72091/1996. XVII. MKM, 77672/1997. MKM
37431	Selmeci utca 26.	kiemelten védett	72091/1996. XVII. MKM
37522	Aquincum municipium déli külvárosa	kiemelten védett	8630-8153/1956. NMI, 69021/1966. MM, 32442/1975. KM, 20086/1976. KM, 45987/1990. MKM
37529	Platánliget lakópark	kiemelten védett	32403/1975. KM
38928	Bécsi út 70.	fokozottan védett	91861/1993. XX. 796. MKM
40791	Lajos utca 93-99.	kiemelten védett	91861/1993. XX. 796. MKM
42719	Budárliget északi része	fokozottan védett	91861/1993. XX. 796. MKM
43182	Tímár utca 25. - Zápor utca 12/A-B saroktelek	kiemelten védett	77672/1997. MKM
43195	Bécsi út 181-185.	kiemelten védett	32880/1975. KM, 77672/1997. MKM
43811	Zápor utca 25.	kiemelten védett	72091/1996. XVII. MKM
45629	Aquincum poligravárosi amphitheatrums és körzete	kiemelten védett	8630-8153/1956. NMI, 69021/1966. MM, 84140/1968. MM, 46602/1974. MM, 32952/1975. KM,
45778	Aquincum municipium nyugati külvárosa	kiemelten védett	863-0263/1952. KM, 8630-8153/1956. NMI, 69021/1966. MM, 32818/1975. KM, 32954/1975. KM,
45886	Ladik utca és környéke	kiemelten védett	32954/1975. KM
45894	Kaszásdőlő	kiemelten védett	8630-8153/1956. NMI, 48099/1974. KM, 48314/1974. KM, 31903/1975. KM, 31961/1975. KM,
45907	Aquincum katonaváros teljes területe	kiemelten védett	32064/1975. KM, 32200/1975. KM, 32403/1975. KM, 32738/1975. KM, 32845/1975. KM, 32954/1975. KM,
45913	Aquincum katonavárosi amphitheatrums	kiemelten védett	33200/1975. KM
45916	Raktár utcai cella trichora	kiemelten védett	46990/1973. MM, 72091/1996. XVII. MKM, 77672/1997. MKM, 77672/1997. MKM
45926	Flórián tér és környéke, Aquincum 2-3. századi legióstábor	kiemelten védett	8630-8153/1956. NMI
45933	Bécsi út 166-182 - Farkastorki út 1-11.	kiemelten védett	46717/1971. MM
45945	Békmegyer, lakótelep és őskori temető	kiemelten védett	32880/1975. KM
			86568/1968. MM, 48101/1974. KM, 20147/1976. KM

NYILVÁNTARTÁSI SZÁM	LELŐHELY	VÉDELEM	VÉDÉSI JOGI AKTUSOK
46899	Kenyeres utca 15.	kiemelten védett	72091/1996 XVII. MKM
46921	Filatorigát, Szentendrei út kibővítése	kiemelten védett	32200/1975 KM, 32403/1975 KM
46943	Filatorigát, Ladik utca	kiemelten védett	
52153	Zápor utca 26.	kiemelten védett	72091/1996 XVII. MKM
52155	Zápor utca 24.	kiemelten védett	72091/1996 XVII. MKM
54388	Beszterce utca 4-6.	kiemelten védett	77672/1997. MKM
54391	Békságyver-Ófalu	kiemelten védett	32145/1975 KM
55298	Szentendrei út 63-67.	kiemelten védett	
55351	Bécsi út 64.	fokozottan védett	91861/1993 XX.796. MKM
55353	Bécsi út 66.	fokozottan védett	91861/1993 XX.796. MKM
55766	Szentendrei út 169.	szakmai	
55772	Szél utca 11-13.	kiemelten védett	77672/1997. MKM
55846	Helypartói palota és környezete	kiemelten védett	8630-8153/1956 NM, 45987/1990. MKM, 91650/1993 MKM
55848	Óbuda- piac	kiemelten védett	77672/1997. MKM
55853	Klarissza templom és kolostor romterülete	kiemelten védett	46248/1973 MM, 32818/1975 KM
55865	Polgár tér	kiemelten védett	72091/1996 XVII. MKM
55866	Polgár utca 13.	kiemelten védett	46248/1973 MM
55867	Polgár utca 9.	kiemelten védett	46248/1973 MM
55868	Királyménvár	kiemelten védett	8630-8153/1956 NM, 46248/1973 MM, 32818/1975 KM
55899	Timár utca- Fényes Adolf utca sarok	kiemelten védett	72091/1996 XVII. MKM
55901	Tél utca 2-4.	kiemelten védett	46248/1973 MM
55989	Szentlélek tér	kiemelten védett	8630-8153/1956 NM
55990	Kiscelli utca 6-12.	kiemelten védett	72091/1996 XVII. MKM
55994	Kecske utca 7.	fokozottan védett	91861/1993 XX.796. MKM
55999	Kolossy tér 6.	fokozottan védett	91861/1993 XX.796. MKM
56084	Szent Péter prépostsági templom területe	kiemelten védett	8630-8153/1956 NM, 46248/1973 MM
56090	Lajos utca 158.	kiemelten védett	84410/1970 MM
56107	Lajos utca 170-172.	kiemelten védett	46248/1973 MM
56135	Laktanya utca 27-33.	kiemelten védett	8630-8153/1956 NM
56139	Meggfya utca- Herkules villa	kiemelten védett	32403/1975 KM
56159	Kiskorona utca északi vége	kiemelten védett	72091/1996 XVII. MKM
56177	Nagyszombat utca- Lajos utca sarok	fokozottan védett	91861/1993 XX.796. MKM
56286	Bécsi út 44.	fokozottan védett	91861/1993 XX.796. MKM
56288	Bécsi út 38-42.	fokozottan védett	91861/1993 XX.796. MKM
56292	Bécsi út 60.	fokozottan védett	91861/1993 XX.796. MKM
56295	Bécsi út 47-49-51.	fokozottan védett	91861/1993 XX.796. MKM
56310	Bécsi út 63.	fokozottan védett	91861/1993 XX.796. MKM
56330	Bécsi út- Vörösvári út sarok	kiemelten védett	32880/1975 KM
56335	Kiscelli utca 73.	kiemelten védett	72091/1996 XVII. MKM
56355	Vályog utca 14.	kiemelten védett	77672/1997. MKM
56514	Folyanór utca 14-16.	kiemelten védett	48102/1974 KM
56515	Fő tér 4.	kiemelten védett	46248/1973 MM
56575	Fő tér 6.	kiemelten védett	8630-8153/1956 NM, 46248/1973 MM
56618	Hévízi úti lakótelep	kiemelten védett	32845/1975 KM
56626	Hídfő utca 13.- Szentlélek tér 9.	kiemelten védett	46248/1973 MM
56650	Bokor utca 9.-17.	fokozottan védett	91861/1993 XX.796. MKM
56653	Bokor utca 21.	fokozottan védett	91861/1993 XX.796. MKM
56676	Bécsi út 53-55.	fokozottan védett	91861/1993 XX.796. MKM
56736	Devai Bíró Mátyás tér	kiemelten védett	72091/1996 XVII. MKM
56771	Fényes Adolf utca 6-8.	kiemelten védett	72091/1996 XVII. MKM
56890	Timár utca 21.	kiemelten védett	77672/1997. MKM
56904	Kenyeres utca 38.	kiemelten védett	72091/1996 XVII. MKM
57152	San Marco utca 48-50.	kiemelten védett	72091/1996 XVII. MKM
57153	Polgár utca 8-10.	kiemelten védett	8630-8153/1956 NM
58397	Kenyeres utca 21.	kiemelten védett	72091/1996 XVII. MKM
58956	Selmeci utca 19.	kiemelten védett	77672/1997. MKM
58960	Pacsirtamező utca 30.	kiemelten védett	72091/1996 XVII. MKM
59077	Kenyeres u. 9. - Szőlő u. 52-54.	kiemelten védett	72091/1996 XVII. MKM
59382	Bécsi út - Vörösvári út mentén	kiemelten védett	32880/1975 KM, 20086/1976 KM
59517	Királyok útja 195-203.	kiemelten védett	86568/1968 MM
62528	Kossuth Lajos üdülőpart 59.	kiemelten védett	81/2013. (XII.23.) BM

NYILVÁNTARTÁSI SZÁM	LELŐHELY	VÉDELEM	VÉDÉSI JOGI AKTUSOK
67489	Hunor utca 24-26 - Vörösvári út 95.	kiemelten védett	77672/1997. MKM
67753	San Marco u. 74.	kiemelten védett	77672/1997. MKM
76489	Nánási út 3. (római part, Duna-part)	kiemelten védett	81/2013. (XII.23.) BM
82637	Tábor-hegyi-barlang	kiemelten védett	1.620-55/1951. KM
83673	Bécsi út 58.	fokozottan védett	91861/1993. XX.796. MKM
85245	Kossuth Lajos üdülõpart 59. védõövezete	védõövezet	81/2013. (XII.23.) BM
85247	Nánási út 3. (római part, Duna-part) védõövezete	védõövezet	81/2013. (XII.23.) BM

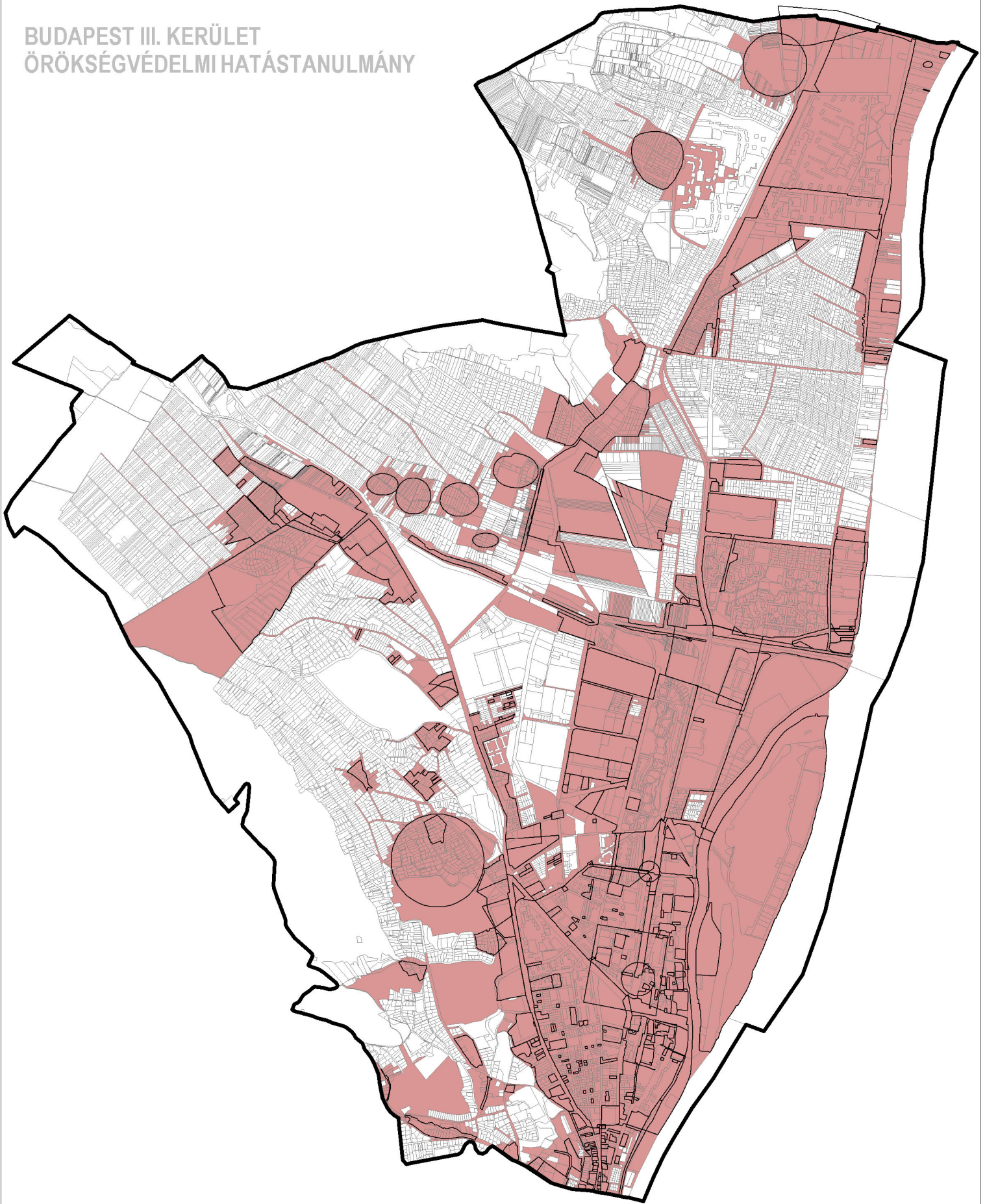
BUDAPEST III. KERÜLET
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY

		régészeti lelőhely lehatárolás
		régészeti lehatárolással érintett telkek

		rajtszám	lepték
1031. BUDAPEST, KADÓSA U. 19-21. TEL: +361 242 2057, +361 242 2257		-	M = 1 : 3 8 . 0 0 0
tervrajz megnevezése			
RÉGÉSZETI LELŐHELYEK - ŐSKOR			
Készült az állami alapadatok felhasználásával			
tervezői tászs			dátum
v i z s g á l a t			2 0 1 4 . 1 2 . 1 0
vezető tervező	tervező	tervező	okl. régész
Liszkay Krisztina	Vásárhelyi Kinga	Szczuka Levente	dr. Gyuricza Anna
TT/1 01-1455	TT 01-3723	TT 01-8111	B5COGJ
			gis Krébesz András

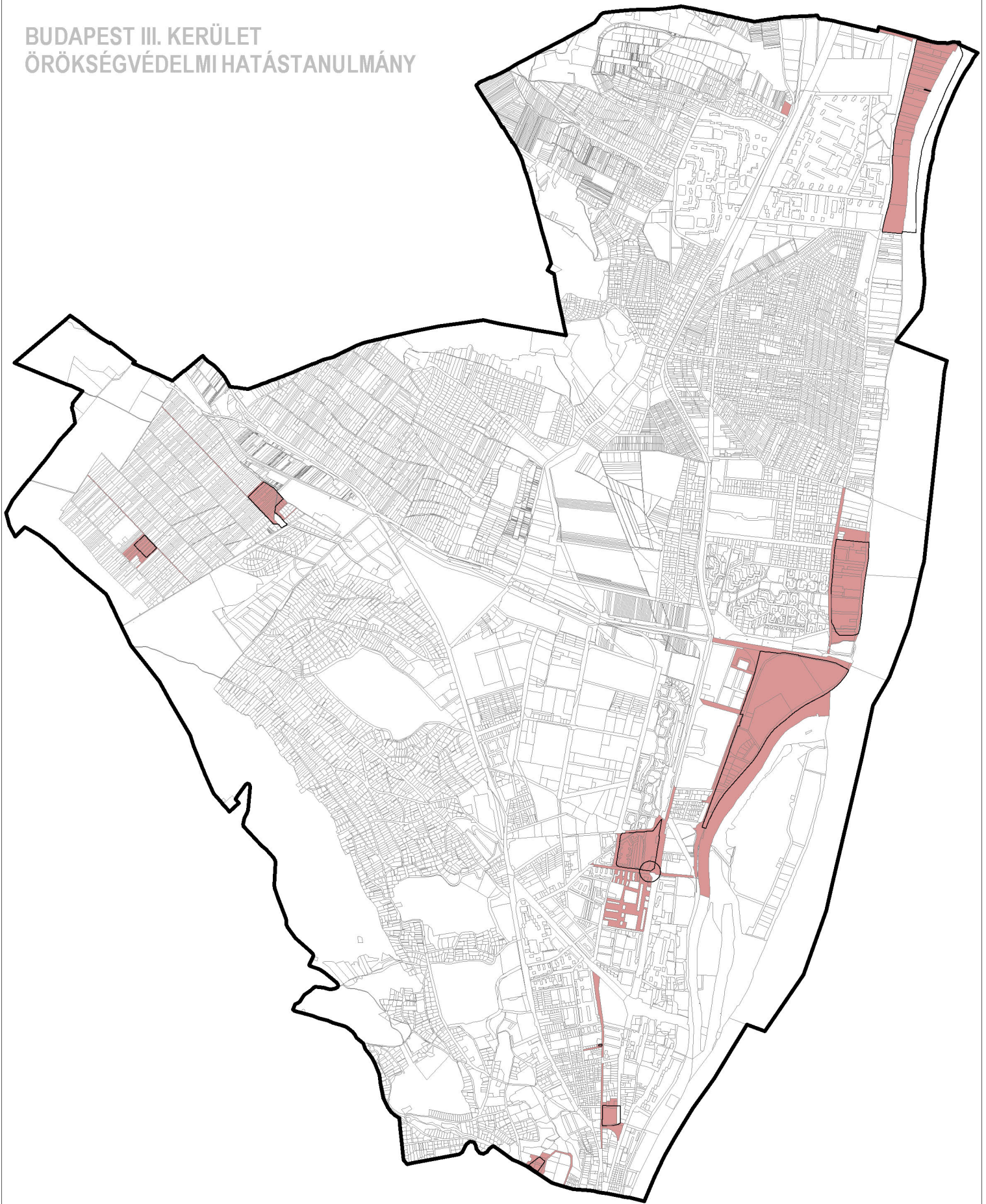
BUDAPEST III. KERÜLET
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY

		régészeti lelőhely lehatárolás
		régészeti lehatárolással érintett telkek

		rajtszám	lepték
1031. BUDAPEST, KADÓSA U. 19-21. TEL: +361 242 2057, +361 242 2257		-	M = 1 : 3 8 . 0 0 0
tervezés megnevezése			
RÉGÉSZETI LELŐHELYEK - RÓMAI KOR			
Készült az állami alapadatok felhasználásával			
tervezői tás			dátum
v i z s g á l a t			2 0 1 4 . 1 2 . 1 0
vezető tervező	tervező	tervező	okl. régész
Liszkay Krisztina	Vásárhelyi Kinga	Szczuka Levente	dr. Gyuricza Anna
TT/1 01-1455	TT 01-3723	TT 01-8111	B5COGJ
			gis Krébesz András

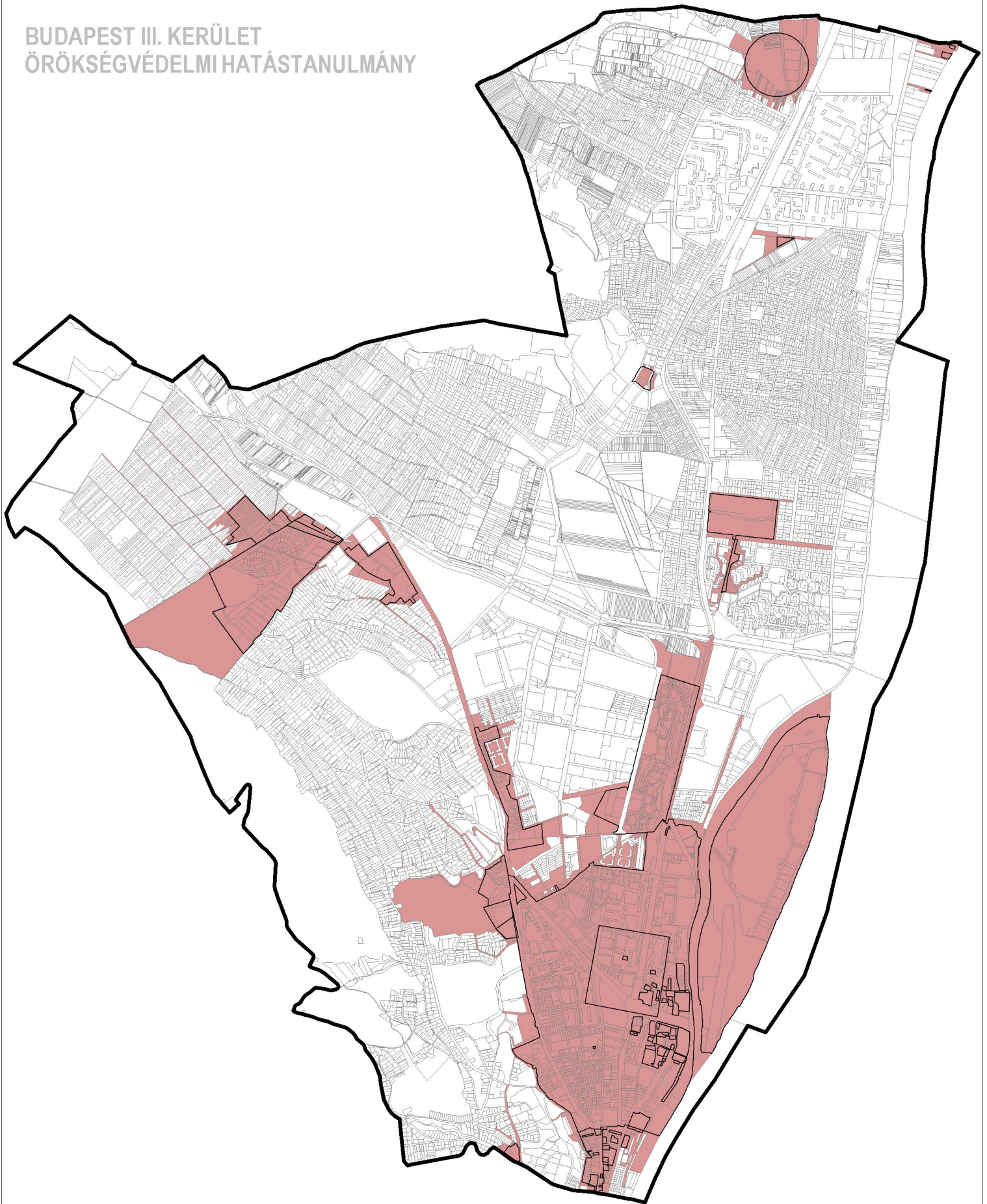
BUDAPEST III. KERÜLET ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY

		régészeti lelőhely lehatárolás
		régészeti lehatárolással érintett telkek

		rajtszám	lepték
1031. BUDAPEST, KADÓSA U. 19-21. TEL: +361 242 2057, +361 242 2257		-	M = 1 : 3 8 . 0 0 0
Készült az állami alapadatok felhasználásával			
tervezési fázis v i z s g á l a t			dátum 2 0 1 4 . 1 2 . 1 0
vezető tervező	tervező	tervező	okl. régész
Liszkay Krisztina	Vásárhelyi Kinga	Szczuka Levente	dr. Gyuricza Anna
TT/1 01-1455	TT 01-3723	TT 01-8111	B5COGJ
			gis Krébesz András

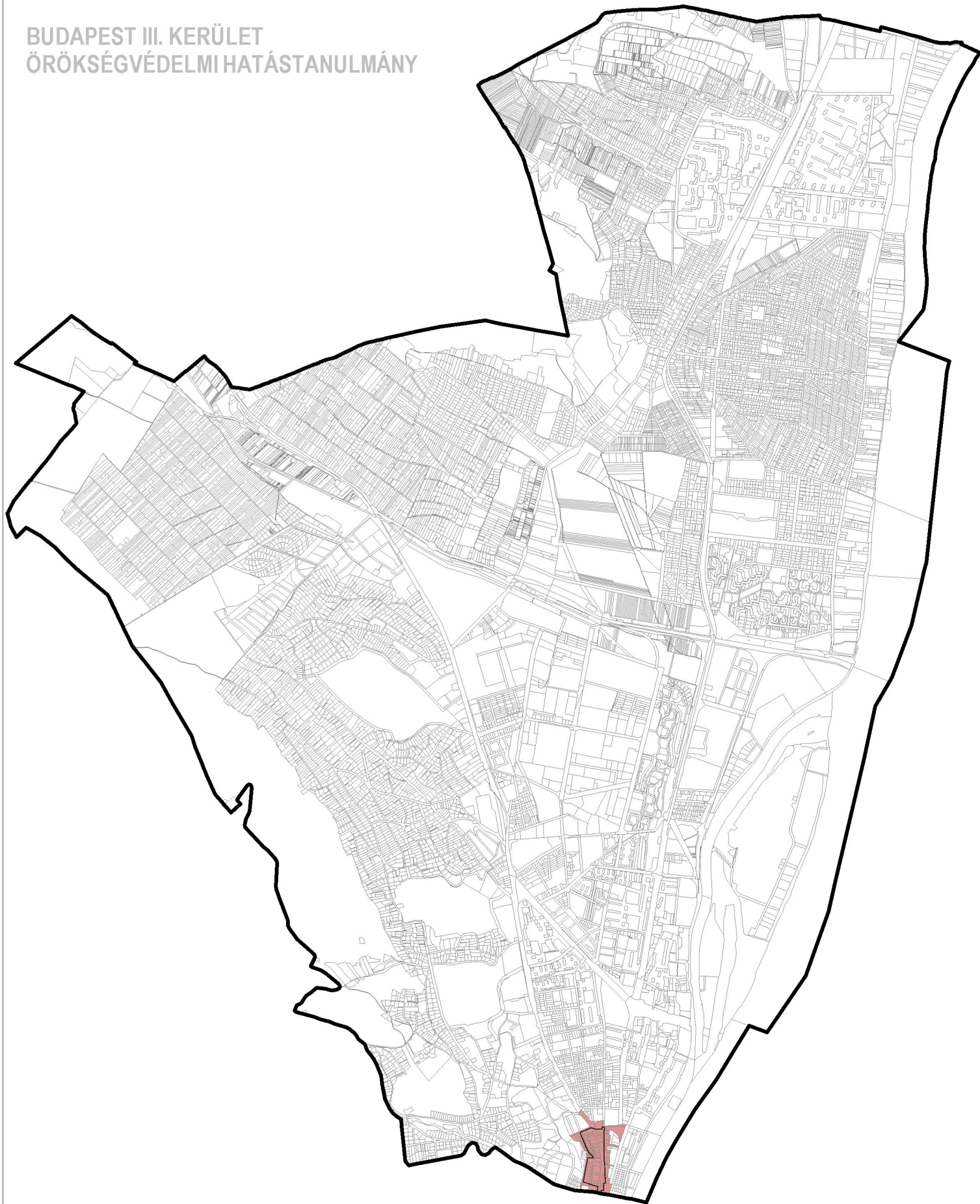
BUDAPEST III. KERÜLET ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY

		régészeti lelőhely lehatárolás
		régészeti lehatárolással érintett telkek

		rajtszám	lépték
1031. BUDAPEST, KADÓSA U. 19-21. TEL: +361 242 2057, +361 242 2257		-	M = 1 : 3 8 . 0 0 0
tervrajz megnevezése			
RÉGÉSZETI LELŐHELYEK - KÖZÉPKOR			
Készült az állami alapadatok felhasználásával			
tervezési fázis			dátum
v i z s g á l a t			2 0 1 4 . 1 2 . 1 0
vezető tervező	tervező	tervező	okl. régész
Liszkay Krisztina	Vásárhelyi Kinga	Szczuka Levente	dr. Gyuricza Anna
TT/1 01-1455	TT 01-3723	TT 01-8111	B5COGJ
			gis Krébesz András

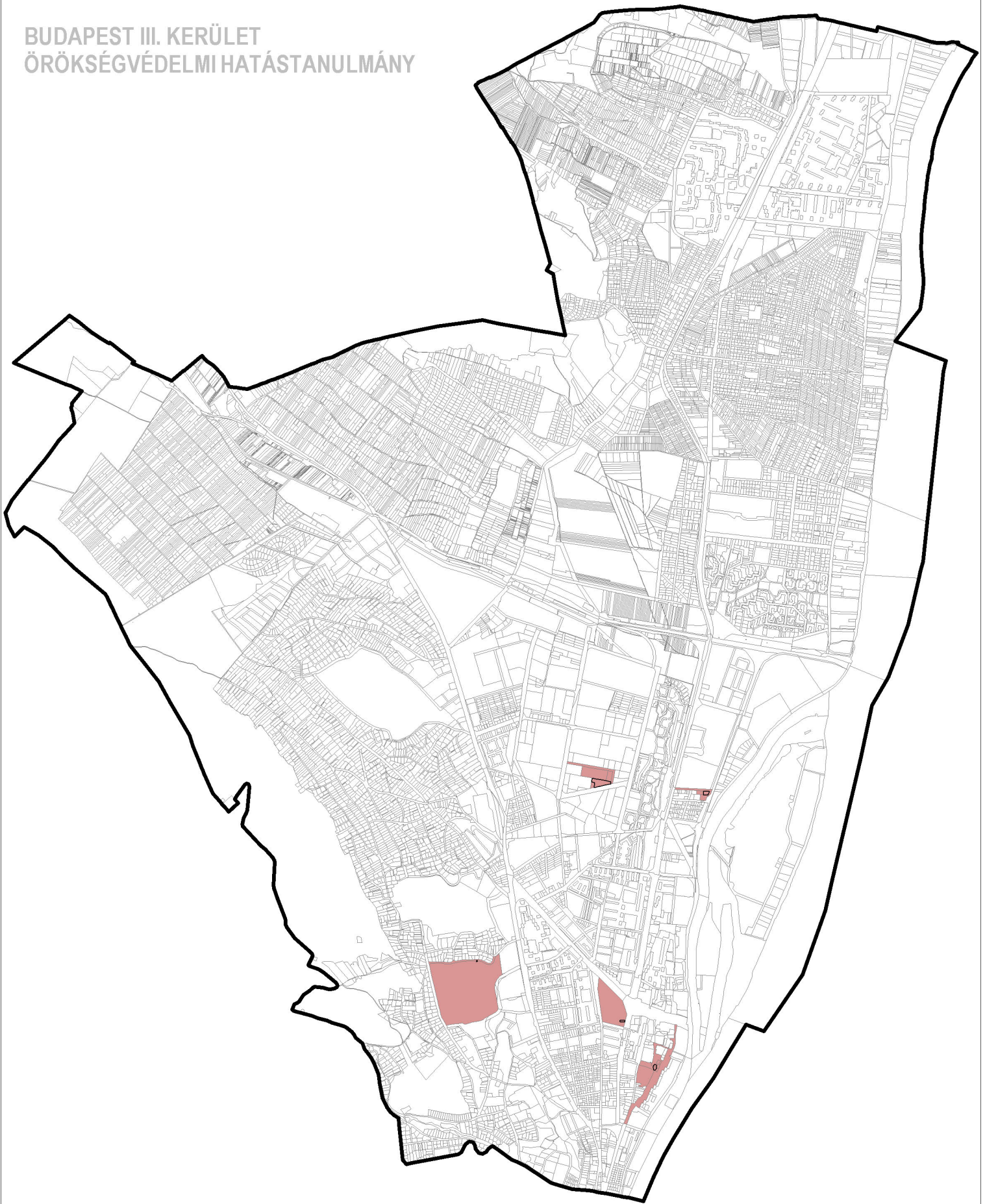
BUDAPEST III. KERÜLET
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY

		régészeti lelőhely lehatárolás
		régészeti lehatárolással érintett telkek

		rajtszám	lépték
1031. BUDAPEST, KADÓCSA U. 19-21. TEL: +361 242 2057, +361 242 2257		-	M = 1 : 3 8 . 0 0 0
tervrajz megnevezése			
RÉGÉSZETI LELŐHELYEK - TÖRÖK KOR			
Készült az állami alapadatok felhasználásával			
tervezői tászs			dátum
v i z s g á l a t			2 0 1 4 . 1 2 . 1 0
vezető tervező	tervező	tervező	okl. régész
Liszkay Krisztina	Vásárhelyi Kinga	Szczuka Levente	dr. Gyuricza Anna
TT/1 01-1455	TT 01-3723	TT 01-8111	B5COGJ
			gis Krébesz András

BUDAPEST III. KERÜLET
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY

		régészeti lelőhely lehatárolás
		régészeti lehatárolással érintett telkek

		rajtszám	lépték
1031. BUDAPEST, KADÓSA U. 19-21. TEL: +361 242 2057, +361 242 2257		-	M = 1 : 3 8 . 0 0 0
tervrajz megnevezése			
RÉGÉSZETI LELŐHELYEK - ÚJKOR			
Készült az állami alapadatok felhasználásával			
tervezési fázis			dátum
v i z s g á l a t			2 0 1 4 . 1 2 . 1 0
vezető tervező	tervező	tervező	okl. régész
Liszkay Krisztina	Vásárhelyi Kinga	Szuczka Levente	dr. Gyuricza Anna
TT/1 01-1455	TT 01-3723	TT 01-8111	B5COGJ
			gis Krébesz András

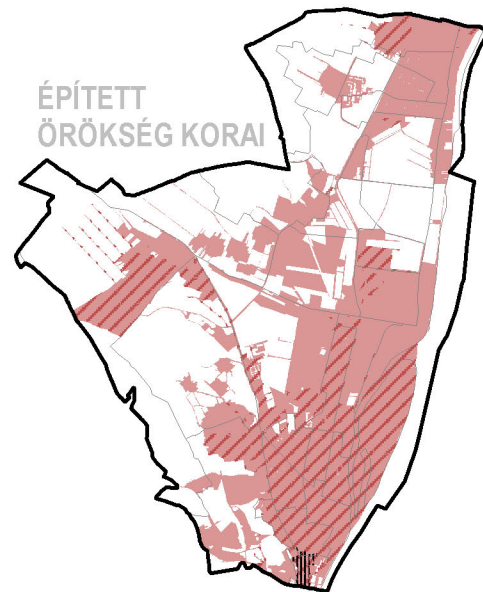
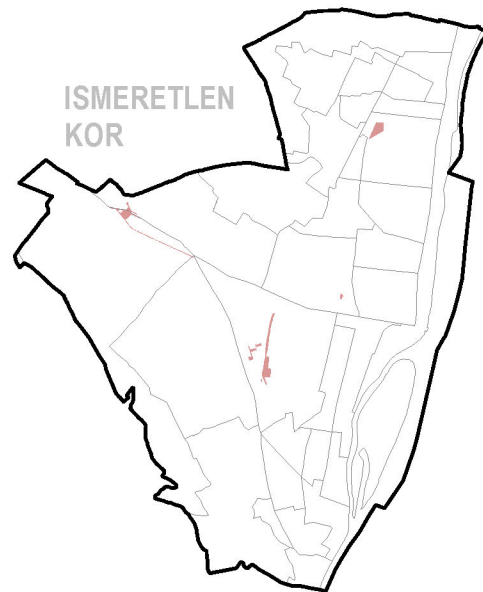
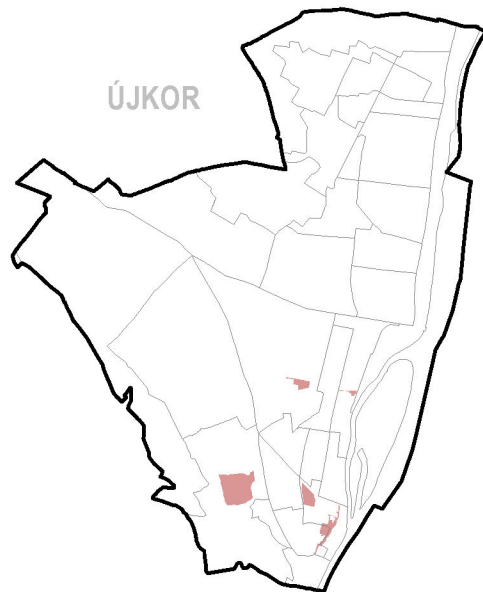
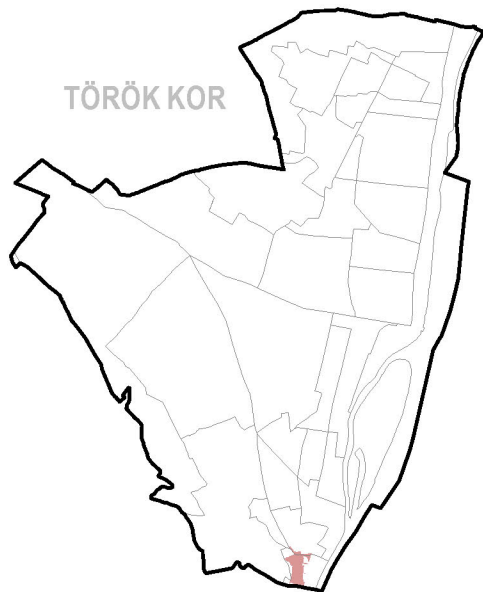
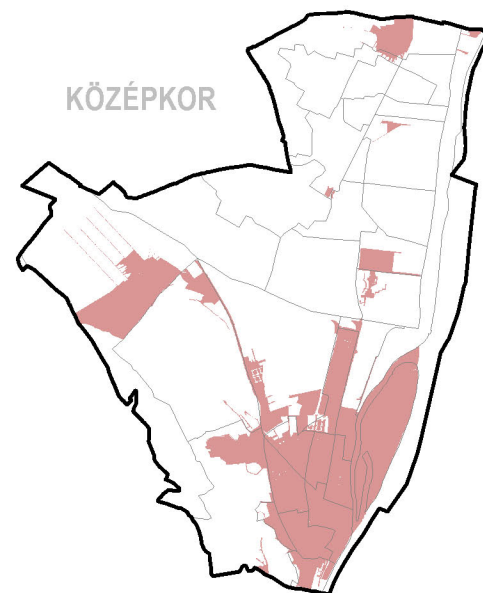
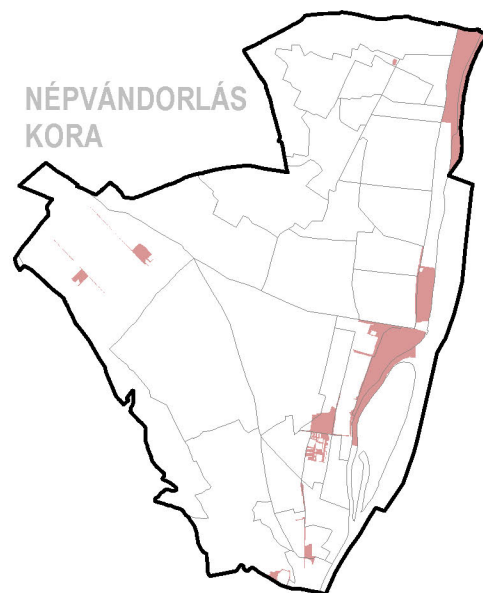
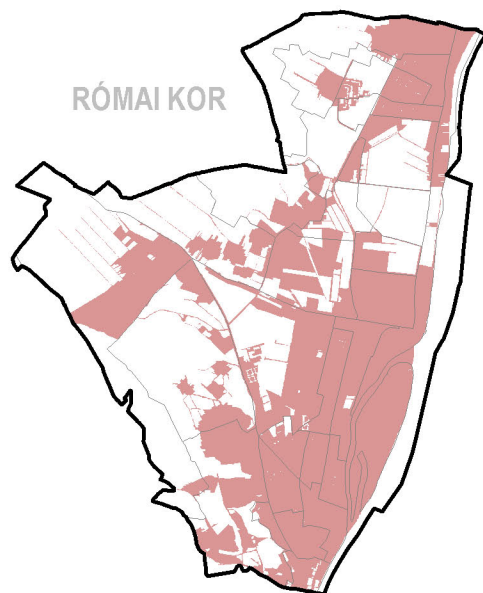
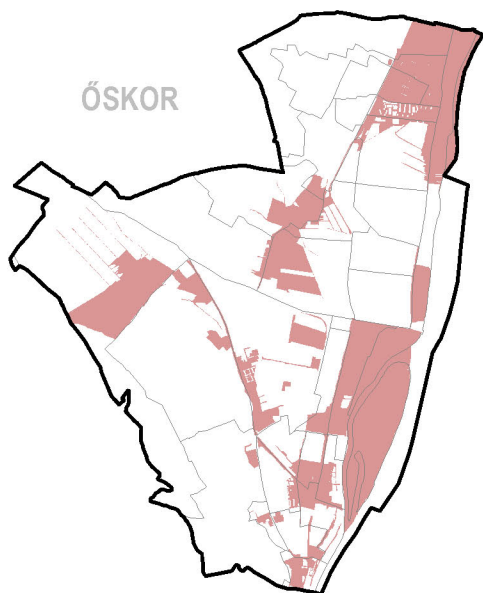
BUDAPEST III. KERÜLET ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY

		régészeti lelőhely lehatárolás
		régészeti lehatárolással érintett telkek

		rajtszám	lépték
<small>1031. BUDAPEST, KADÓCSA U. 19-21. TEL: +361 242 2057, +361 242 2257</small>		-	M = 1 : 3 8 . 0 0 0
<p align="center">RÉGÉSZETI LELŐHELYEK - ISMERETLEN KOR</p>			
<small>Készült az állami alapadatok felhasználásával</small>			
vizsgálat			<small>dátum</small> 2014.12.10
<small>vezető tervező</small> Liszkay Krisztina	<small>tervező</small> Vásárhelyi Kinga	<small>tervező</small> Szcuka Levente	<small>okl. régész</small> dr. Gyuricza Anna
<small>TT/1 01-1455</small>	<small>TT 01-3723</small>	<small>TT 01-8111</small>	<small>gis</small> Krébesz András
			<small>B5COGJ</small>

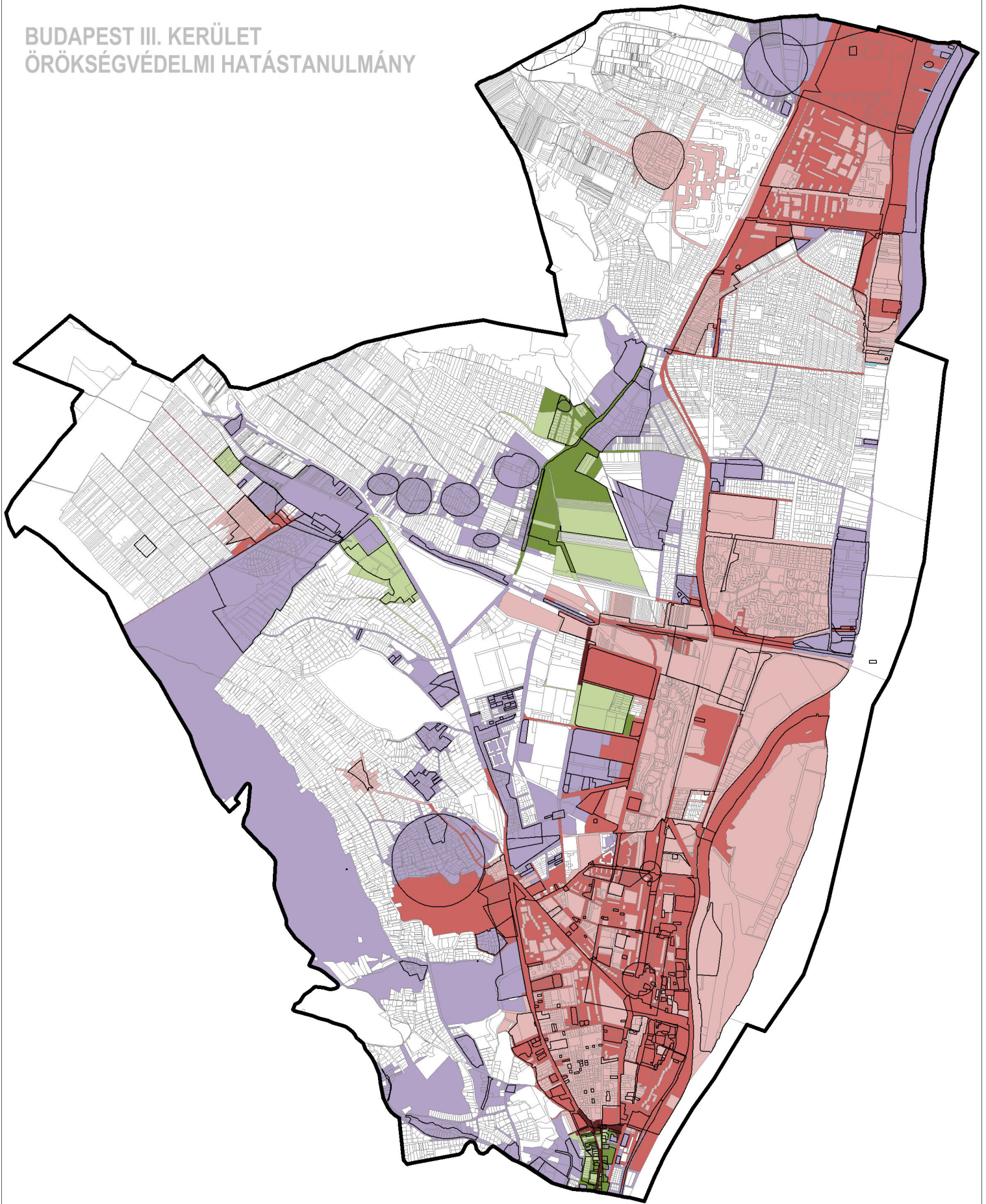
BUDAPEST III. KERÜLET ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY

	régészeti lehatárolással érintett telkek		Jellemzően épített örökséggel rendelkező korok
			római kor
			középkor
			török hódoltság kora

		1031. BUDAPEST, MADÁCSA U. 10-21. TEL: +361 242 2057, +361 242 2057		lapok M = 1:38.000
RÉGÉSZETI ÉRINTETTSÉGŰ TELKEK KOROK SZERINT				
vizsgálat				
vezető tervező Licskay Krisztina	tervező Vasárhegyi Kinga	tervező Szczuka Levente	ellenőrző dr. Gyuricza Anna	ellenőrző Krébesz András
TT/1 01-1465	TT 01-3723	TT 01-8111	BSCOGJ	dátum 2014.12.10

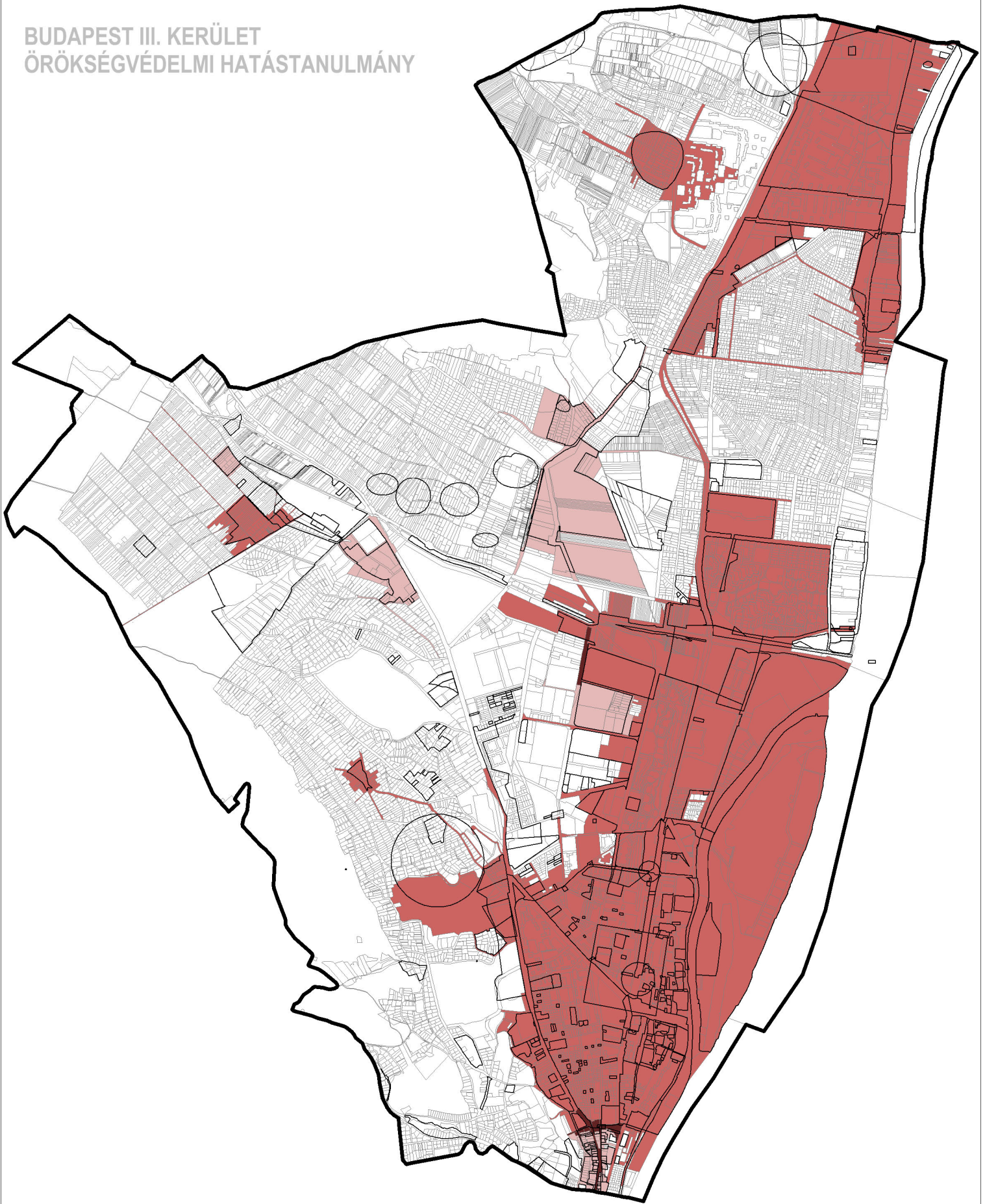
BUDAPEST III. KERÜLET
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY

Védelmi kategóriák	Védelmi kategóriával többszörösen érintett telkek		
kiemelten védett (K)	K+F+E	K+F	K+E
fokozottan védett (F)	F+E		
ex-lege védett (E)			
védőövezet (V)			
régészeti lelőhely lehatárolás			

		rajtszám	lepték
1031. BUDAPEST, KADÓSA U. 19-21. TEL: +361 242 2057, +361 242 2257		-	M = 1 : 3 8 . 0 0 0
Készült az állami alapadatok felhasználásával			
tervezési fázis v i z s g á l a t			dátum 2014.12.10
vezető tervező	tervező	tervező	okl. régész
Liszkay Krisztina	Vásárhelyi Kinga	Szczuka Levente	dr. Gyuricza Anna
TT/1 01-1455	TT 01-3723	TT 01-8111	B5COGJ
			gis Krébesz András

BUDAPEST III. KERÜLET
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY

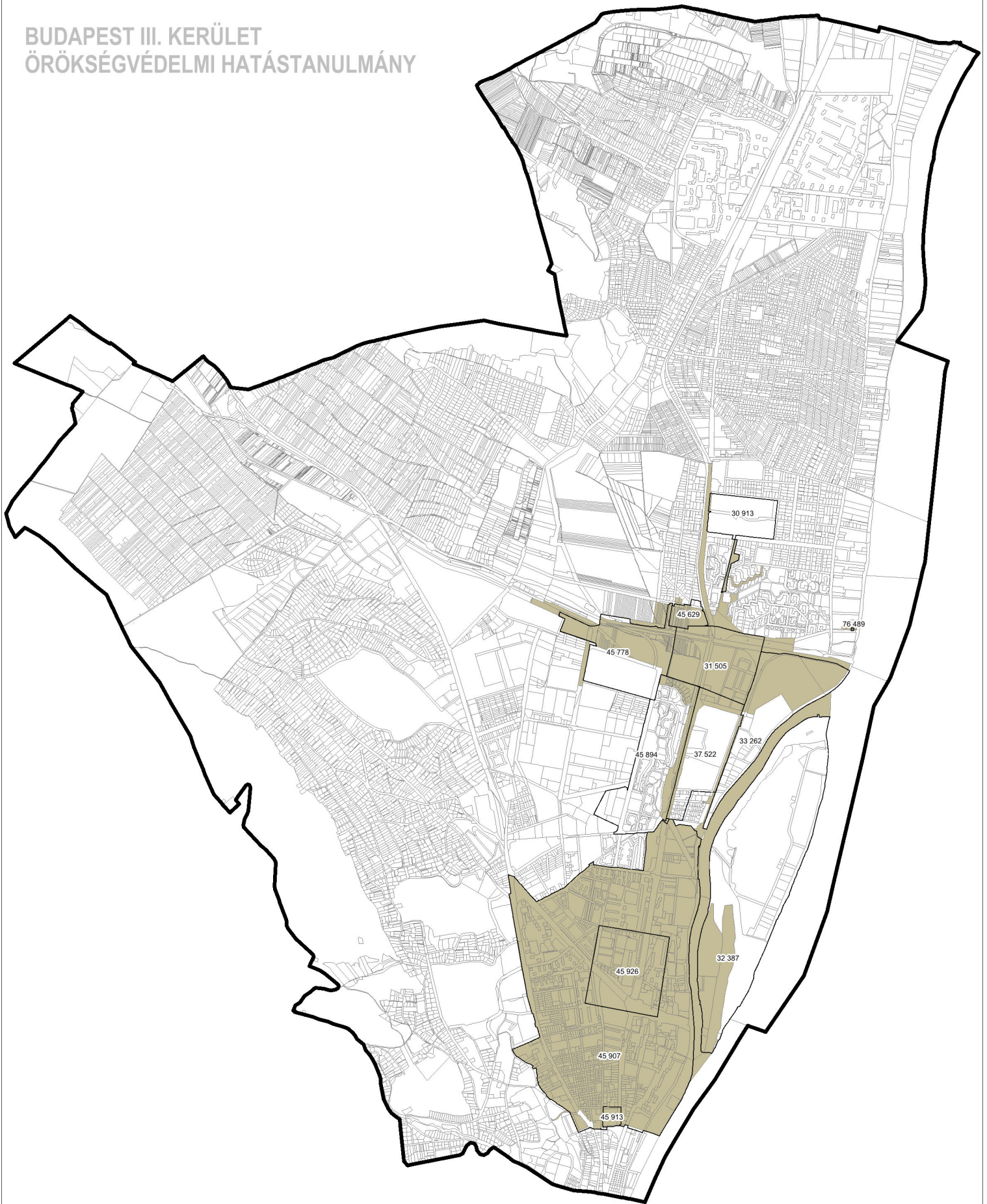
Bírság kategóriák		URBAN-KISSTÚDIÓ KFT.		rajtszám	lepték	
	I. és II. kategória	1031. BUDAPEST, KADÓSA U. 19-21. TEL: +361 242 2057, +361 242 2257		-	M = 1 : 3 8 . 0 0 0	
	I. kategória	Készült az állami alapadatok felhasználásával		 RÉGÉSZETI LELŐHELYEKSEL ÉRINTETT TELKEK BÍRSÁG KATEGÓRIÁI		
	II. kategória	tervezési terv v i z s g á l a t				dátum
	régészeti lelőhely lehatárolás	vezető tervező	tervező	tervező	okl. régész	gis
		Liszkay Krisztina	Vásárhelyi Kinga	Szczuka Levente	dr. Gyuricza Anna	Krébesz András
		TT/1 01-1455	TT 01-3723	TT 01-8111	B5COGJ	

2. Függelék

A RIPA PANNONICA RÉSZEKÉNT VILÁGÖRÖKSÉG VÁROMÁNYOSI CÍM ELŐKÉSZÍTÉSI FÁZISBAN LÉVŐ TERÜLETEK

ÉRINTETT RÉGÉSZETI LELOHÉLYEK		ÉRINTETT INGATLANOK	
Budapest, III. kerület,		18910/109-113, 18910/116-132, 18910/133-137, 18910/138-140, 18910/141-142, 18910/143-144, 18910/145-146, 18910/147-148, 18910/149-150, 18910/151-152, 18910/153-154, 18910/155-156, 18910/157-158, 18910/159-160, 18910/161-162, 18910/163-164, 18910/165-166, 18910/167-168, 18910/169-170, 18910/171-172, 18910/173-174, 18910/175-176, 18910/177-178, 18910/179-180, 18910/181-182, 18910/183-184, 18910/185-186, 18910/187-188, 18910/189-190, 18910/191-192, 18910/193-194, 18910/195-196, 18910/197-198, 18910/199-200, 18910/201-202, 18910/203-204, 18910/205-206, 18910/207-208, 18910/209-210, 18910/211-212, 18910/213-214, 18910/215-216, 18910/217-218, 18910/219-220, 18910/221-222, 18910/223-224, 18910/225-226, 18910/227-228, 18910/229-230, 18910/231-232, 18910/233-234, 18910/235-236, 18910/237-238, 18910/239-240, 18910/241-242, 18910/243-244, 18910/245-246, 18910/247-248, 18910/249-250, 18910/251-252, 18910/253-254, 18910/255-256, 18910/257-258, 18910/259-260, 18910/261-262, 18910/263-264, 18910/265-266, 18910/267-268, 18910/269-270, 18910/271-272, 18910/273-274, 18910/275-276, 18910/277-278, 18910/279-280, 18910/281-282, 18910/283-284, 18910/285-286, 18910/287-288, 18910/289-290, 18910/291-292, 18910/293-294, 18910/295-296, 18910/297-298, 18910/299-300, 18910/301-302, 18910/303-304, 18910/305-306, 18910/307-308, 18910/309-310, 18910/311-312, 18910/313-314, 18910/315-316, 18910/317-318, 18910/319-320, 18910/321-322, 18910/323-324, 18910/325-326, 18910/327-328, 18910/329-330, 18910/331-332, 18910/333-334, 18910/335-336, 18910/337-338, 18910/339-340, 18910/341-342, 18910/343-344, 18910/345-346, 18910/347-348, 18910/349-350, 18910/351-352, 18910/353-354, 18910/355-356, 18910/357-358, 18910/359-360, 18910/361-362, 18910/363-364, 18910/365-366, 18910/367-368, 18910/369-370, 18910/371-372, 18910/373-374, 18910/375-376, 18910/377-378, 18910/379-380, 18910/381-382, 18910/383-384, 18910/385-386, 18910/387-388, 18910/389-390, 18910/391-392, 18910/393-394, 18910/395-396, 18910/397-398, 18910/399-400, 18910/401-402, 18910/403-404, 18910/405-406, 18910/407-408, 18910/409-410, 18910/411-412, 18910/413-414, 18910/415-416, 18910/417-418, 18910/419-420, 18910/421-422, 18910/423-424, 18910/425-426, 18910/427-428, 18910/429-430, 18910/431-432, 18910/433-434, 18910/435-436, 18910/437-438, 18910/439-440, 18910/441-442, 18910/443-444, 18910/445-446, 18910/447-448, 18910/449-450, 18910/451-452, 18910/453-454, 18910/455-456, 18910/457-458, 18910/459-460, 18910/461-462, 18910/463-464, 18910/465-466, 18910/467-468, 18910/469-470, 18910/471-472, 18910/473-474, 18910/475-476, 18910/477-478, 18910/479-480, 18910/481-482, 18910/483-484, 18910/485-486, 18910/487-488, 18910/489-490, 18910/491-492, 18910/493-494, 18910/495-496, 18910/497-498, 18910/499-500, 18910/501-502, 18910/503-504, 18910/505-506, 18910/507-508, 18910/509-510, 18910/511-512, 18910/513-514, 18910/515-516, 18910/517-518, 18910/519-520, 18910/521-522, 18910/523-524, 18910/525-526, 18910/527-528, 18910/529-530, 18910/531-532, 18910/533-534, 18910/535-536, 18910/537-538, 18910/539-540, 18910/541-542, 18910/543-544, 18910/545-546, 18910/547-548, 18910/549-550, 18910/551-552, 18910/553-554, 18910/555-556, 18910/557-558, 18910/559-560, 18910/561-562, 18910/563-564, 18910/565-566, 18910/567-568, 18910/569-570, 18910/571-572, 18910/573-574, 18910/575-576, 18910/577-578, 18910/579-580, 18910/581-582, 18910/583-584, 18910/585-586, 18910/587-588, 18910/589-590, 18910/591-592, 18910/593-594, 18910/595-596, 18910/597-598, 18910/599-600, 18910/601-602, 18910/603-604, 18910/605-606, 18910/607-608, 18910/609-610, 18910/611-612, 18910/613-614, 18910/615-616, 18910/617-618, 18910/619-620, 18910/621-622, 18910/623-624, 18910/625-626, 18910/627-628, 18910/629-630, 18910/631-632, 18910/633-634, 18910/635-636, 18910/637-638, 18910/639-640, 18910/641-642, 18910/643-644, 18910/645-646, 18910/647-648, 18910/649-650, 18910/651-652, 18910/653-654, 18910/655-656, 18910/657-658, 18910/659-660, 18910/661-662, 18910/663-664, 18910/665-666, 18910/667-668, 18910/669-670, 18910/671-672, 18910/673-674, 18910/675-676, 18910/677-678, 18910/679-680, 18910/681-682, 18910/683-684, 18910/685-686, 18910/687-688, 18910/689-690, 18910/691-692, 18910/693-694, 18910/695-696, 18910/697-698, 18910/699-700, 18910/701-702, 18910/703-704, 18910/705-706, 18910/707-708, 18910/709-710, 18910/711-712, 18910/713-714, 18910/715-716, 18910/717-718, 18910/719-720, 18910/721-722, 18910/723-724, 18910/725-726, 18910/727-728, 18910/729-730, 18910/731-732, 18910/733-734, 18910/735-736, 18910/737-738, 18910/739-740, 18910/741-742, 18910/743-744, 18910/745-746, 18910/747-748, 18910/749-750, 18910/751-752, 18910/753-754, 18910/755-756, 18910/757-758, 18910/759-760, 18910/761-762, 18910/763-764, 18910/765-766, 18910/767-768, 18910/769-770, 18910/771-772, 18910/773-774, 18910/775-776, 18910/777-778, 18910/779-780, 18910/781-782, 18910/783-784, 18910/785-786, 18910/787-788, 18910/789-790, 18910/791-792, 18910/793-794, 18910/795-796, 18910/797-798, 18910/799-800, 18910/801-802, 18910/803-804, 18910/805-806, 18910/807-808, 18910/809-810, 18910/811-812, 18910/813-814, 18910/815-816, 18910/817-818, 18910/819-820, 18910/821-822, 18910/823-824, 18910/825-826, 18910/827-828, 18910/829-830, 18910/831-832, 18910/833-834, 18910/835-836, 18910/837-838, 18910/839-840, 18910/841-842, 18910/843-844, 18910/845-846, 18910/847-848, 18910/849-850, 18910/851-852, 18910/853-854, 18910/855-856, 18910/857-858, 18910/859-860, 18910/861-862, 18910/863-864, 18910/865-866, 18910/867-868, 18910/869-870, 18910/871-872, 18910/873-874, 18910/875-876, 18910/877-878, 18910/879-880, 18910/881-882, 18910/883-884, 18910/885-886, 18910/887-888, 18910/889-890, 18910/891-892, 18910/893-894, 18910/895-896, 18910/897-898, 18910/899-900, 18910/901-902, 18910/903-904, 18910/905-906, 18910/907-908, 18910/909-910, 18910/911-912, 18910/913-914, 18910/915-916, 18910/917-918, 18910/919-920, 18910/921-922, 18910/923-924, 18910/925-926, 18910/927-928, 18910/929-930, 18910/931-932, 18910/933-934, 18910/935-936, 18910/937-938, 18910/939-940, 18910/941-942, 18910/943-944, 18910/945-946, 18910/947-948, 18910/949-950, 18910/951-952, 18910/953-954, 18910/955-956, 18910/957-958, 18910/959-960, 18910/961-962, 18910/963-964, 18910/965-966, 18910/967-968, 18910/969-970, 18910/971-972, 18910/973-974, 18910/975-976, 18910/977-978, 18910/979-980, 18910/981-982, 18910/983-984, 18910/985-986, 18910/987-988, 18910/989-990, 18910/991-992, 18910/993-994, 18910/995-996, 18910/997-998, 18910/999-1000, 18910/1001-1002, 18910/1003-1004, 18910/1005-1006, 18910/1007-1008, 18910/1009-1010, 18910/1011-1012, 18910/1013-1014, 18910/1015-1016, 18910/1017-1018, 18910/1019-1020, 18910/1021-1022, 18910/1023-1024, 18910/1025-1026, 18910/1027-1028, 18910/1029-1030, 18910/1031-1032, 18910/1033-1034, 18910/1035-1036, 18910/1037-1038, 18910/1039-1040, 18910/1041-1042, 18910/1043-1044, 18910/1045-1046, 18910/1047-1048, 18910/1049-1050, 18910/1051-1052, 18910/1053-1054, 18910/1055-1056, 18910/1057-1058, 18910/1059-1060, 18910/1061-1062, 18910/1063-1064, 18910/1065-1066, 18910/1067-1068, 18910/1069-1070, 18910/1071-1072, 18910/1073-1074, 18910/1075-1076, 18910/1077-1078, 18910/1079-1080, 18910/1081-1082, 18910/1083-1084, 18910/1085-1086, 18910/1087-1088, 18910/1089-1090, 18910/1091-1092, 18910/1093-1094, 18910/1095-1096, 18910/1097-1098, 18910/1099-1100, 18910/1101-1102, 18910/1103-1104, 18910/1105-1106, 18910/1107-1108, 18910/1109-1110, 18910/1111-1112, 18910/1113-1114, 18910/1115-1116, 18910/1117-1118, 18910/1119-1120, 18910/1121-1122, 18910/1123-1124, 18910/1125-1126, 18910/1127-1128, 18910/1129-1130, 18910/1131-1132, 18910/1133-1134, 18910/1135-1136, 18910/1137-1138, 18910/1139-1140, 18910/1141-1142, 18910/1143-1144, 18910/1145-1146, 18910/1147-1148, 18910/1149-1150, 18910/1151-1152, 18910/1153-1154, 18910/1155-1156, 18910/1157-1158, 18910/1159-1160, 18910/1161-1162, 18910/1163-1164, 18910/1165-1166, 18910/1167-1168, 18910/1169-1170, 18910/1171-1172, 18910/1173-1174, 18910/1175-1176, 18910/1177-1178, 18910/1179-1180, 18910/1181-1182, 18910/1183-1184, 18910/1185-1186, 18910/1187-1188, 18910/1189-1190, 18910/1191-1192, 18910/1193-1194, 18910/1195-1196, 18910/1197-1198, 18910/1199-1200, 18910/1201-1202, 18910/1203-1204, 18910/1205-1206, 18910/1207-1208, 18910/1209-1210, 18910/1211-1212, 18910/1213-1214, 18910/1215-1216, 18910/1217-1218, 18910/1219-1220, 18910/1221-1222, 18910/1223-1224, 18910/1225-1226, 18910/1227-1228, 18910/1229-1230, 18910/1231-1232, 18910/1233-1234, 18910/1235-1236, 18910/1237-1238, 18910/1239-1240, 18910/1241-1242, 18910/1243-1244, 18910/1245-1246, 18910/1247-1248, 18910/1249-1250, 18910/1251-1252, 18910/1253-1254, 18910/1255-1256, 18910/1257-1258, 18910/1259-1260, 18910/1261-1262, 18910/1263-1264, 18910/1265-1266, 18910/1267-1268, 18910/1269-1270, 18910/1271-1272, 18910/1273-1274, 18910/1275-1276, 18910/1277-1278, 18910/1279-1280, 18910/1281-1282, 18910/1283-1284, 18910/1285-1286, 18910/1287-1288, 18910/1289-1290, 18910/1291-1292, 18910/1293-1294, 18910/1295-1296, 18910/1297-1298, 18910/1299-1300, 18910/1301-1302, 18910/1303-1304, 18910/1305-1306, 18910/1307-1308, 18910/1309-1310, 18910/1311-1312, 18910/1313-1314, 18910/1315-1316, 18910/1317-1318, 18910/1319-1320, 18910/1321-1322, 18910/1323-1324, 18910/1325-1326, 18910/1327-1328, 18910/1329-1330, 18910/1331-1332, 18910/1333-1334, 18910/1335-1336, 18910/1337-1338, 18910/1339-1340, 18910/1341-1342, 18910/1343-1344, 18910/1345-1346, 18910/1347-1348, 18910/1349-1350, 18910/1351-1352, 18910/1353-1354, 18910/1355-1356, 18910/1357-1358, 18910/1359-1360, 18910/1361-1362, 18910/1363-1364, 18910/1365-1366, 18910/1367-1368, 18910/1369-1370, 18910/1371-1372, 18910/1373-1374, 18910/1375-1376, 18910/1377-1378, 18910/1379-1380, 18910/1381-1382, 18910/1383-1384, 18910/1385-1386, 18910/1387-1388, 18910/1389-1390, 18910/1391-1392, 18910/1393-1394, 18910/1395-1396, 18910/1397-1398, 18910/1399-1400, 18910/1401-1402, 18910/1403-1404, 18910/1405-1406, 18910/1407-1408, 18910/1409-1410, 18910/1411-1412, 18910/1413-1414, 18910/1415-1416, 18910/1417-1418, 18910/1419-1420, 18910/1421-1422, 18910/1423-1424, 18910/1425-1426, 18910/1427-1428, 18910/1429-1430, 18910/1431-1432, 18910/1433-1434, 18910/1435-1436, 18910/1437-1438, 18910/1439-1440, 18910/1441-1442, 18910/1443-1444, 18910/1445-1446, 18910/1447-1448, 18910/1449-1450, 18910/1451-1452, 18910/1453-1454, 18910/1455-1456, 18910/1457-1458, 18910/1459-1460, 18910/1461-1462, 18910/1463-1464, 18910/1465-1466, 18910/1467-1468, 18910/1469-1470, 18910/1471-1472, 18910/1473-1474, 18910/1475-1476, 18910/1477-1478, 18910/1479-1480, 18910/1481-1482, 18910/1483-1484, 18910/1485-1486, 18910/1487-1488, 18910/1489-1490, 18910/1491-1492, 18910/1493-1494, 18910/1495-1496, 18910/1497-1498, 18910/1499-1500, 18910/1501-1502, 18910/1503-1504, 18910/1505-1506, 18910/1507-1508, 18910/1509-1510, 18910/1511-1512, 18910/1513-1514, 18910/1515-1516, 18910/1517-1518, 18910/1519-1520, 18910/1521-1522, 18910/1523-1524, 18910/1525-1526, 18910/1527-1528, 18910/1529-1530, 18910/1531-1532, 18910/1533-1534, 18910/1535-1536, 18910/1537-1538, 18910/1539-1540, 18910/1541-1542, 18910/1543-1544, 18910/1545-1546, 18910/1547-1548, 18910/1549-1550, 18910/1551-1552, 18910/1553-1554, 18910/1555-1556, 18910/1557-1558, 18910/1559-1560, 18910/1561-1562, 18910/1563-1564, 18910/1565-1566, 18910/1567-1568, 18910/1569-1570, 18910/1571-1572, 18910/1573-1574, 18910/1575-1576, 18910/1577-1578, 18910/1579-1580, 18910/1581-1582, 18910/1583-1584, 18910/1585-1586, 18910/1587-1588, 18910/1589-1590, 18910/1591-1592, 18910/1593-1594, 18910/1595-1596, 18910/1597-1598, 18910/1599-1600, 18910/1601-1602, 18910/1603-1604, 18910/1605-1606, 18910/1607-1608, 18910/1609-1610, 18910/1611-1612, 18910/1613-1614, 18910/1615-1616, 18910/1617-1618, 18910/1619-1620, 18910/1621-1622, 18910/1623-1624, 18910/1625-1626, 18910/1627-1628, 18910/1629-1630, 18910/1631-1632, 18910/1633-1634, 18910/1635-1636, 18910/1637-1638, 18910/1639-1640, 18910/1641-1642, 18910/1643-1644, 18910/1645-1646, 18910/1647-1648, 1891	

BUDAPEST III. KERÜLET ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY

		régészeti lelőhely lehatárolás és azonosító
		a Ripa Pannonica részeként világörökség várományosi fázisban lévő területek

		rajtszám	lépték
1031. BUDAPEST, KADÓSA U. 19-21. TEL: +361 242 2057, +361 242 2257		-	M = 1 : 3 8 . 0 0 0
Készült az állami alapadatok felhasználásával			
tervezési fázis v i z s g á l a t			dátum 2 0 1 4 . 1 2 . 1 1
vezető tervező	tervező	tervező	okl. régész
Liszkay Krisztina	Vásárhelyi Kinga	Szczuka Levente	dr. Gyuricza Anna
TT/1 01-1455	TT 01-3723	TT 01-8111	B5COGJ
			gis Krébesz András